४३वा वार्षिक अहवाल २०१९-२०२०

महामंडळाचं

महाबीज

तुमच्या विश्वासाचं बियाणं

महाबीज®

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अकोला

४३ वा वार्षिक अहवाल
२०१९-२०२०

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	विषय	पान क्र.
१.	आमसभेची सुचना	०३
२.	संचालक मंडळाचा अहवाल	०९
३.	सचिवीय अंकेक्षण अहवाल	३१
४.	स्वतंत्र लेखा परीक्षकांचा अहवाल	३४
५.	ताळेबंद	४७
६.	नफातोटा पत्रक	४८
७.	ताळेबंदाशी संबंधित अनुसूची	५१

टिप-हा वार्षिक अहवाल इंग्रजी वार्षिक अहवालाचे भाषांतर करुन तयार केलेला आहे.

विद्यमान संचालक मंडळ (३१ मार्च २०२० पर्यंत)	श्री. एकनाथ डवले, भाप्रसे	अध्यक्ष
	श्री. अनिल भंडारी, भाप्रसे	व्यवस्थापकीय संचालक
	श्री. सुहास कृष्ण दिवसे, भाप्रसे	संचालक
	खा. श्री. संजय शामराव धोत्रे	संचालक (२९.०५.२०१९)
	श्री. वल्लभराव तेजराव देशमुख	संचालक
	श्री. विनोद के. गौर	संचालक
	श्री. विश्वनाथन मोहन	संचालक
	डॉ. विजय कऱ्हाने	संचालक
	डॉ. अनिता बी. चोरे	स्वतंत्र महिला संचालक
लेखा परीक्षक	जे. एस. उबेरॉय ॲन्ड कंपनी सनदी लेखापाल, २ सत् प्रताप बेझोनबाघ कामठी रोड, नागपुर श्री. राम ठक्कर ॲन्ड असोसिएटस, सेक्रेटेरीअल ऑडीटर, अकोला	
बँकर्स	बँक ऑफ महाराष्ट्र, एच.डी.एफ.सी. बँक	
पंजीकृत कार्यालय	'महाबीज भवन', कृषि नगर, अकोला	
कार्यकारी अधिकारी	श्री मनिष यादव	महाव्यवस्थापक (वित्त)
	डॉ. प्रफुल्ल लहाने	महाव्यवस्थापक (गु.नि.व संशोधन/प्रभारी प्रशासन/ प्रभारी उत्पादन)
	श्री. अजय कुचे	महाव्यवस्थापक (विपणन)
	श्री. प्रशांत पागृत	प्रभारी महाव्यवस्थापक (प्रक्रिया व अभियांत्रिकी)
	श्री. विनय एच. वर्मा	कंपनी सचिव तथा उपमहाव्यवस्थापक (अंतर्गत अंकेक्षण)

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित
नोंदणीकृत कार्यालय, ''महाबीजभवन'' कृषिनगर, अकोला-४४४ १०४
दूरध्वनी क्र.०७२४-२२५८४८०, २४५५०९३ फॅक्स क्र.०७२४-२४५५१८७
टोल फ्री क्रमांक - १८०० २३३ ८८७७
Email - hocs@mahabeej.com CIN-U01200MH1976SGCO18990
(कंपनी कायदा १९५६ नुसारपंजीकृत संस्था)

आमसभेची सूचना

प्रति,
सर्व सन्माननीय भागधारक,

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळाच्या भागधारकांची त्रेचाळीसावी (४३ वी) वार्षिक सर्वसाधारण सभा **महाबीज भवन, कृषि नगर, डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ परिसर, अकोला ४४४ ००१ येथे मंगळवार दि. २२ डिसेंबर, २०२० रोजी व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंग द्वारे दुपारी १.०० वाजता** पुढील कार्यवाही पूर्ण करण्यासाठी भरविण्यांत येत आहे. त्या अनुषंगाने सर्व भागधारकांना व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंग द्वारे आमसभेला उपस्थित राहण्याची विनंती करण्यात येत आहे.

सामान्य कार्यवाही

१. महामंडळाचे दिनांक ३१ मार्च, २०२० रोजी संपणाऱ्या वर्षाकरिता तयार केलेल्या नफातोटा पत्रक व त्या तारखेपर्यंतची स्थिती दर्शविणारे ताळेबंद व त्या वरील संचालकमंडळाचा अहवाल आणि लेखापरीक्षकांचे अभिप्राय यावर विचार करणे आणि त्यास मान्यता देणे.

२. भागधारकांना **१०.०० टक्के** लाभांश देणे बाबत विचार करणे व त्यास मान्यता देणे.

विशेष कार्यवाही

१. संचालकांची संख्या कमी करणेसाठी संस्थापन नियमावलीत बदल.
यावर विचार करुन योग्य वाटत असल्यास खालील **विशेष ठराव** पास करणे.
''**ठराव करण्यात येतो की,** कंपनी अधिनियम २०१३ च्या कलम १४ मधील विविध तरतुदी (दुरस्तीसह किंवा त्यात पुन्हा फेरबदलासह) व कंपनी नियम (स्थापना) अधिनियम, २०१४ च्या नियम ३३ च्या विविध नियम व भागधारकांच्या मंजुरीच्या, तसेच इतर मान्यता व परवानगी च्या अधिन राहुन कंपनीच्या संस्थापन नियमावली मध्ये खालील प्रमाणे बदल करण्यात येत आहे.

संचालकांची संख्या :

१२४. शासकीय कंपनीला लागु असलेल्या सुट व सवलतीच्या अधिन राहून संचालकांची संख्या तीन पेक्षा कमी असू नये तसेच कंपनीने सर्वसाधारण सभेमध्ये अन्यथा ठरविल्या खेरीज संचालकांची संख्या १२ हून अधिक असू नये. संचालकांच्या एकूण संख्याबळापैकी दोन पदे स्वतंत्र संचालकांसाठी राखीव ठेवण्यात येतील व कंपनीला स्वतंत्र संचालकांबाबतची तरतुद लागू असल्यास अशी पदे भरण्यात येतील.

संचालकांची नियुक्ती :

१२५. अ) महाराष्ट्र शासन, राष्ट्रीय बियाणे महामंडळ, कृषी विद्यापीठे आणि शेतकरी भागधारक अशा प्रत्येक भागधारकांचा प्रतिनिधी म्हणून कंपनीच्या एकूण संचालकापैकी पाच संचालकांची नेमणूक केली जाईल. त्यापैकी शेतकरी भागधारकांना शेतक-यांच्या सक्रिय प्रतिनिधित्वासाठी दोन संचालक नेमण्याचा अधिकार असू शकेल आणि

भागधारकांच्या इतर प्रवर्गात प्रत्येकाला एक संचालक नियुक्त करता येईल. ही नियुक्ती प्रमाणशीर प्रतिनिधीत्वाच्या तत्वावर नियुक्त करण्यात येईल. मग अशी नियुक्ती एकल हस्तांतरणीय मताव्दारे असो अथवा संचयी मतदान पध्दतीने असो अथवा संचालक मंडळ ठरवील अशा अन्य कोणत्याही पध्दतीने असो मात्र, संचालक मंडळाने अशी नियुक्ती एकल हस्तांतरणीय मताव्दारे करण्याऐवजी अन्यप्रकारे करण्याचे ठरवले तर अशा निर्णयासाठी सर्वसाधारण सभेमध्ये कंपनीची मंजूरी घ्यावी लागेल.

ब) कंपनीच्या एकूण संचालकांपैकी पाच संचालकांना पदसिध्द सामर्थ्याने नामनिर्देशन केले जाईल. ज्यामध्ये महाराष्ट्र शासनाचे नामित तीन संचालक आणि राष्ट्रीय बियाणे महामंडळाने नामांकित दोन संचालकांचा समावेश केला आहे. पदसिध्द सामर्थ्यामध्ये सचिव (कृषि), महाराष्ट्र शासन, कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, राष्ट्रीय बियाणे महामंडळाचे अध्यक्ष व संचालक (वित्त) नवी दिल्ली यांचा समावेश आहे. कंपनी कायद्याच्या तरतूदीनुसार दोन स्वतंत्र संचालक नेमले जातील.

क) बदल नाही

ड) बदल नाही

इ) बदल नाही

फ) बदल नाही

ग) शासकीय कंपनीला लागु असलेल्या सुट व सवलतीच्या अधिन राहून अनुच्छेद १२५(अ) च १२५(ब) च्या प्रयोजनार्थ एकूण संचालकांपैकी दोन स्वतंत्र संचालक वगळता संचालक गट १० जणाचा समजण्यात येईल.

ह) बदल नाही.

ठराव मंजुर करण्यात येतो संचालक मंडळ आणि मंडळाने अधिकृत केलेले, नमूद प्रस्तावांमध्ये कोणतेही अधिक/बदल करण्यास अधिकृत आहेत. संचालक मंडळाने मान्य केलेल्या अधिकृत अधिकाऱ्याव्दारे आवश्यकतेनूसार त्या प्रस्तावांमध्ये कोणतेही बदल स्विकारण्यास अधिकृत आहे.

पुढील ठराव करण्यात येतो की, व्यवस्थापकीय संचालक/कंपनी सचिव अधिकृत केलेले व्यक्ती वरील बाबींच्या संदर्भात वैधानिक, कंत्राटी व इतर मान्यता प्राप्त करण्यासाठी आवश्यक असणारी पावले उचलण्यास अधिकृत असतील व त्यासंबधी उद्भवलेल्या सर्व बाबींचा निपटारा करण्यासाठी आणि कंपनीच्या वतीने आवश्यक असलेल्या सर्व कृती, कागदपत्रे लेखनासंबधित स्वाक्षरी आणि अंमलबजावणी करतील. वरील सर्व अधिकार एक किंवा अधिक संचालकांकडे सोपवणे कंपनीच्या फायद्यासाठी उपरोक्त ठराव परिमाणकारक होण्याच्या उद्देशाने आवश्यक ती कामे करणेबाबत.

पुढील ठराव करण्यात येतो की, कंपनीचे संचालक/कंपनी सचिव यांनी स्वाक्षरी केलेल्या संबधित ठरावाचे प्रमाणित सत्य संबधित प्रकरणात स्वारस्य असलेल्या व्यक्तींना प्रदान करतील.

अकोला संचालक मंडळाच्या आदेशानुसार
म.रा.बि.म.मर्या. करिता,

(विनय वर्मा)
कंपनी सचिव

ठिकाण : अकोला
दिनांक : २८/११/२०२०

टिप :

१) ज्यांना सभेत उपस्थित राहण्याची व तेथे मतदान करण्याची अर्हता असेल, अशा भागधारकांना प्रतिनिधीमार्फत सभेत उपस्थित राहण्याचा व मतदानाचा हक्क आहे. प्रतिनिधी हा महामंडळाचा भागधारक असणे आवश्यक नाही.

२) मात्र सन्माननीय भागधारकांनी नेमलेल्या प्रतिनिधींना, आमसभेत होणा-या कार्यवाही संबंधीत ठरावांबाबत जर मतदान झाल्यास फक्त मतदानातच भाग घेता येईल. परंतु सभेच्या चर्चेत प्रत्यक्ष सहभागी होण्याचा अधिकार राहणार नाही अथवा सभा स्थानी मंचावर येऊन कसल्याही प्रकारचा मुद्दा उपस्थित करता येणार नाही.

३) वार्षिक अहवाल स्वतंत्ररित्या भागधारकांच्या अधिकृत पत्त्यावर पाठविण्यात येत आहेत. अहवाला सोबत प्रतिनिधी नेमावयाचा सर्वसाधारण फॉर्म जोडलेला आहे. प्रतिनिधित्वाचा फॉर्म वैध ठरविण्यासाठी त्यावर रूपया एक फक्त इतक्या किंमतीचे महसूल मुद्रांक (रेव्हेन्यु स्टॅम्प) लावुन त्यावर भागधारकाची स्वाक्षरी असणे अनिवार्य आहे. असे फॉर्म महामंडळाचे नोंदणीकृत कार्यालय, 'महाबीज भवन', कृषिनगर, अकोला ४४४ १०४ येथे सभेच्या वेळेच्या ४८ तासांपूर्वी पोहचणे आवश्यक आहे.

४) महामंडळाच्या आमसभेत घोषित केलेले लाभांश सन २०१२-२०१३, २०१३-२०१४, २०१४-२०१५, २०१५-२०१६, २०१६-२०१७, २०१७-२०१८ आणि २०१८-२०१९ हया वर्षाचे अनक्लेम आहेत. भागधारकांना पुन:श्च विनंती की, मुदत संपल्याने स्वत:जवळच राहीलेल्या लाभांश वारंटस्‌ची मुदत वाढवून देण्यासाठी कंपनी सचिव यांचे कार्यालयात 'महाबीज भवन', कृषिनगर, अकोला या पत्त्यावर संपर्क साधावा. कारण जर भागधारकांनी वर्ष २०१२-१३ पासूनचे लाभांश वॉरंटस्‌ वटविले नाही तर, कंपनी कायदा- २०१३ च्या कलम १२४ नुसार इन्व्हेस्टर एज्युकेशन आणि प्रोटेक्शन फंडमध्ये हस्तांतरीत करण्यात येईल व त्यानंतर हस्तांतरीत केलेल्या रकमेवर अथवा महामंडळावर कुठलाही हक्क राहणार नाही.

५) भागधारकांना विनंती की, त्यांनी आपल्या पत्त्यातील बदल महामंडळास त्वरीत कळवावा.

६) सभासदास नामनिर्देशन करावयाचे असल्यास अहवालासोबत नामनिर्देशनाचा फॉर्म संलग्न केला असून, या सुविधेचा लाभ घ्यावा. सदर फॉर्म पुर्ण माहिती भरून व स्वाक्षरी केल्यानंतर महामंडळाच्या नोंदणीकृत कार्यालयात 'महाबीज भवन', कृषिनगर, अकोला - ४४४ १०४ येथे पाठविणे आवश्यक आहे.

७) कंपनी कायदा मंत्रालयाच्या हरित पुढाकार योजने अंतर्गत भागधारकास ई-मेल सुविधेप्रमाणे अहवाल प्राप्त करुन घेता येईल. सदरहु भागधारकांनी त्यांचा ई-मेल आयडी कंपनी सचिव कार्यालयास hocs@mahabeej.com या ई-मेल आयडीवर कळविण्यात यावा.

८) कॉर्पोरेट सभासद/विद्यापीठे यांनी आपल्या प्रतिनिधींना आमसभेकरीता नामनिर्देशित करावयाचे असल्यास, प्रतिनिधींबाबत कंपनीच्या संचालक मंडळाच्या निर्णयाची/अधिकारपत्राची प्रमाणित सत्यप्रत पाठविण्यात यावी जेणेकरुन, ते इलेक्ट्रॉनिक मतदान पद्धतीने किंवा ई-आमसभेच्या वेळेस मतदान करु शकतील.

९) के.वाय.सी. फॉर्म वार्षिक अहवालासोबत तसेच महाबीज संकेत स्थळावर ईन्व्हेस्टर कॉर्नर मध्ये सुध्दा उपलब्ध करण्यांत आलेला आहे. भागधारकांना विनंती की, सदर फॉर्म भरुन मुख्य कार्यालयास हस्तांतरीत करावा.

१०) मृतक भागधारकांच्या वारसदारांना विनंती करण्यात येते की, समभाग संक्रमणाची प्रक्रिया पुर्ण करुन घ्यावी. जेणे करुन त्यांना सभेकरीता हजर राहता येईल.

११) कंपनी अधिनियम २०१३ च्या कलम १०२ (१) नूसार विशेष व्यवसाया संबधित स्पष्टीकरणात्मक विधान जोडले गेले आहे.

१२) ई वोटींग सिस्टीमबाबत मार्गदर्शक सुचना पुढील प्रमाणे आहेत.

अ. इलेक्ट्रॉनिक माध्यमातुन मतदान :-

१. कंपनी कायद्याच्या कलम १०८ च्या तरतुदीनुसार तसेच वेळोवेळी त्यामध्ये झालेल्या दुरुस्ती व कंपनी (व्यवस्थापन व प्रशासन) नियम २०१४ च्या नियम २० सह वाचावे (या नंतर 'नियम' म्हणुन दिलेल्या अधिसूचनेच्या संदर्भात उल्लेखीत करण्यात येईल) कंपनी आमसभेच्या नोटीसमध्ये दिलेल्या मुद्यांवर मत देण्यासाठी इलेक्ट्रॉनिक मतदान प्रणालीद्वारे रिमोट ई-मतदान सुविधा देत आहे. दि.१४.१२.२०२० (अंतिम दिवस)ही तारीख ई-मतदान प्रक्रियेत भाग घेण्यासाठी पात्र असलेल्या भागधारकांच्या मतदानाचे हक्क निश्चित करण्यासाठी अंतिम तारीख (कट ऑफ) निश्चित केली जात आहे. या रोजी भागधारक असलेल्या सभासदांना, CDSL व्दारे उपलब्ध करुन दिलेल्या रिमोट ई-मतदान प्रक्रियेत

भाग घेता येईल. जे भागधारक ई-मतदान प्रक्रियेव्दारे मतदान करु शकणार नाही त्यांना सभेच्या दिवशी व्यासपिठाद्वारे ई-वार्षीक सर्वसाधारण सभेत मतदान करण्याची संधी आहे. ज्या व्यक्ती निश्चित केलेल्या तारखे पर्यंत सदस्य नाही त्यांनी फक्त हया सूचनांचा माहीती करीता उपयोग करावा.

२. रिमोट ई-मतदानाची प्रक्रिया व पध्दतीचा तपशील खाली दिलेला आहे :

(क) प्रथमत : www.evotingindia.com या ई-मतदान संकेतस्थळावर लॉग इन करा.

(ख) आता 'भागधारकांच्या' टॅब वर क्लिक करा.

(ग) आता तुमचा युझर आय डी प्रविष्ट करा.(तुमच्या नोंदणी.त मोबाईल क्रमांकावर एसएमएसव्दारे पाठवलेला) **(प्रत्यक्ष स्वरुपात समभाग असलेल्या सदस्यांनी कंपनीकडे नोंदणीकृत फोलिओ क्रमांक प्रविष्ट केला पाहीजे.)**

(घ) पुढील प्रमाणे ईमेज प्रविष्ट करावे आणि लॉग इन वर क्लिक करावे.

(च) आपण प्रथम वापरकर्ता असाल तर खालील चरणांचे अनुसरण करावे:

टॅबचे नाव	डिमॅट स्वरुपात आणि भौतिक स्वरुपात समभाग असलेल्या सदस्यांसाठी
पॅनटॅब मध्ये भरावयाची माहिती.	आपल्याला प्रदान केलेला १० अंकी क्रमांक प्रविष्ट करा. (नोंदणीकृत मोबाईल क्रमांकावर एसएमएसव्दारे पाठविण्यात आलेला.)
लाभांश बँकेचे विवरण किंवा जन्मतारीख या टॅब मध्ये भरावयाची माहिती	फोलिओ क्रमांक प्रविष्ट करा.

(छ) वरील सर्व माहिती योग्यरित्या भरल्यानंतर 'सबमिट' टॅब वर क्लिक करा.

१. यशस्वीरित्या लॉग इन केल्यावर, सिस्टम आपल्याला इव्हेंट निवडण्यासाठी सुचित करेल म्हणजेच महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित या लिंकवर क्लिक करावे.

२. मतदान पानावर, निश्चित तारखेनुसार आपल्याकडे असलेल्या समभागाची संख्या (मतांची संख्या दर्शविणारी) दिसेल. जर आपण सर्व मते ठरावाला मान्य/विरुध्द दर्शवू इच्छित असाल तर सर्व शेअर्स प्रविष्ट करा आणि 'मान्य' /'विरुध्द' यावर क्लिक करा किंवा अंशत: 'मान्य'साठी आणि अंशत: 'विरुध्द' साठी आवश्यक माहिती भरुन क्लिक करावे, परंतु एकत्रित 'मान्य'आणि/किंवा 'विरुध्द' मधील एकुण संख्या निश्चित तारखेनुसार आपल्या एकुण समभागांपेक्षा जास्त नसावी. आपण 'टाळा' 'Abstain' हा पर्याय देखील निवडू शकता आणि आपले समभाग कोणत्याही मथळयाखाली मोजले जाणार नाहीत.

३. एक आणि अधिक फोलीओ/डिमॅट खाती असलेले सदस्य प्रत्येक फोलीओ/डिमॅट खात्यासाठी स्वतंत्रपणे मतदान प्रक्रिया निवडतील.

४. योग्य पर्याय निवडून आपली मते दया आणि 'सबमिट' वर क्लिक करावे. एक पुष्टीकरण बॉक्स दर्शविला जाईल. पुष्टीसाठी 'OK' वर क्लिक करावे किंवा बदल साठी 'CANCLE' वर क्लिक करावे. एकदा आपण पुष्टी केल्यावर त्यानंतर आपले मत बदलण्याची परवानगी दिली जाणार नाही. मतदानाच्या कालावधीत, आपण ठरावावर मतदान केल्याची पुष्टी केल्याशिवाय आपण एक किंवा अधिक वेळा लॉग इन करु शकता.

५. कॉर्पोरेट/संस्थात्मक सदस्यांनी (म्हणजेच व्यक्तींशिवाय, एचयुएफ, एनआरआय इत्यादी व्यतिरिक्त) संबंधित बोर्ड ठराव/अधि.त पत्राची प्रमाणित खरी प्रत याचा स्कॅन केलेला फोटो (पीडीएफ/जेपीजी स्वरुपात) पाठविणे आवश्यक आहे, एकत्रितपणे अधिकृत मतदाराची सही असलेल्या नमुन्यांच्या स्वाक्षऱ्यासह, जो मतदानास अधिकृत आहे, तपासणीकार; (Scrutinizer) यांना ramthakkar.cs@gmail.com वर ईमेलदवारे पाठवावे आणि सदस्य त्यांच्या लॉग इन मध्ये ई-मतदान मोडयुलमध्ये अपलोड करु शकतात.

६. सदस्य दिनांक १५ डिसेंबर २०२० (सकाळी १०.०० वा.) पासून २१ डिसेंबर २०२० (संध्याकाळी ५.०० वा.) पर्यंत ऑनलाईन मते देऊ शकतात, दिलेल्या तारखेनंतर मतदान करण्यास परवानगी नाही आणि रिमोट ई-मतदान सुविधा अक्षम केली जाईल.

७. कोणत्याही शंका/तक्रारी असल्यास आपण सदस्यांसाठी नेहमी विचारले जाणारे प्रश्न; (FAQs) वर पाहु शकता आणि https://www.evotingindia.com या संकेतस्थळावरील 'डाउनलोड' विभागात उपलब्ध असलेल्या ई-मतदान युझर मॅन्युअलचा संदर्भ घेऊ शकता.

ब. ई-वार्षीक सर्वसाधारण सभेत मतदान :

१. केवळ तेच सदस्य/भागधारक, जे व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंगदवारे ई-वार्षीक सर्वसाधारण सभेत हजर असतील आणि रिमोट ई-मतदानादवारे मत दिले नसेल आणि तसे करण्यास मनाई केलेली नसेल तर ई-वोटींगदवारे ई-वार्षीक सर्वसाधारण सभेमध्ये मतदान करण्यास पात्र आहेत.

२. तथापी, ज्या सदस्यांनी रिमोट ई-वोटिंगदवारे मतदान केले आहे ते ई-वार्षीक सर्वसाधारण सभेला उपस्थित राहण्यास पात्र असतील.

३. कायदयाच्या कलम १०३ अंतर्गत कोरमची गणना करण्याच्या उददेशाने ई-वार्षीक सर्वसाधारण सभेमध्ये उपस्थित सदस्यांची गणना केली जाईल.

४. सभापतींनी ई-वार्षीक सर्वसाधारण सभेमध्ये ई-मतदान सुरु केल्याच्या घोषणेनंतर, सदस्य ई-वार्षीक सर्वसाधारण सभेमध्ये मतदान करण्यासाठी व्हिडिओ स्क्रीनच्या डाव्या कोपऱ्यातील थंब चिन्हावर क्लिक करतील, जे त्यांना 'ई-मतदान' या पृष्ठावर नेईल.

५. ठरावाच्या पृष्ठावर पोहोचण्यासाठी सदस्यांनी 'ई-मतदान' चिन्हावर क्लिक करावे आणि ठरावांवर मतदान करण्याच्या सूचनांचे अनुसरण करावे.

क. ई-वार्षीक सर्वसाधारण सभेमध्ये सहभागी/सामील होण्यासाठी सूचना :

१. सदस्य VC/OAVM दवारे ई-वार्षीक सर्वसाधारण सभेला उपस्थित राहू शकतील किंवा ई-वार्षीक सर्वसाधारण सभेचा थेट वेबकास्ट त्यांचे रिमोट ई-मतदान लॉगइन विवरण वापरुन CDSL च्या ई-वोटींग संकेतस्थळ **www.evotingindia.com** वर पाहू शकतील. ई-वार्षीक सर्वसाधारण सभेसाठी लिंक सदस्याच्या लॉग इनमध्ये उपलब्ध असेल जिथे इव्हेंट आणि कंपनीचे नाव निवडले जाऊ शकते. ज्या सदस्यांकडे ई-मतदानासाठी वापरकर्ता आयडी आणि संकेतशब्द नसेल किंवा वापरकर्ता आयडी आणि सर्केतशब्द विसरले असल्यास त्यांनी वरील 'अ' शिर्षकाखाली नमूद केलेल्या रिमोट ई-मतदान सूचनांचे अनुसरण करुन ते मिळवू शकतात.

२. सदस्यांना उत्तम अनुभवासाठी लॅपटॉपच्या माध्यमातून गुगल क्रोमसह (Google Chrome) सभेत सामील होण्यास प्रोत्साहीत केले जात आहे.

३. तसेच, सदस्यांनी कॅमेरा इत्यादी ला अनुमत करणे आवश्यक आहे आणि सभेदरम्यान कुठलाही त्रास होऊ नये म्हणून चांगल्या वेगाचे इंटरनेट वापरावे.

४. VC/OAVM सभा सुरळीत करण्यासाठी सर्व प्रयत्न केले जातील, मोबाइल, टॅबलेट, लॅपटॉप इत्यादीदवारे सहभागी होणरे सदस्य काही वेळा त्यांच्या नेटवर्क मधील चढउतारांमुळे ऑडीओ/व्हिडिओ गमावू शकतात. स्थिर वाय-फाय किंवा लॅन कनेक्शनचा वापर केल्याने काही तांत्रीक अडचणी कमी होऊ शकतात.

५. ई-मतदान किंवा ई-AGM बाबत काही अडचणी असल्यास सन्माननिय भागधारक खालील नंबरवर संपर्क साधून आवश्यक मार्गदर्शन प्राप्त करु शकतात.

दुरध्वनी क्र. (०७२४)-२४५५०९३, २२५८४८०
मो.क्र. ८७९३८६१२१९, ७६२०५१२५९५

कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १०२ च्या तरतुदीचे स्पष्टीकरणात्मक विधान

राज्यातील बियाण्याची गरज पूर्ण करण्यासाठी कंपनीला बियाणे प्रकल्पांतर्गत राज्य वितरक म्हणून समाविष्ट केले गेले होते. संचालक मंडळाची रचना त्यानूसार तयार केली गेली आहे. ज्यात महाराष्ट्रातील शेतक-यांसह विविध संस्थांचे प्रतिनिधी सहभागी आहेत. मागील पाच वित्तीय वर्षात कंपनीची सरासरी उलाढाल सुमारे ५०० कोटी आहे आणि एकूण मंजूर संचालकांची पदे १५ आहेत (स्वतंत्र संचालकांची दोन पदे वगळता), जी इतर राज्य बियाणे महामंडळे आणि बियाणे उद्योगाच्या तुलनेत जास्त आहेत. सद्यस्थितीत प्रत्येक सहभागी ज्यामध्ये राज्य सरकार, राष्ट्रीय बियाणे महामंडळ, कृषी विद्यापीठे आणि शेतकरी यांचा समावेश आहे. त्यांनी निवडून दिलेले संचालक महामंडळाच्या संचालक मंडळात कार्यरत आहेत. वेळेवर प्रभावी निर्णयासाठी योग्य आणि कार्यक्षम सदस्य संचालक मंडळामध्ये असणे आवश्यक आहे; जे पहिल्या पासूनच संचालक मंडळात कार्यरत आहेत. म्हणून वरील बाबींचा विचार करता आणि संचालक मंडळाच्या मतानूसार महामंडळामधील एकूण मंजूर संचालकांची पदे १० (दहा) करण्याकरीता शिफारस करण्यात येत आहे दोन स्वतंत्र संचालक वगळून ज्याचा गोषवारा खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	संस्थेचे नाव/नियुक्त वितरक	एकूण मंजूर पदे	एकूण भरलेली पदे	प्रस्तावित मंडळाची रचना
१	महाराष्ट्र शासन	७	३	४
२	राष्ट्रीय बियाणे महामंडळ	५	४	३
३	शेतकरी भागधारक	२	१	२
४	कृषी विद्यापीठे	१	०	१
	एकूण	**१५**	**८**	**१०**

त्यानूसार कंपनीच्या कलम १२४ आणि १२५ मध्ये बदल करण्यात आले आहेत, भागधारकांना विनंती करण्यात येते की, याचा विचार करावा व त्यास मंजुरी घ्यावी.

संचालकांपैकी कोणालाही या ठरावामध्ये रस नाही.

संचालक मंडळाचा अहवाल

प्रति,
सर्व सन्माननीय भागधारक

महामंडळाचा ४३ वा वार्षिक अहवाल दि.३१ मार्च २०२० रोजी संपलेल्या वर्षाची आर्थिक स्थिती दर्शविणारा अंकेक्षीत लेखा अहवाल आपणासमोर सादर करण्यास संचालक मंडळास आनंद होत आहे.

१) वित्तीय उपलब्धी:-

भारतीय लेखा मानक IND AS (IAS) ची अंमलबजावणी आणि त्यानुसार आर्थिक ताळेबंद तयार करण्याच्या धोरणांमध्ये महत्वपूर्ण बदल:

Corporate Affairs मंत्रालयाने निर्गमित केलेल्या अधिसूचनेनुसार कंपनीने कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १३३ च्या अंतर्गत निर्धारित भारतीय लेखा मानक (IND AS) प्रमाणे आर्थिक ताळेबंद तयार करणे आवश्यक आहे. १ एप्रिल, २०१७ पासून कंपनी (लेखा मानक) दुरुस्ती नियम, २०१६ द्वारे सुधारित केल्या नुसार व कंपनी भारतीय लेखा मानक नियम, २०१५. त्यानूसार, कंपनीने वित्तीय विवरण तयार केले आहेत, ज्यात ३१ मार्च, २०२० अखेरचा ताळेबंद समाविष्ट आहे. ३१ मार्च, २०२० रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षासाठी, नफा-तोटा पत्रक, कॅश लो तक्ता आणि भागभांडवलात झालेल्या बदलाचे स्टेटमेंट, आणि महत्वाची लेखा धोरणे आणि इतर स्पष्टीकरणात्मक माहितीचा सारांश (यानंतर आर्थिक ताळेबंद म्हणून संदर्भित) यांचा समावेश आहे.

महामंडळाच्या आर्थिक स्थिती बाबत चालू वर्ष आणि मागील वर्षाच्या आकडेवारीसह पुनर्विलोकन खालीलप्रमाणे आहे.

(रूपये लक्षामध्ये)

विवरण	३१.०३.२०२०	३१.०३.२०१९
व्यवसायातून उत्पन्न	६६४३९.४७	६१११२.९६
इतर उत्पन्न	२२३७.४३	२१२०.४२
एकूण उत्पन्न	**६८६७६.९०**	**६३२३३.३८**
(वजा) एकूण खर्च	६५२११.७७	५९१०९.७०
असामान्य बाबी आणि करपुर्व नफा	**३४६५.१३**	**४१२३.६८**
चालु करखर्च	(८७२.१०)	(१४४२.७६)
प्रलंबित करखर्च/देयता	१६.४९	(३.९९)
मागील वर्षासंबंधीचा कर	०	०
इतर सर्वसमावेश उत्पन्न	३९.९६	६६.५०
निव्वळ नफा/तोटा (अहवाल वर्षाकरिता)	**२६४९.४८**	**२६१०.४३**
सामान्य भागावरील मुळ प्रतीभाग लाभ(रूपयात)	६३३.१७	६३३.१७६२३.८४
सामान्य भागावरील सौम्य प्रतीभाग लाभ(रूपयात)	**६३३.१७**	**६२३.८४**

२) लाभांश :–

संचालक मंडळाने आर्थिक वर्ष २०१९–२०२० या कालावधीत रू. १० प्रतिभाग (१० टक्के दराने) निव्वळ लांभांश देण्याची शिफारस केलेली आहे. वार्षिक सर्वसाधारण सभेमध्ये सभासदांनी लाभांश देण्यासाठी मंजुरी दिल्यास रु.४१.८४ लक्ष एवढी रक्कम लाभांश म्हणुन देण्यात येईल.

३) व्यावसायिक कृती आणि भविष्यातील संभाव्य पुनर्विलोकन :–

चालू वर्षी झालेली महामंडळाची व्यावसायिक कृती आणि भविष्यातील संभाव्य पुनर्विलोकन बाबतचा तपशिल संचालक मंडळ खालीलप्रमाणे करीत आहे.

कोरोनाविषाणूचा (कोविड–१९) प्रभाव :

कोरोना विषाणू संसर्ग प्रतिबंधात्मक उपाय योजनेअंतर्गत भारत सरकारने २५ मार्च, २०२० पासून लॉकडाउन सुरु केले. देशव्यापी लॉकडाउन मुळे कामगार, वाहतुक आणि पुरवठा साखळी हे खंडीत झाले व त्यामुळे कंपनीचे कामकाज तात्पुरत्या स्वरुपात प्रभावित झाले होते. तथापि, सरकारने बियाणे व्यवसायाला 'अत्यावश्यक वस्तु' यात वर्गिकृत केले आणि काही मार्गदर्शक तत्त्वे आखुन दिली; जेणेकरुन बियाण्याच्या उत्पादन, प्रक्रिया आणि वितरण यावर परिणाम होणार नाही. लॉकडाउनच्या कालावधीत कंपनीच्या उत्पादन, प्रक्रिया आणि पुरवठा साखळी अशा प्रमुख सुविधांचा भाग कार्यरत होता तसेच शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांनूसार कार्यालये आणि प्रक्रिया केंन्द्रामध्ये सुरक्षिततेचे उपाय व स्वच्छतेचे पालन करण्यात येत आहे. अशाप्रकारे कोविड–१९ चा कंपनीवर होणारा परिणाम या वेळेस कमी आहे. कंपनीने आतापर्यत प्राप्त झालेल्या व बाहय माहितीचा विचार करुन प्राप्त येणे, साठा, विशिष्ट गुंतवणुक आणि इतर वित्तिय मालमत्ता यांचे पुर्नप्राप्तीचे मुल्यांकन केलेले आहे. या मालमत्तेचे स्वरुप लक्षात घेता कंपनी या मालमत्तेचे वहन रक्कम वसूल करेल अशी अपेक्षा आहे.

बिजोत्पादन :–

- **६,६६,९२४ क्विंटल प्रमाणित/ सत्यप्रत बियाणे उत्पादन**
- **५९,२८९ क्विंटल पायाभुत बियाणे उत्पादन**
- **९३,५०० हेक्टर क्षेत्रावर बिजोत्पादन**
- **''बिज ग्राम योजना कार्यक्रम''योजने अंतर्गत तपासणी फी मध्ये १०० टक्के, ७५ टक्के व ५० टक्के सुट**
- **३००० क्विंटल पेक्षा जास्त प्रमाणित बियाणेचे उत्पादन घेणा–या गावांना पुरस्कार**

अहवाल वर्षामध्ये महामंडळाने ६,६६,९२४ क्विंटल प्रमाणित/सत्यप्रत बियाणे आणि ५९,२८९ क्विंटल पायाभुत बियाणे भाजीपाला बियाण्यासह अनुक्रमे ८३,८९१हेक्टर आणि ९,६०९ हेक्टर क्षेत्रावर बिजोत्पादक/तालुका बिजगुणन केंद्रामार्फत बियाण्याचे उत्पादन केलेलेआहे. या एकुण उत्पादित प्रमाणित बियाण्यामध्ये तृणधान्य १,६५,०२४ क्विंटल, कडधान्य १,९८,४०१ क्विंटल, गळित धान्य २,८३,२२९ क्विंटल, कपाशी व तंतुमय १,०३६ क्विंटल, हिरवळीचे खत ३४७ क्विंटल, चारावर्गीय १०,२०० क्विंटल आणि भाजीपाला १,६३७ क्विंटल बियाण्याचा समावेश आहे. महामंडळाने उतीसंवर्धन तंत्राद्वारे संकरीत पपईची रोपे तयार करून शेतकऱ्यांना विक्रीसाठी उपलब्ध करून दिलेली आहेत. सलग क्षेत्रावर बिजोत्पादन कार्यक्रम आयोजित करण्याकरीता बिजोत्पादकांना प्रोत्साहीत करण्याचे दृष्टीने महाराष्ट्र राज्य बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेच्या तपासणी फी मध्ये १०० टक्के, ७५ टक्के व ५० टक्के सुट बिजोत्पादकांना ''**ग्राम बिजोत्पादन योजना कार्यक्रम**'' योजने अंतर्गत देण्यांत येते. ही योजना स्वतंत्रपणे तांदुळ, तुर, ताग आणि भाजीपाला पीके यासाठी राबविण्यात येते. या योजने अंतर्गत उत्पादकांना चांगला फायदा होत आहे. त्याचा प्रतिसाद खुप उत्साहवर्धक आहे.

त्याचप्रमाणे महामंडळाने **महाबीज बिजोत्पादन ग्राम पुरस्कार योजना** देखील जाहीर केली असुन त्या अंतर्गत ३००० क्विंटल पेक्षा अधिक प्रमाणित बियाण्याचे उत्पादन घेणाऱ्या गावांचा महाबीज मार्फत पुरस्कार देवून गौरव करण्यात आला आहे.

महामंडळाने बियाणे दर्जा उंचावणे कार्यक्रमा अंतर्गत, कमीत कमी निम्नस्तर बियाणे असणारे लॉट तसेच सोयाबिन, तुर, मुग, उडीद आणि धान इत्यादी पिकांकरीता उच्चतम उगवण क्षमता असणारे बियाणे याकरीता विशेष उच्चतम गुणवत्तेचे **बियाणेकरीता अतिरीक्त प्रोत्साहन योजना** सुरू केलेली आहे. सदर अतिरीक्त गुणवत्ता प्रोत्साहन योजनेमुळे बिजोत्पादकांनी कमी निम्नस्तर असलेले कच्चे बियाणे महामंडळास पुरविल्यामुळे प्रक्रिया खर्चामध्ये बचत होवून उच्चतम गुणवत्तेच्या बियाणे मात्रेमध्ये वाढ झालेली आहे.

'**राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान**' अंतर्गत कडधान्य आणि तृणधान्य बियाण्याची मागणी लक्षात घेता महामंडळाने कडधान्य पिकामध्ये हरभरा व उडीद वाणाचे तसेच तृणधान्य पिकामध्ये रब्बी ज्वार व धान पिक वाणाचे विक्रमी उत्पादन करून बियाणे वितरीत करण्यांत आले. त्यामुळे सदर पिकामध्ये धान व रब्बी ज्वार बियाणे बदलाचे प्रमाणामध्ये वाढ होण्यास मदत झाली तसेच महामंडळाने गळीत धान्य, कडधान्य व तृण धान्य पिकामध्ये नवीन वाणाचे बियाणे उत्पादीत करून राज्यातील शेतकऱ्यांमध्ये प्रसार होण्या करिता उपलब्ध करून दिले.

बिजोत्पादनात नवीन वाणाचा समावेश:

महामंडळाने अहवाल वर्षात सुधारीत बाजरी धनशक्ती, एएचबी १२००, भात-पीडीकेव्ही तिलक, साकोली-९, कर्जत-८, कर्जत-९, तुर राजेश्वरी, पीकेव्ही-तारा, बीडीएन-७११, बीडीएन-७१६, मुंग बिएम-२००३-२, उत्कर्ष, सोयाबिन एमएयुएस-६१२, एमएयुएस-१६२, एमएसीएस-११८८, फुले संगम, जेएस-२०-२९, तीळ जेएलटी-४०८, पिकेव्ही-एनटी-११, गहु एमएसीएस-६२२२, एमएसीएस-६४७८, फुले समाधान, पीडीकेव्ही सरदार, रब्बी ज्वार परभणी ज्योती, फुले वसुधा, फुले रेवती, फुले अनुराधा, करडई पीकेव्ही-पिंक, पिबीएनस-८६, आणि हरभरा फुले विक्रम, राजविजय-२०२, कृपा, फुले विक्रांत, एकेजी-११०९(पीडीकेव्ही कांचन), लीन बियाणे एनएल-२६० इत्यादी कृषी विद्यापीठाने विकसित केलेल्या नवीन वाणाचा बिजोत्पादनामध्ये समावेश केलेला आहे.

- **सुधारीत बाजरी धनशक्ती**
- **एएचबी १२००**
- **साकोली-९**
- **सोयाबीन एमएयुएस-६१२**
- **एमएसीएस-११८८**
- **जेएस-२०-२९**
- **तीळ जेएलटी-४०८**
- **गहू एमएसीएस-६४७८**
- **हरभरा राजविजय-२०२**

बियाणे प्रक्रिया व अभियांत्रिकी:

मोठया प्रमाणावर कच्चे बियाण्याची प्रक्रिया करून चांगल्या प्रतीचे बियाणे विपणनाकरीता योग्य वेळी उपलब्ध करून देणे हे एक मोठे आव्हान महाबीज करीता राहत आलेले आहे. अहवाल वर्षात एकंदरीत १०,७०,६१९ क्विंटल कच्च्या बियाण्यावर खरीप, रब्बी तथा उन्हाळी हंगामामध्ये कोविड-१९ च्या पार्श्वभूमिवर विहित कालमर्यादेत प्रक्रिया करून उच्च प्रतीचे बियाणे शेतकऱ्यांना उपलब्ध करून देण्यात आलेले असुन बऱ्याच नविन कल्पना आणि संकल्पना लागू केल्या आहेत.

- **एकंदरीत १०,७०,६१९ क्विंटल कच्च्या बियाण्यावर खरीप, रब्बी तथा उन्हाळी हंगामामध्ये विहित कालमर्यादेत प्रक्रीया.**
- **महामंडळाची स्वत:ची मालसाठवणूकीची क्षमता ७,८३,५०० क्वि. आणि बीज प्रक्रीयेची क्षमता १०,७०,६१९ क्वि.**
- **एम.आय.डी.सी. शिवणी अकोला येथे १०,००० क्विंटल साठवणुक क्षमता असलेले सौर ऊर्जेवर चालणारे वातानुकूलीत गोदामाचे बांधकाम.**

प्रक्रिया आणि साठवणूक अभियांत्रिकीच्या विस्तृत अनुभवासह प्रक्रियेचे कामकाज मशिनीकृत करण्यात आलेले आहे. महामंडळाने महाराष्ट्रातील बऱ्याच बिजप्रक्रिया केंद्रामध्ये स्वयंचलीत भरणा मशीन, स्वयंचलीत इलेक्ट्रॉनिक लेबल छपाई मशीन, माल वाहक फोर्क लीफ्टर ट्रक, अशा प्रकारे यांत्रिकीकरण करून मनूष्यबळाच्या कमतरतेवर मात केलेली आहे.

यामुळे बिजप्रक्रियेमध्ये मानवीय प्रतिरोध कमी झालेला आहे व साठवणूकीतही नवीन तंत्रज्ञानाचा वापर केल्यामुळे दर्जेदार बियाणे उत्पादन होत आहे.

महामंडळाची स्वत:ची माल साठवणूकीची क्षमता ७,८३,५०० क्विं. आहे आणि बिज प्रक्रियेची क्षमता वाढवून १०,७०,६१९ क्विं. झालेली आहे. ज्यामध्ये भाडेतत्वाच्या बिज प्रक्रिया केंद्राचा समावेश आहे. यामुळे बिजोत्पादकांना त्यांचे बियाणे प्रक्रियेसाठी त्यांच्या जवळच्या जिल्हयात नेणे व ठेवणे हे सोयीस्कर झालेले आहे.

महामंडळाने भाजीपाला बिज प्रक्रिया केंद्र, एम.आय.डी.सी. शिवणी, अकोला येथे १०,००० क्विंटल साठवणुक क्षमता असलेले सौर ऊर्जेवर चालणारे वातानुकूलीत गोदाम उभारणीच्या प्रकल्पातील गोदाम बांधकाम आणि सौरपत्रे बसविण्याचे काम पुर्ण केलेले आहे. सदरील प्रकल्प हा राष्ट्रीय कृषि विकास योजने अंतर्गत निर्माणाधीन असुन यासाठी योजने अंर्तगत निधी रू. १.८० कोटी निधी तसेच महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित यांचे स्व:निधीतुन रू. १.९५ कोटी खर्च केलेला आहे.

बियाणे विपणन:

खरीप २०१९ हंगामात महामंडळाने एकूण ६,०२,१३२ क्विंटल बियाणे विक्री केलेली आहे. उपलब्धतेच्या ७७ टक्के बियाणे विक्री झालेली आहे. रब्बी २०१९ हंगामात २,७१,३९२ क्विंटल बियाणे विक्री झालेली असुन उन्हाळी २०१९-२० हंगामात ७,०२७ क्विंटल बियाण्याची विक्री केलेली आहे. अहवाल वर्षात महामंडळाने भाजीपाला, वैरण पिके व हिरवळीचे पिके मिळुन २७,४४७ क्विंटल बियाणे विक्री केलेले असून बियाण्याची किंमत २४.०५ कोटी आहे.

- **सन २०१९-२० या वर्षात एकूण ९,०७,९९८ क्विंटल बियाणे विक्री केलेले आहे.**
- **खरीप २०१९ हंगामात महामंडळाने एकुण ६,०२,१३२ क्विंटल बियाणे विक्री केलेली आहे.**
- **रब्बी २०१८ हंगामात २,७१,३९२ क्विंटल बियाणे विक्री केलेली आहे.**
- **भारत सरकारच्या विविध योजने अंतर्गत २०१९ मध्ये खरीप व रब्बी हंगामात एकुण ३,९८,४८२ क्विंटंल बियाणे वाटप.**

यापैकी १७,९२५ क्विंटल चारा पिके, ५,८९३ क्विं. हिरवळीचे खते व ३,६२९ क्विंटल भाजीपाला पिकाचे बियाणे शासकीय योजने अंतर्गत व सर्वसाधारण विपणना अंतर्गत बियाणे विक्री केलेले आहे.योग्य नियोजन, वेळेत बियाणे उपलब्धता व रास्त दर यामुळे बियाणे विक्री शक्य झालेली आहे. सन २०१९-२० या वर्षात एकूण ९,०७,९९८ क्विंटल बियाणे विक्री केलेले आहे.

भारत सरकारच्या ''**राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा मोहीमे**'' अंतर्गत धान्य उत्पादन वाढविण्याकरीता गहू, भात व कडधान्य बियाणे निवडक जिल्हयामध्ये अनुदानावर वाटप केलेले आहे. सदर योजने अंतर्गत महामंडळामार्फत ११,३७४ क्विंटल भात, तुर, मुंग आणि उडीद खरीप २०१९ हंगामात वाटप केलेले आहे व रब्बी २०१९ हंगामात १,३९,०१८ क्विंटल गहू व हरभरा बियाणे योजने अंतर्गत अनुदानावर वाटप केलेले आहे. राष्ट्रीय तेलवाण व तेलताड अभियान अंतर्गत ७३,४१५ क्विंटल व ग्राम बिजोत्पादन योजने अंतर्गत ९८,४३९ क्विंटल सोयाबिन बियाणे आणि २२,२०९ क्विंटल धान बियाणे खरीप २०१९ हंगामात वाटप केलेले आहे. तसेच रब्बी २०१९ हंगामामध्ये हरभरा २७,९००क्विंटल आणि गहू २२,१३९ क्विंटल बियाणे विकलेले आहे. राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान भरड धान्य योजने अंतर्गत महामंडळामार्फत खरीप २०१९ हंगामात १४५६ क्विंटल व रब्बी २०१९ हंगामात ३९८८ क्विंटल रब्बी ज्वार बियाणे वितरीत केलेले आहे.

गुणवत्ता नियंत्रण:

- **एकूण ७०,८८५ नमुन्यांची गुणवत्ता तपासणी.**
- **१७,३९२ क्षेत्रीय उगवण चाचणी घेण्यांत आलेली आहे.**
- **अहवाल वर्षात ५३,७०० लिटर जैविक खताचा निर्माण.**

अहवाल वर्षात एकूण ७०,८८५ नमुने गुणवत्ता नियंत्रण प्रयोगशाळेमध्ये तपासणी करीता घेतलेले आहेत. त्यापैकी ५०,२५४ नमुने विविध पिके/रोपे भौतिक शुध्दता तपासणीसाठी तसेच १८०९ नमुने जैविक शुध्दता तपासणीसाठी महाराष्ट्र तथा इतर राज्यामध्ये घेण्यात आलेले आहेत.

सोयाबिन बियाण्याचे उगवणशक्ती बाबतच्या तक्रारीस आळा घालण्याचे दृष्टीकोनातुन उन्हाळी २०१२ हंगामापासुन सोयाबिन बियाण्याची क्षेत्रीय उगवण चाचणी घेण्यात येत आहे. अहवाल वर्षामध्ये १७,३९२ क्षेत्रीय उगवण चाचणी घेण्यांत आलेली आहे. महामंडळाने शेतक–यांना नेहमीच दर्जेदार व उत्कृष्ट बियाणे पुरवण्यासाठी, महामंडळाच्या क्षेत्रावर विविध चाचण्या घेवुन आपली तत्परता दर्शविलेली आहे.

आपली कंपनी विविध केंद्र/राज्य सरकारच्या विविध योजना आणि अनुदानाच्या सहाय्याने नवीन चाचणी उपकरणे आणि यंत्रसामग्री कार्यान्वित स्थापित करून गुणवत्ता नियंत्रण प्रयोगशाळा बळकट करीत आहे. याशिवाय महामंडळाला ISTA ची सदस्यता प्राप्त झालेली असून, आंतरराष्ट्रीय मानकानुसार बियाण्याची गुणवत्ता चाचणी करण्याचे महामंडळाचे धोरण आहे.

ट्रायकोडर्मा ज्यामध्ये जैविक खते, रायझोबिअम, अ‍ॅझोबॅक्टर, अ‍ॅझोस्पिरीलम, फॉस्फरस सोलुबिलायझींग बॅक्टेरिया, पोटॅश मोबिलायझींग बॅक्टेरिया, कोसोर्शीया एनपीके आणि विविध जैविक किटकनाशके यांचा समावेश आहे. त्यांच्या उत्पादनाकरीता केंद्रीय किटकनाशक मंडळ (CIB), फरिदाबाद यांचेकडुन कायमस्वरूपी नोंदणी महामंडळाला मिळालेली आहे. अहवाल वर्षात ५३,७०० लिटर जैविक खत आणि ट्रायकोडर्मा ४०० क्विंटल निर्माण झालेले असून महाबीज जैविक खतांना शेतकऱ्यांकडुन सकारात्मक प्रतिसाद मिळालेला आहे.

४) साहित्य बदल व जर कंपनीच्या वित्तीय विवरण पत्रकासंबधित वर्षामध्ये आर्थिक स्थितीवर प्रभाव पाडणारे घटकात बदल झाल्यास त्यासंबधीचा तपशील व बांधिलकी.

कंपनीच्या आर्थिक स्थितीवर प्रभाव पाडणारे कोणतेही विशेष बदल या वर्षात घडुन आलेले नाहीत.

५) उर्जा संवर्धन, तंत्रज्ञान उपयोग, परकीय चलन कमाई व खर्च.

उर्जा संवर्धन, तंत्रज्ञान उपयोग, परकीय चलन कमाई व खर्च संबंधित माहिती कंपनी अधिनियम २०१३ चे कलम १३४ (३) (एम) नुसार कंपनी कायदा, २०१३ अंतर्गत व कंपनी खाते नियम, २०१४ च्या नियम ८ (३) अंतर्गत खालील प्रमाणे दिलेले आहेत.

उर्जा संवर्धन :

संचालक मंडळ नेहमीच उर्जेचे संवर्धन करण्यासाठी सर्व प्रयत्न करते. महामंडळ नैसर्गिक उर्जेला प्रोत्साहन देण्यासाठी विविध प्रक्रिया केंद्राच्या ठिकाणी LED दिवे व सौर उर्जेचा वापर करण्यात येत आहे. बिज प्रक्रियेसाठी नवीन यांत्रिकीकरण आणि निरीक्षणाचा अभ्यास करून उर्जा बचत करण्याकरीता महामंडळ व्यवस्थापन प्रयत्नशिल आहे. नैसर्गिक उर्जेच्या वापराकरीता याहीपुढे जाऊन महामंडळाचे मुख्य कार्यालय, अकोला येथे सौर उर्जा पॅनल बसविण्यात आलेले आहेत आणि भाजीपाला बिज प्रक्रिया केंद्र, एमआयडीसी, अकोला येथे शितगृहासाठी सौर उर्जेच्या प्रकल्पाचे बांधकाम पुर्ण झालेले आहे. सदर प्रकल्पाचा उपयोग बियाणे जतन करण्यासाठी केला जाऊ शकतो. महामंडळाचा मुख्य व्यवसाय बियाणे प्रक्रिया आहे त्यानुसार स्वयंचलीत व अत्याधुनिक उर्जा बचत प्रकल्पाची गरज असावी याकरिता सर्वंकष अभ्यास करूनच उर्जेची बचत व्हावी म्हणुन सदर प्रकल्पाची अंमलबजावणी करण्यांत आली आहे.

नवीन तंत्रज्ञानाचा अनुकुल समावेश:

महामंडळ वेळोवेळी संशोधन व विकास विभागा अंतर्गत विपणनाच्या आवश्यकतेनुसार उच्चतम बियाण्याची निर्मिती करण्यासाठी कार्यरत आहे. त्यामध्ये संकरीत कापुस, तृणधान्य, कडधान्य आणि भाजीपाला बियाण्याचा समावेश आहे. सध्या आपल्याला **बोलगार्ड-२** कापुस NHH-४४ आणि PKV HY-२ या वाणांकरिता संपुर्ण महाराष्ट्रामध्ये उत्पादन करण्याची परवानगी मिळालेली आहे. याशिवाय महामंडळ DAC, ICAR Delhi यांच्याकडुन MAHABEEJ-१२४ BGII वाणाची मान्यता प्राप्त करण्याकरीता तत्पर आहे. महाबीज संशोधित वाण संकरित तुर MPV-१०६ हे भारतातील दक्षिणेकडील राज्याकरीता (आंध्र प्रदेश, तामिळनाडू, ओडिशा, कर्नाटक आणि तेलंगाना) या राज्यासाठी अधिसूचित केले आहे. संशोधन आणि विकासाच्या दिशेने एक पाऊल पुढे टाकत कंपनीने नवीन संकरित BGII कापूस आणि इतर पिकांच्या संशोधनासाठी वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषी विद्यापीठ परभणी सोबत करार केला आहे.

विदेशी मुद्राविनीमय

१) विदेशी मुद्रा प्राप्ती - रू. (निरंक) रू

२) विदेशी मुद्रा खर्च - रू. ३,७०,३४०.०० (४,८८५ स्विस फॉन्स)

६) महामंडळाचे जोखीम व्यवस्थापन धोरण विकास आणि अंमलबजावणी बाबत निवेदन.

महामंडळाचे कोणतेही जोखीम व्यवस्थापन धोरण नाही कारण; महामंडळाचे अस्तित्व धोक्यात येण्याच्या जोखमीचे घटक अत्यल्प आहेत.

७) सामाजिक जबाबदारीच्या अंमलबजावणीवर महामंडळाच्या प्रगतशिल धोरणाचा तपशिल.

महामंडळाने संयुक्त सामाजिक जबाबदारीसाठी धोरण विकसित केलेले आहे आणि संचालक मंडळाने संयुक्त सामाजिक जबाबदारी प्रभावीपणे अंमलबजावणी करीता पुढाकार घेतलेला आहे. सन २०१९-२० या वर्षातील सीएसआर कृतीचे विवरण परिशिष्ट-१ प्रमाणे आहे.

८) कंपनी कायदा, २०१३ चे कलम १८६ नुसार कर्ज हमी किंवा गुंतवणुकीचे विवरण :

कंपनी कायदा, २०१३ चे कलम १८६ नुसार कर्ज हमी किंवा गुंतवणुकीचे विवरण आर्थिक अहवालामध्ये दिलेले आहे.

९) संबंधित व्यक्तींनी केलेले करार किंवा ठराव याचा तपशिल :

कंपनीने आर्थिक वर्षात संबधित पक्षासह प्रविष्ट केलेले सर्व करार/व्यवस्था/व्यवहार हे सर्वसाधारणपणे बाजार भावाच्या किंमतीत होते. कलम १८८ संबधित व्यक्तींनी केलेले करार किंवा व्यवहार याचा तपशिल सोबत जोडलेल्या फॉर्म AOC-२ प्रमाणे आहे.

१०) वैधानिक लेखापात्रता, आरक्षण आणि लेखा परिक्षक/सेक्रेटरीयल ऑडीटर यांच्या अहवालावर स्पष्टीकरणे :

वैधानिक लेखापरीक्षक आणि सराव कंपनी सचिव यांचे अहवालावर लेखापात्रता, आरक्षण बाबत स्पष्टीकरण संचालक मंडळाचे अहवालासोबत जोडलेले आहेत.

११) संचालकांची नियुक्ती, त्यांचे मानधन व कर्तव्याबाबत महामंडळाचे धोरण:

कंपनी कायदा, २०१३ च्या कलम १७८(१) च्या तरतुदीनुसार नामनिर्देशन आणि वेतन समितीची स्थापना करण्यात आलेली आहे. केंद्र सरकारच्या भारतीय सामुहीक उद्योग मंत्रालयाचे दि. ५ जुन २०१५ च्या सुचनेनुसार वरीष्ठ व्यवस्थापन आणि इतर कर्मचारी यांची नियुक्ती वगळता कंपनी कायदा, २०१३ च्या कलम १७८(२) (३) (४) च्या अटीतुन सरकारी कंपन्याना सुट देण्यात आलेली आहे. म्हणुन महामंडळ कंपनी कायदा, २०१३ च्या कलम १७८(३) नूसार संचालकांची नियुक्ती, व्यवस्थापकीय मानधनाचे शोधन आणि इतर संबंधित बाबी याकरीता बाध्य नाही. त्याकरिता समितीमध्ये एक स्वतंत्र संचालक असणे आवश्यक असुन संचालकाची नियुक्ती झाल्यानंतर नामनिर्देशन व वेतन समिति कार्यान्वित होईल. या नियुक्ती संबंधित सुचना राज्य शासनाला त्यांचे मत घेण्याकरीता सादर करण्यात आलेली आहे.

१२) वार्षिक विवरण

कंपनी (व्यवस्थापन आणि प्रशासन) नियम, २०१४ च्या नियम १२ व कायद्याचे कलम ९२ मधील तरतुदींच्या अनुषंगाने वार्षिक विवरण अहवाल परिशिष्ट –२मध्ये दिलेला आहे.

१३) अहवाल वर्षात संचालक मंडळाच्या झालेल्या सभा आणि संचालक/मुख्य व्यवस्थापकीय व्यक्तीची निवड याचा तपशिल

अहवाल वर्षात आयोजित संचालक मंडळाच्या सभाची संख्या आणि संचालक/मुख्य व्यवस्थापकीय व्यक्तीच्या निवडी संबधीचा तपशिल परिशिष्ट–३ मध्ये दिलेला आहे.

१४) संचालकांचे जबाबदारीबाबत निवेदन

कंपनी कायदा, २०१३ च्या कलम १३४(५) उपबंधानुसार आर्थिक वर्ष २०१९–२० साठी संचालक मंडळ, संचालकांचे जबाबदारी बाबतचे निवेदन सादर करीत आहे.

(अ) वार्षिकलेखे तयार करतांना लेख्याबाबत लागु असलेली मापदंडे अवलंबिलेली आहेत. ज्या बाबतीत लेखानियमानुसार वेगळी पध्दत अवलंबिलेली आहे अशा बाबींबाबत लेखानियमानुसार योग्य स्पष्टीकरणासह पध्दत अवलंबिलेली आहे.

(ब) संचालक मंडळाने अशा प्रकारच्या लेखांकनाच्या पध्दतीचे अनुसरन केलेले आहे, ज्यात समन्वयता व संभाव्यता याचा मेळ लागेल व त्याबाबत सर्वकष अशी पाठराखन केली आहे की, ज्याद्वारे महामंडळाच्या कामकाजाबाबत तथा आर्थिक वर्षाशी संबंधित नफातोटा पत्रक हे खरे व वस्तुनिष्ठ स्वरूप प्रकट करेल.

(क) संचालकांनी कंपनी कायद्याअंतर्गत आवश्यक असलेले लेखे ठेवण्याबाबत काळजी घेतलेली आहे, जेणे करून महामंडळाची मालमत्ता सुरक्षित राहील तथा अपहार व अनियमितता होणार नाही व झाल्यास उघडकीस येईल.

(ड) संचालकांनी वार्षिक लेखे प्रचलीत पध्दतीनुसार तयार केलेले आहेत.

(इ) संबंधित सर्व कायदे व तरतुदीनुसार प्रभावीपणे कार्य होते किंवा कसे याची खातरजमाकरण्यासाठी संचालकांसाठी योग्य प्रणाली कार्यान्वित करण्यात आली आहे.

१५) दुय्यम, संयुक्त आणि सहाय्यक कंपनी:
महामंडळ हे राष्ट्रीय बिज निगम लि. या कंपनीची सहायक कंपनी असुन या कंपनीने महामंडळाचे ३५.४४ टक्के समभाग धारण केलेले आहेत व सन २०१९-२० या आर्थिक वर्षात यामध्ये कोणताही बदल नाही.

१६) ठेवी:
अहवाल वर्षात महामंडळाने कोणत्याही ठेवी स्विकारलेल्या नाहीत किंवा ठेवीचे नुतणीकरण केलेले नाही.

१७) स्वतंत्र संचालकाची घोषणा:
कंपनी कायदा, २०१३ च्या कलम १४९(७) अन्वये स्वतंत्र महिला संचालक यांचेकडुन आवश्यक असलेले घोषणापत्र प्राप्त झालेले आहे. कंपनी कायदा २०१३ च्या कलम १४९(६) नूसार देण्यांत आलेल्या पात्रते बाबतच्या अटी त्या पुर्ण करतात.

१८) अनक्लेम लाभांश वारंट्सची ची रक्कम (IEPF) ला हस्तांतरण:
सन २०१९-२० मध्ये २०११-१२ या वर्षाची अनक्लेम लाभांश वारंट्सची रक्कम रू. ४,१७,४२०.०० Investor Education and Protection Fund ला हस्तांतरीत करण्यात आलेली आहे.

१९) लेखापरीक्षा समितीची रचना आणि यंत्रणा:
संचालक मंडळाने कंपनी कायदा २०१३ च्या कलम १७७ च्या तरतुदीनुसार लेखापरीक्षा समितीच्या रचनेला मान्यता दिलेली आहे. या समितीमध्ये स्वतंत्र संचालक असणे आवश्यक असुन संचालकाची नियुक्ती झाल्यानंतर लेखापरीक्षा समिती कार्यान्वित होईल. या नियुक्ती संबंधी सुचना राज्य शासनाला त्यांचे मत घेण्याकरीता सादर करण्यात आलेली आहे.

२०) समभाग:
अहवाल वर्षात अधिकृत भाग भांडवल आणि भरणा केलेले भाग भांडवल यामध्ये बदल झालेला नाही.

समभाग परत घेणे:
अहवाल वर्षात महामंडळाने कोणतेही समभाग विकत घेतलेले नाहीत.

सामान्य (Sweat) समभाग
अहवाल वर्षात महामंडळाने कोणतेही सामान्य समभाग वाटप केलेले नाहीत.

बोनस समभाग
अहवाल वर्षात महामंडळाने कोणतेही बोनस समभाग वाटप केलेले नाहीत.

कर्मचारी समभाग पर्याय योजना
महामंडळाने कर्मचाऱ्यांसाठी कोणतीही समभाग पर्यायी योजना प्रदान केलेली नाही.

२१) अंतर्गत आर्थिक नियंत्रण
महामंडळाच्या महत्वपुर्ण व्यवसाय प्रक्रियेवर नियंत्रण ठेवण्याकरीता, वित्तीय अहवाला अंतर्गत नियंत्रण तसेच क्रियात्मक नियंत्रण हे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण आराखडयामध्ये आहे. महामंडळाच्या व्यवसायाला संरक्षित करण्यासाठी व बदलत्या पर्यावरणाबाबत कमीत कमी जोखीम स्विकारणे निर्णय क्षमता विकसित करणे व सुव्यवस्थापन याबाबत महामंडळाने अंतर्गत नियंत्रण पध्दतीचा अराखडा तयार केलेला आहे.

वित्तीय विवरणाच्या संदर्भात अंतर्गत नियंत्रण प्रणाली संबंधी विस्तृत बाबी खालीलप्रमाणे:

अ) महामंडळाची कार्यव्यवस्था मान्य केलेल्या धोरणानुरूप आहे किंवा नाही, याबाबत तपासणी करीता महामंडळाने अंतर्गत अंकेक्षकाची नियुक्ती केलेली आहे.

ब) महामंडळ ठराविक कालावधीच्या अंतराने नियमित साठा तपासणी करीत आहे, आणि

क) व्यवसायावर परीणामकारक नियंत्रण ठेवण्यासाठी, लबाडी/चोरी आणि चुका शोधुन काढण्यासाठी, महामंडळाच्या मालमत्तेची सुरक्षा, लेख्या संबधीच्या रेकॉर्डमध्ये अचुकता आणण्यासाठी आणि संबंधित वित्तीय माहिती वेळेवर तयार करण्यासाठी महामंडळाने संबंधित पक्ष व्यवहार धोरण व्हीसल ब्लोअर पॉलीसी आणि इतर धोरणांचा अवलंब केलेला आहे.

२२ महिला लैंगिक छळ (प्रतिबंध आणि तक्रार निवारण) अधिनियम, २०१३ अंतर्गत प्रगटीकरण:

अहवाल वर्षात महिला लैंगिक छळ (प्रतिबंध बंदी आणि तक्रार निवारण) अधिनियम, २०१३ अंतर्गत परभणी जिल्ह्यामध्ये कंपनीच्या दोन अधिकाऱ्या विरुध्द एका घटनेची नोंद करण्यात आली आहे आणि त्या अंतर्गत विशेष समितीमार्फत चौकशी सुरु आहे.

२३) लेखापरिक्षकांनी नोंदवलेल्या फसवणुकींच्या संदर्भात तपशील.

अहवाल वर्षात लेखा परिक्षकाने कंपनीच्या कारभारात कलम १४३ प्रमाणे कोणत्याही फसवणुकीची नोंद केलेली नाही किंवा नोंदवली नाही. त्यामुळे संचालक मंडळाकडे वरील विषयात/संदर्भात तपशील देण्यासारखे काहीच नाही.

२४) महत्त्वपुर्ण आणि प्रभाव टाकणारे आदेश.

नियामक किंवा न्यायालये किंवा न्यायाधिकरणाद्वारे कंपनीच्या चालु असलेल्या स्थितीवर आणि भविष्यात कामकाजावर परिणाम करणारे कोणतेही महत्वपूर्ण आणि प्रभाव करणारे आदेश दिलेले नाहीत.

२५) सचिवीय मानकांचे पालन.

कंपनीने अहवाल वर्षात लागु असलेल्या सचिवीय मानकांच्या सर्व तरतुदीचे योग्य पालन केलेले आहे.

२६) कर्मचाऱ्यांचे तपशील

व्यवस्थापकीय कर्मचारी नियम, २०१४ च्या नियम ५(२)अंतर्गत नमूद केलेल्या मर्यादेपक्षा जास्त वेतन घेणारे कोणतेही कर्मचारी नसल्यामुळे तरतुदी अंतर्गत कोणतेही माहिती दिली जात नाही आहे.

२७) **वार्षिक अहवाल प्रदर्शित करण्यासाठी संकेतस्थळ.**

कंपनीचे संकेतस्थळ www.mahabeej.com हे आहे आणि या संकेतस्थळावर कंपनीचा वार्षिक अहवाल प्रसिध्द करण्यात आला आहे.

कृतज्ञता :-

अहवाल वर्षातील उपलब्धी ही महामंडळाचे अधिकारी व कर्मचारी यांच्या प्रामाणिक व सर्वकष प्रयत्नाचे फळ आहे. या व्यतिरिक्त निम्ननिर्देशीत संस्था व कंपनी प्रती संचालक मंडळ कृतज्ञता व्यक्त करीत आहे.

- भारत सरकार व महाराष्ट्र शासन यांच्या सातत्याने असणारा पाठींबा व मार्गदर्शनाबाबत.
- राज्य बिज प्रमाणीकरण यंत्रणा
- राष्ट्रीय बिज निगम व अन्य बिज निगम तसेच देशातील सर्व कृषी विद्यापीठे
- आयसीएआर व इक्रीसॅट यांच्या बहुमोल पाठींब्याबाबत
- माजी व वर्तमान संचालक मंडळावरील सहयोगी यांनी दिलेल्या पाठींब्याबाबत व मार्गदर्शनाबाबत.
- महामंडळाचे बँकर्स
- महामंडळाचे अंकेक्षक व वकील यांच्या सहकार्या बाबत
- जे सातत्याने आमच्या शक्तीचे स्त्रोत राहीले आहेत असे बिजोत्पादक, बियाणे विक्रेते,आमच्या बियाण्याच्या ब्रँड चे प्रस्तुतकर्ते व आश्रयदाते या सर्वांचे
- महामंडळाचे भागधारक की ज्यांनी वार्षिक सर्वसाधारण सभेमध्ये महामंडळ वर्षानुवर्षे करीत आलेल्या अथक प्रयत्नांना प्रोत्साहन दिले व विश्वास आणि पाठींबा व्यक्त केला.

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

(एकनाथ डवले, भा.प्र.से.)
अध्यक्ष
DIN:-06656860

स्थान :- मुंबई
दिनांक:- २०/१०/२०२०

परिशिष्ट – १

संयुक्त सामाजिक जबाबदारी (CSR) बाबत विवरण :–

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ (महाबीज) समाज घटकांच्या सामाजिक व आर्थिक विकासाबाबत कटीबध्द असुन ही जबाबदारी संयुक्त सामाजिक जबाबदारी **(CSR)** धोरणाअंतर्गत अंगीकारलेली आहे. महामंडळाव्दारे संयुक्त सामाजिक जवाबदारी अंतर्गत केल्या गेलेल्या कार्याची सूची खाली देण्यात आलेली आहे. ग्रामीण विकास, शेती कौशल्य वाढविणे, शिक्षणाकरीता प्रोत्साहन, आरोग्याची काळजी, दारिद्रय आणि कुपोषण नष्ट करणे, उपासमारी निर्मुलन, पिण्याकरीता शुध्द पाण्याची उपलब्धता आणि पर्यावरणीय शाश्वतता व समतोल महामंडळ या संयुक्त सामाजिक जबाबदारी **(CSR)** कार्यात विशेष लक्ष देत आहे.

१. संयुक्त सामाजिक जबाबदारी **(CSR)** समितीचे गठन:–

१ – श्री. अनिल भंडारी, भाप्रसे	व्यवस्थापकीय संचालक
२ – डॉ. अनिता बी. चोरे	महिला स्वतंत्र संचालक
३ – श्री. वल्लभराव टी. देशमुख	सभासद

२. मागील तीन आर्थिक वर्षातील सरासरी नफा रूपये ४६९५.७३लक्ष

३. संयुक्त सामाजिक जबाबदारी **(CSR)** करीता नियोजित खर्च (वरील मुददा क्रं.२ च्या २ टक्के) रूपये **–९३.९१ लक्ष म्हणजे ९४.०० लक्ष**

४. अहवाल वर्षामध्ये संयुक्त सामाजिक जबाबदारी **(CSR)** अंतर्गत केलेला खर्च

अ) आर्थिक वर्षामध्ये केलेला एकूण खर्च – महामंडळाने संयुक्त सामाजिक जबाबदारी **(CSR)** करीता **रू. १,६१,६७,४००/–** खर्चाची बांधीलकी स्विकारलेली आहे.

ब) सन २०१९–२० या आर्थिक वर्षामध्ये अखर्चित झालेली रक्कम रू. **निरंक**

क) आर्थिक वर्ष २०१९–२० मध्ये खर्चीत रकमेचा तपशिल:–

१	संयुक्त सामाजिक जबाबदारी अंतर्गत नियोजित कार्ये	◆ ई–कक्षासाठी संगणक, प्रोजेक्टर व स्मार्ट फोनचे वितरण केले. ◆ अकोला स्त्री रुग्णालय यांना बेड व ट्रॉलीचे वितरण केले. ◆ कोरोना बाधीत रुग्णांना मदत करण्यासाठी कोविड–१९ फंडाला निधी दिला. ◆ आरोग्य विभाग महाराष्ट्र शासन मुंबई यांना २०,००० फेस शिल्ड चा पुरवठा
२	प्रकल्प क्षेत्र	शिक्षण, आरोग्य आणि आपत्ती व्यवस्थापन
३	संयुक्त सामाजिक जबाबदारी अंतर्गतचे कार्यक्षेत्र	महाराष्ट्र राज्य.
४	प्रकल्प किंवा कार्यक्रम निहाय खर्चाचे अंदाज पत्रक	सन २०१७–२०१८ करीता रू १,०८,३०,०००/– सन २०१८–२०१९ करीता रू. ९९,७६,०००/–आणि सन २०१९–२०२० करीता रू. ९४,००,०००/–

५	प्रकल्पावर केलेला खर्च १) प्रकल्प व कार्यक्रमावरील प्रत्यक्ष खर्च २) इतर खर्च	२०१७-२०१८ या वर्षात रू. १,०९,४७,९८५/- प्रत्यक्ष २०१८-२०१९ या वर्षात रू. ३२,००,०००/- प्रत्यक्ष आणि २०१९-२०२० या वर्षात रू. १,६१,६७,४००/-प्रत्यक्ष
६	अहवाल वर्षापर्यत अखर्चीत असलेली असलेली एकत्रित रक्कम	सन २०१७-२०१८ रू. १,०८,३०,००० (-) रू. १,०९,४७,९८५ अखर्चीत रक्कम रू. निरंक *१,१७,९८५ खर्चित रक्कम २०१६-१७ च्या अखर्चित रक्कम करीता सन २०१८-२०१९ रू. ९९,७६,००० (-) रू. ३२,०९,००० अखर्चीत रक्कम रू.६७,६७,०००
		सन २०१९-२०२० रू. ९४,००,००० (-) रू. १,६१,६७,४०० अखर्चीत रक्कम रू. निरंक *६७,६७,४०० खर्चित रक्कम सन २०१८-१९ च्या अखर्चित रक्कम करीता
७	या कामाची अंमलबजावणी करणाऱ्या एजन्सी मार्फत प्रत्यक्ष खर्च	२०१९-२०२० या वर्षात रू. १,६१,६७,४००/- प्रत्यक्ष

५. **खर्च न झाल्याबद्द्ल स्पष्टीकरण**

कंपनीने वर्ष २०१८-१९ या वर्षात ची अखर्चित असलेली रक्कम वर्ष २०१९-२० मध्ये संयुक्त सामाजिक जबाबदारी (CSR) च्या विविध धोरणतंर्गत ज्या मध्ये आरोग्य सेवा आणि शिक्षण विकासासंबधी कार्य यांचा समावेश आहे याबाबत लक्ष ठेवलेले होते, जे की अहवाल वर्षात पूर्णपणे साधण्यात आलेला आहे.

६. आम्ही संयुक्त सामाजिक जबाबदारी (CSR) विषयक धोरणाचा पाठपुरावा व देखरेख करीत आहोत, ज्यायोगे या बाबीचे धोरण व उद्दीष्ट साध्य करता येईल.

परिशिष्ट – २

फॉर्म नं. एम जी टी – ९
महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित चे
वार्षिक अहवालाचे निष्कर्ष
दि. ३१.०३.२०२० रोजी अखेर
(कंपनी कायदा, २०१३ च्या कलम ९२(३) च्या अनुषंगाने आणि कंपनी (व्यवस्थापन व प्रशासन) २०१४ च्या नियम १२ (१) नुसार)

१. नोंदणी आणि इतर तपशिल:–

१.	नोंदणी क्र./संख्या	U01200MH1976SGC018990
२.	नोंदणी दिनांक	२८ एप्रिल, १९७६
३.	कंपनीचे नाव	महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित
४.	कंपनीचा वर्ग/उपवर्ग	राज्य सरकार कंपनी
५.	नोंदणीकृत कार्यालयाचा पत्ता व संपर्काचा तपशिल	''महाबिज भवन'' कृषिनगर, अकोला–४४४१०४.
६.	कंपनी सुचीबध्द आहे काय?	नाही
७.	नोंदणी व हस्तांतर एजन्सीची माहिती	बिगशेअर सर्व्हिसेस प्राइवेट लिमीटेड १ ला माळा, भारत टिनवर्कस बिल्डीग, अंधेरी ईस्ट, मुंबई–४०००५९.
८.	आंतरराष्ट्रीय सिक्युरिटीज ओळख क्रमांक(आयसीन) डिपॉझिटरी–सीडिएसएल	INE04Q501018

२. महामंडळाचा मुख्य व्यवसाय व कार्य :–

महामंडळाची एकूण उलाढाल १० टक्के किंवा त्यापेक्षा अधिक असलेल्या व्यवसाय व कार्याबाबत माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	मुख्य उत्पादन / सेवांचे विवरण	उत्पादन व सेवांचा एनआयसी कोड	महामंडळाच्या उलाढालीची टक्केवारी
१	बियाणे उत्पादन, प्रक्रिया आणि विपणन	६८१०	१०० टक्के

३. दुय्यम व सहाय्यक सहकारी कंपनीधारकांचा तपशिल : –

अ.क्र.	कंपनीचे नाव व पत्ता	सीआयएन	धारक/दुय्यम/ सहाय्यक	समभागाची टक्केवारी	लागु कलम
१	राष्ट्रीय बिज निगम मर्या.(NSC)	U74899DL19003913	–	३५.४४ टक्के	

* महामंडळाच्या एकूण समभागापैकी राष्ट्रीय बिज निगम मर्या. यांचा ३५.४४ टक्के वाटा आहे.

४. समभाग धारकांचा आकृतीबंध (समभाग भांडवल वर्गवारी समभागाची टक्केवारी)

१. समभागधारक वर्गवारी

समभाग धारकांचा वर्ग	वर्षाच्या सुरुवातीला असलेली समभागाची संख्या				वर्षाच्या शेवटी असलेली समभागाची संख्या				वर्षात बदललेली टक्केवारी
	गैर भौतीक	भौतीक	एकूण	एकूण टक्केवारी	गैर भौतीक	भौतीक	एकूण	एकूण टक्केवारी	
अ) प्रवर्तक									
१) भारतीय									
अ) वैयक्तिक									
ब) केंद्र सरकार व त्यांची संस्था	–	१४८३३०	१४८३३०	३५.४४		१४८३३०	१४८३३०	३५.४४	लागु नाही
क) राज्य सरकार व त्यांची संस्था	–	२०५०००	२०५०००	४९.००		२०५०००	२०५०००	४९.००	लागु नाही
ड) संस्था/ महामंडळ (ब व क व्यतिरिक्त)	–	०	०			०	०	०	लागु नाही
इ) बँका/वित्तीय संस्था	–	०	०			०	०	०	लागु नाही
फ) इतर	–							०	लागु नाही
एकूण अ (१)	**–**	**३५३३३०**	**३५३३३०**	**८४.४४**		**३५३३३०**	**३५३३३०**	**८४.४४**	
२) विदेशी									
अ) अनिवासी व्यक्ती	–	०	०	०		०	०	०	लागु नाही
ब) इतर व्यक्ती	–	०	०	०		०	०	०	लागु नाही
क) संस्था/ महामंडळ	–	०	०	०		०	०	०	लागु नाही
ड) बँका/ वित्तीय संस्था	–	०	०	०		०	०	०	लागु नाही
इ) इतर	–	०	०	०		०	०	०	लागु नाही
एकूण (अ) २	–	०	०	०		०	०	०	
एकूण प्रवर्तक भागधारक अ–१ + अ–२	**–**	**३५३३३०**	**३५३३३०**	**८४.४४**		**३५३३३०**	**३५३३३०**	**८४.४४**	
ब) सार्वजनिक भागधारक									
१) संस्था									
अ) म्युच्युअल फंड	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
ब) बँक/संस्था	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही

क) केंद्र सरकार	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
ड) राज्य सरकार	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
इ) जोखीम भांडवली फंड	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
फ) विमा कंपन्या	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
ग) एफआयआय	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
ह) विदेशी जोखीम भांडवली फंड	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
इतर	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
एकूण ब–१	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
२) गैर संस्था									
अ)कार्पोरेट संस्था									
१) भारतीय	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
२) विदेशी	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
ब) वैयक्तिक									
१) रु.एक लाखापर्यंत भाग धारण केलेले वैयक्तिक भागधारक	**–**	**५३११२**	**५३११२**	**१२.७०**	**–**	**५३११२**	**५३११२**	**१२.७०**	लागु नाही
२) रु.एक लाखापेक्षा जास्त भाग धारण केलेले वैयक्तिक भागधारक	–	०	०	०	–	०	०	०	
क) इतर	**–**	**१२००३**	**१२००३**	**२.८६**	**–**	**१२००३**	**१२००३**	**२.८६**	लागु नाही
एकूण ब–२	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
एकूण ब–१ + ब–२	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
क) जीडीआर व एडीआर यांच्या ताब्यातील भाग	–	०	०	०	–	०	०	०	लागु नाही
एकूण अ+ब+क	**–**	**४१८४४५**	**४१८४४५**	**१००**	**–**	**४१८४४५**	**४१८४४५**	**१००**	

२) भागधारकांची सूची

अ. क्र.	भागधारकाचे नांव	वर्षाच्या सुरुवातीला धारण भाग			वर्षाच्या शेवटी धारण भाग			वर्षातील बदलाचे प्रतीशत प्रमाण
		भागाची संख्या	कंपनीच्या भागाची टक्केवारी	भागावरील तारण/ प्रभार टक्केवारी	भागाची संख्या	कंपनीच्या भागाची टक्केवारी	भागावरील तारण/ प्रभार टक्केवारी	
१	महाराष्ट्र शासन	२०५०००	४९.००	लागु नाही	२०५०००	४९.००	लागु नाही	निरंक
२	राष्ट्रीय बिज निगम मर्या.	१४८३३०	३५.४४	लागु नाही	१४८३३०	३५.४४	लागु नाही	निरंक
३	कृषी विद्यापीठे	१२००३	२.८६	लागु नाही	१२००३	२.८६	लागु नाही	निरंक
४	शेतकरी	५३११२	१२.७०	लागु नाही	५३११२	१२.७०	लागु नाही	निरंक
	एकूण	४१८४४५	१००.००		४१८४४५	१००.००	लागु नाही	

३) प्रवर्तकांच्या भागधारणामधील बदल (बदल नसेल तर स्पष्ट करा)

अ.क्र.	दिनांक	शेरा	भागांची संख्या	वर्षामध्ये संचीत भाग धारण	
				भागांची संख्या	कंपनीच्या एकूण भागाची टक्केवारी
काही नाही					

४) उच्चतम श्रेणीतील पहिल्या दहा भागधारकांचा आकृतीबंध (प्रवर्तक, संचालक,जीडीआर,एडीआर या धारकांव्यतिरिक्त)

अ.क्र.	शेरा	भागांची संख्या	वर्षामध्ये संचित भाग धारण	
			भागांची संख्या	कंपनीच्या एकूण भागाची टक्केवारी
१	डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला.	४००१	४००१	०.९५
२	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	४००१	४००१	०.९५
३	वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी	४००१	४००१	०.९५
४	श्री दिवाकर शामराव धोत्रे	८३	८३	०.०१
५	श्री शिवाजी रघुत्तमराव देशमुख	७०	७०	०.०१
६	श्री रोहन प्रकाशराव काकड	७०	७०	०.०१
७	श्री विनोद रामकृष्ण इंगळे	६०	६०	०.०१
८	श्री बाबाराव यशवंतराव विखे	५३	५३	०.०१
९	श्री उमेश हरी पाटील	५२	५२	०.०१
१०	श्रीमती विमल दामोधर राऊत	५०	५०	०.०१

५) संचालक व व्यवस्थापनातील वरिष्ठ व्यक्ती यांनी धारण केलेले भाग

अ.क्र.	दिनांक	शेरा	भागांची संख्या	वर्षामध्ये संचीत भाग धारण	
				भागांची संख्या	कंपनीच्या एकूण भागाची टक्केवारी
श्री वल्लभराव तेजराव देशमुख					
१	०१/०४/२०१९	वर्षाच्या सुरुवातीस धारण केलेले भाग		३	०.००१
२	३१/०३/२०२०	वर्षाच्या अखेरीस धारण केलेले भाग		३	०.००१

ऋणबध्दता

महामंडळावरील व्याजासहीत कर्ज थकीत/मिळविलेले परंतु शोधनदेय नसलेले.

विवरण	ठेवी वगळता सुरक्षित कर्ज	असुरक्षित कर्ज	ठेवी	एकूण ऋणबध्दता
वर्षाच्या सुरूवातीला ऋणबध्दता अ) मुळ रक्कम ब) व्याज देय परंतु अशोधित क) व्याज प्राप्त परंतु देय नाही	नाही	नाही	नाही	
एकुण अ+ब+क		**नाही**	**नाही**	
आर्थिक वर्षामध्ये ऋणबध्दता बदल - वाढ - घट	नाही	नाही	नाही	
आर्थिक वर्षाचे शेवटी ऋणबध्दता १ मुळ रक्कम २ व्याज देय परंतु अशोधित ३ व्याज प्राप्त परंतु देय नाही	नाही	नाही	नाही	
एकुण १ + २ + ३	**नाही**	**नाही**	**नाही**	

६) संचालक आणि व्यवस्थापनातील वरिष्ठ व्यक्ती यांना दिलेले मानधन

अ) व्यवस्थापकीय संचालक/पूर्णवेळ संचालक/किंवा व्यवस्थापक यांना दिलेले मानधन

अ.क्र.	आर्थिक मानधनाचा तपशिल	व्यवस्थापकीय संचालक/पुर्णवेळ संचालक/किंवा व्यवस्थापक यांचे नाव १) श्री अनिल भंडारी,(भाप्रसे)	एकूण रुपये लाखात
१	एकूण सकल वेतन आयकर कायदा १९६१ च्या कलम १७(१) तरतुदीनूसार वेतन, आयकर कायदा, १९६१ च्या कलम १७(२) तरतुदीनुसार इतर प्राप्ती आयकर कायदा, १९६१ च्या कलम १७(३) तरतुदीनुसार वेतनाऐवजी इतर लाभ.	रु. १३,१५,०००	रु. १३,१५,०००
	सामान्य पर्याय	-	-
	सामान्य पारिश्रमिक	-	-
	कमीशन लाभाचे प्रतीशत इतर	-	-
	एकूण अ	रु. १३,१५,०००	रु. १३,१५,०००
	कायद्यानुसार कमाल मर्यादा	-	-

ब) इतर संचालकांचे मानधन

अ. क्र.	मानधनाचा तपशिल	संचालकाचे नाव			एकूण रक्कम
		डॉ.अनिता बी.चोरे	श्री संजय एस.धोत्रे	श्री वल्लभराव टी.देशमुख	
१	स्वतंत्र संचालक ● बोर्ड समिती सभा उपस्थिती शुल्क ● कमिशन ● इतर चार्जेस	रु. ७,०००	लागु नाही		रु. ७,०००
	एकूण १	रु. ७,०००	लागु नाही		रु. ७,०००
२	इतर अकार्यकारी संचालक बोर्ड समिती सभा उपस्थिती शुल्क	०.००	०.००	रु. ८,०००	रु. ८,०००
	एकूण २	०.००	०.००	रु. ८,०००	रु. ८,०००
	एकूण ब) १+२	रु. ७,०००	०.००	रु. ८,०००	रु. १५,०००
	संचालकांचे एकूण मानधन	रु. ७,०००	०.००	रु. ८,०००	रु. १५,०००
	कायद्याप्रमाणे मर्यादा				**मर्यादेच्या आत**

क) व्यवस्थापकीय संचालक/पूर्णवेळ संचालक/व्यवस्थापक यांचे व्यतिरिक्त इतर व्यवस्थापनातील प्रमुख व्यक्तींना दिलेले मानधन

अ.क्र.	मानधनाचा तपशिल	संचालकाचे नांव	एकूण रक्कम
१	वेतन	विनय वर्मा, कंपनी सचिव	रु. १०.९८ लाख

७) दंड/शिक्षा/आपसी समझोत्याने मिटविलेले गुन्हे

प्रकार	कंपनी कायद्याचे कलम	विस्तृत विवरण	दंड/शिक्षा/आपसी समझौता शुल्क	न्यायालयाचे नाव	अपील
			अ)–महामंडळ		
दंड	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
शिक्षा	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
आपसी समझोता	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
			ब)–संचालक		
दंड	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
शिक्षा	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
आपसी समझोता	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
			क)–इतर अधिकारी		
दंड	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
शिक्षा	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
आपसी समझोता	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही

परिशिष्ट – ३
संचालक मंडळाच्या बैठकी संबंधी माहिती

संचालक मंडळ

सद्यस्थितीत संचालक मंडळावर ०९ सभासद आहेत

अहवाल वर्षामध्ये संचालक मंडळावरील खालील संचालक निवृत्त झाले असून, महामंडळाच्या प्रगतीसाठी त्यांनी दिलेला बहुमूल्य पाठींबा, दिलेल्या सेवा, मार्गदर्शन इत्यादी बाबत महामंडळ त्यांचे आभारी आहे.

अ.क्र.	नाव	पदनाम	नियुक्तीचा दिनांक	सेवानिवृत्तीचा दिनांक
१	श्री संजय धोत्रे	संचालक	२८/१२/२०१८	२९/०५/२०१९

संचालक मंडळ सभा

अहवाल २०१९-२० या वर्षात संचालक मंडळाच्या खालीलप्रमाणे ४ सभा झाल्या

अ.क्र.	संचालक मंडळ सभा क्र.	दिनांक	ठिकाण
१	१९५ वी सभा	२० जुन २०१९	मुंबई
२	१९६ वी सभा	२६ सप्टेंबर २०१९	मुंबई
३	१९७ वी सभा	२७ डिसेंबर २०१९	अकोला
४	१९८ वी सभा	१० फेब्रुवारी २०२०	अकोला

संचालक मंडळाच्या बैठकीसाठी उपस्थिती

अ.क्र.	संचालकाचे नाव	संचालक मंडळ सभा एकूण ४ उपस्थिती	उपसमिती सभा एकूण ११ उपस्थिती	मागील ४२ व्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेकरीता उपस्थिती दि.२७ डिसेंबर, २०१९ एकूण १ उपस्थिती
१	श्री. एकनाथ डवले, भाप्रसे	४	लागु नाही	होय
२	श्री. अनिल भंडारी, भाप्रसे	४	११	होय
३	श्री. सुहास कृष्ण दिवसे, भाप्रसे	१	लागु नाही	लागु नाही
४	श्री वल्लभराव टी. देशमुख	४	१०	होय
५	श्री व्ही. के. गौर	०	लागु नाही	नाही
६	श्री व्ही. मोहन	०	लागु नाही	नाही
७	श्री. विजय क-हाणे	२	०	होय
८	श्री. मोहन लाल अरोरा	०	लागु नाही	लागु नाही
९	डॉ. अनिता बी. चोरे	३	९	होय

फॉर्म नं. ए ओ सी–२

(कंपनी कायदा २०१३ चे कलम १३४, पोटकलम ३ च्या उपबंध (एच) आणि कंपनी (लेखा) नियम २०१४, च्या नियम ८(२) अन्वये)

कंपनी कायदा, २०१३ च्या कलम १८८ (१) नुसार महामंडळाने संबंधित पक्षाशी केलेले करार/व्यवहार/व्यवस्था व सलगी तत्वावर केलेल्या व्यवहारांचे निवेदन

१.सलगी न करण्याच्या तत्वावर केलेले करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहारांचा तपशिल – नाही
२.सलगी तत्वावर केलेले करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहारांचा तपशिल:–

अ.क्र.	तपशिल	विवरण
१	संबंधित पक्षाचे नाव आणि नातेसंबंधाचा प्रकार	श्री व्ही.टी.देशमुख,संचालक श्री बी.व्ही.देशमुख श्री व्ही.टी.देशमुख यांचा मुलगा श्री डी.व्ही.देशमुख श्री व्ही.टी.देशमुख यांचा मुलगा श्रीमती एस.बी.देशमुख श्री व्ही.टी.देशमुख यांची सुन श्रीमती पी.डी.देशमुख श्री व्ही.टी.देशमुख यांची सुन
२	करार/व्यवस्था/व्यवहारांचा प्रकार	बियाणे खरेदी
३	करार/व्यवस्था/व्यवहारांचा कालावधी	एक वर्ष
४	करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहारांचे ठळक वैशिष्टे व किंमत	सन २०१९–२० मध्ये रु.१०.९८ लाख चे बियाणे विक्री
५	संचालक मंडळाच्या मान्यतेचा दिनांक	लागु नाही
६	अग्रीम राशीचे शोधन केले असल्यास	लागु नाही

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

(एकनाथ डवले, भाप्रसे)
अध्यक्ष
DIN:-06656860

स्थान :– मुंबई
दिनांक:–२०.१०.२०२०

महिला स्वतंत्र संचालकाचे घोषणापत्र
डॉ. अनिता भगवंतराव चोरे

संचालक मंडळ,
महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित

दिनांक: १८.०९.२०२०

विषय : कंपनी कायदा २०१३ चे कलम १४९ (७) चे अनुपालन

मी डॉ. अनिता भगवंतराव चोरे, प्रमाणित करते की, मी महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादितची एक स्वतंत्र संचालक आहे आणि कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या विविध तरतुदींमध्ये नमूद केलेल्या स्वतंत्र संचालकांच्या सर्व निकषांची पूर्तता करते. मी याव्दारे प्रमाणित करते की,

- बैठक फी प्राप्त करण्याशिवाय माझ्याकडे महामंडळ, त्यांचे प्रवर्तक, त्यांचे संचालक, त्यांचे वरिष्ठ व्यवस्थापन किंवा त्यांच्या संबंधीत कंपनी, सहायक आणि सहयोगी सह कोणतीही आर्थिक संबंध किंवा व्यवहार नाहीत.
- मी संचालक मंडळ पातळीवर किंवा एक स्तर खालच्या पातळी वरील व्यवस्थापन पदावर असलेल्या व्यक्तीशी संबंधीत नाही.
- मी मागील तिन आर्थिक वर्षामध्ये कंपनीची कार्यकारी नव्हते.
- मी भागीदार किंवा कार्यकारी नाही किंवा वैधानिक लेखापरीक्षा फर्म, अंतर्गत लेखापरीक्षा फर्म, कायदेशीर कंपन्या आणि सल्लागार फर्म ज्या महामंडळाशी संबंधीत आहेत त्यांची मागील तिन वर्षामध्ये भागीदार किंवा कार्यकारी नाही.
- मी महामंडळाची भौतिक पुरवठादार, सेवाप्रदाता, ग्राहक किंवा पगारदार नाही.
- मी महामंडळाची मोठी भागधारक नाही की, जे दोन टक्के मतदानाच्या किंवा बहुसंख्य मतदान गटांच्या मालकीचे आहेत.

डॉ.अनिता बी. चोरे
महिला स्वतंत्र संचालक

संचालकांच्या अहवाला करिता परिशिष्ट
वैधानिक लेखापरिक्षकांच्या अहवालावर भागधारकांना खुलासा
वर्ष २०१९-२०२०

मुदद्ा उत्तर क्रमांक	उत्तर
१	उत्पादक/पार्टीचे नावाने बँकेच्या खात्यामध्ये न शोधता येण्याजोगे ज्यांची ओळख पटलेली नाही अनभिज्ञपणे जमा असलेल्या रक्कमांकरिता बँकेचे स्पष्टीकरणाकरिता पाठपुरावा केल्या जात आहे.
२	मागील वर्षी या खात्यातील शिल्लक रू ०.९१ कोटी होती जे की या वर्षी कमी होउन ०.७५ कोटी झालेली आहे. या खात्यातील थकबाकी कमी करण्यासाठी आम्ही खाते जुळवणी करुन आवश्यक ते लेखाकंन सांगितल्याप्रमाणे चालू वर्षी पुर्ण करुन घेणार आहोत. अशा घटनांची पुनरावृत्ती टाळण्यासाठी, व्यवस्थापनाने याआधीच आरटीजीएस प्रणालीद्वारे शोधन सुरु केलेले आहे.
३	दखल घेण्यात आली आहे. बँकेच्या खाते जुळवणी वेळोवेळी करण्यात येईल.
४	दखल घेण्यात आलेली असून व्यवस्थापनाकडुन उचित कार्यवाही सुरु आहे.

(मनिष यादव)
महाव्यवस्थापक (वित्त)

(अनिल भंडारी, भा.प्र.से.)
व्यवस्थापकीय संचालक

(एकनाथ डवले, भा.प्र.से)
अध्यक्ष

राम ठक्कर अँड असोसिएटस्
व्यावसायिक कंपनी सचिव
अकोला

सचिवीय अंकेक्षण अहवाल

दि. ३१ मार्च, २०२० रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षाकरीता
कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम २०४(१) आणि कंपनी
(व्यक्तीची नियुक्ती आणि मानधन) नियम, २०१४ च्या नियम ९ अनुसार

प्रति,
मा.सभासद
महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्या.

आम्ही महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित या कंपनीचे सचिवीय अंकेक्षण केलेले आहे. ज्यांनी वैधानिक तरतुदींचे पालन चांगल्या प्रकारे केलेले आहे, सचिवीय अंकेक्षण, आम्हाला पुरविण्यात आलेल्या सर्व बाबींचे योग्य मुल्यांकन/वैधानिक पुर्तता आणि त्यावरील आमचे मत अशा पध्दतीने करण्यात आले आहे.

महामंडळाचे अभिलेखे, दस्तऐवज, इतिवृत्त नोंदवही, नमुने आणि भरलेली विवरणे याची आम्ही केलेली तपासणी आणि सचिवीय अंकेक्षणादरम्यान महामंडळाने, त्यांच्या अधिकाऱ्यांनी, एजंट व अधिकृत प्रतिनिधी यांनी पुरविलेली माहितीच्या आधारे आम्ही याद्वारे विधान करतो की, दि. ३१ मार्च, २०२० रोजी संपणारे लेखापरीक्षित वर्षामध्ये महामंडळाने निम्ननिर्देशीत यादीप्रमाणे वैधानिक तरतूदींची पूर्तता केलेली आहे आणि महामंडळामध्ये योग्य संचालक मंडळ प्रक्रिया आणि त्याच्या पूर्ततेची योग्य व्यवस्था आहे.त्यासंबंधीचा आमचा अहवाल खालीलप्रमाणे आहे.

दि. ३१ मार्च, २०२० रोजी संपणाऱ्या आर्थिक वर्षामध्ये महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळाने ठेवलेले अभिलेखे, दस्तऐवज, इतीवृत्त नोंदवहया, नमुने आणि भरलेली विवरणे आणि इतर अभिलेखे याची आम्ही केलेली तपासणी कायद्यातील तरतूदीप्रमाणे केलेली आहे.

आम्ही महामंडळास लागु असलेल्या कायद्याच्या संबंधित तरतुदींची पुर्तता केल्याची बाब महामंडळाच्या संबंधित विभागप्रमुखांनी दिलेल्या पूर्तता प्रमाणपत्रावर आधार मानून तपासलेली आहे.

(i) कंपनी अधिनियम, २०१३ आणि त्या अंतर्गत असलेले नियम
(ii) इतर कायदे विशेषत: लागु असलेले.

- प्रदान शोधन अधिनियम, १९७२
- कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी आणि किरकोळ तरतुदी अधिनियम, १९५२
- बियाणे कायदा, १९६६
- कारखाने अधिनियम, १९४८
- पाणी (प्रदूषण नियंत्रण आणि प्रतिबंध) अधिनियम, १९७४ त्या अंतर्गत असलेले नियम
- हवा (प्रदूषण नियंत्रण आणि प्रतिबंध) अधिनियम, १९८१ त्या अंतर्गत असलेले नियम
- व्यापारी मुद्रा अधिनियम, १९९९
- वजन व मापे कायदा
- औद्योगिक वादविवाद कायदा
- महिलालैंगिक छळ (प्रतिबंध बंदी आणि तक्रार निवारण) कायदा, २०१३

अहवाल वर्षामध्ये महामंडळाने निम्ननिर्देशीत बाबींव्यतिरिक्त वर नमुद केल्यानुसार सर्वच अधिनियम, नियम, कायदे, मार्गदर्शक बाबी, मानके, इत्यादींच्या तरतूदींचे पुर्णपणे पालन केलेले आहे.

१. कंपनी अधिनियम २०१३ च्या कलम १७७ च्या तरतुदीनुसार, संचालक मंडळाने मागील काळात अंकेक्षण समितीच्या रचनेला मंजुरी दिलेली आहे. मात्र समितीचे कामकाज स्वतंत्र संचालकाच्या नियुक्तीनंतरच चालु होईल, की ज्यांच्या नावाचा प्रस्ताव राज्य शासनाला पाठविलेला असुन याबाबत शासनाच्या सुचना व मताची प्रतीक्षा आहे.

२. कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १७८ च्या तरतुदीनुसार, संचालक मंडळाने मागील काळात ''निर्मिती नामनिर्देशन आणि मानधन समिती'' (फॉर्मेशन, नॉमीनेशन अँन्ड रिम्युनरेशन कमिटी) च्या रचनेला मंजुरी दिलेली आहे. मात्र समितीचे कामकाज स्वतंत्र संचालकांच्या नियुक्तीनंतरच चालु होईल, की ज्याच्या नावाचा प्रस्ताव राज्य शासनाला पाठविलेला असुन याबाबत शासनाच्या सुचना व मताची प्रतीक्षा आहे.

३. अहवाल वर्षामध्ये कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १०८ तरतुदीनुसार महामंडळाने इलेक्ट्रॉनिक साधनांद्वारे मत दिले नाही.

४. महामंडळाने कलम १२४ (६) अन्वये आवश्यक असणारी गुंतवणूकदार शिक्षण कोषात समभाग हस्तांतरीत करण्यात अपयशी ठरली आहे आणि त्यानूसार उक्त कलमांतर्गत आवश्यक असलेले निवेदन त्या अधिकारात दाखल करणे बाकी आहे.

५. महामंडळाकडे वेगवेगळया ठिकाणी अनेक कारखाने आहेत, जिथे कारखाने अधिनियमानूसार नोंदणी करणे आवश्यक आहे. त्यापैकी काही कारखान्यांची नोंदणी अद्याप पूर्ण करावयाची आहे.

कार्यासंबंधीची चांगली पध्दत/रीत हयाबाबत दिलेल्या सुचना :

आम्ही केलेल्या अंकेक्षण प्रक्रीये दरम्यान, महामंडळाला लागु असलेले नियम व कायदे यातील तरतुदींचे योग्य रीतीने पाठपुरावा आणि पुर्तता करण्याकरीता संचालक मंडळासमोर या बाबी स्वतंत्रपणे त्यांच्या माहितीसाठी व मंजुरीसाठी सादर करून त्याची अंमलबजावणी करण्यात आलेली आहे.

आम्ही पुढील अहवाल सादर करतो की,

संचालक मंडळाची रचना आर्टीकल ऑफ असोसीएशन च्या तरतुदीनुसार करण्यात आली आहे व महामंडळ पदसिध्द (Ex. officio) नियुक्त्या याच तरतुदीनुसार करत आहे. महामंडळाने स्वतंत्र संचालकाच्या नियुक्तीचा प्रस्ताव राज्य शासनाला पाठविलेला असुन याबाबत शासनाच्या सुचना व मताची प्रतीक्षा आहे. आढावा कालावधीत काही प्रसंगी संचालक मंडळाच्या रचनेत आर्टीकल ऑफ असोसीएशन च्या तरतुदीनुसार बदल घडुन आले आणि याबाबत आवश्यकतेनुसार कंपनी कायद्यानुसार अहवाल देण्यात आले, काही घटनांमध्ये अतिरिक्त शुल्क भरून विवरण दाखल करण्यात आले.

संचालक मंडळाच्या ठरलेल्या सभेपुर्वी सभेची सुचना व विषयसूची संचालकांना सात दिवसापुर्वी टपालाने, ई मेलद्वारे आणि अस्तित्वात असलेल्या पध्दतीद्वारे विषयसुचीवर संचालक मंडळाचे सभेपुर्वी त्यांचेकडुन माहिती, सुचना काही स्पष्टता मागविण्याकरीता व त्याचा सभेमध्ये योग्य सहभाग रहावा या करिता पाठविण्यात आलेत.

सभेचे इतिवृतामध्ये बहुमताने घेतलेले निर्णय व सभासदांची संबंधित विषयावरील मतभिन्नतेचा समावेश करण्यात आला.

आम्ही अहवाल सादर करतो की, महामंडळाला लागु असलेल्या विविध नियम, कायदे, मार्गदर्शक बाबी यांची पुर्तता करण्यात आली. आमचे असे मत आहे की, विविध नियम, कायदे, मार्गदर्शक बाबी यांच्या तरतुदींची पुर्तता ही भिन्न अधिकारी व विभाग प्रमुख यांचेमार्फत समर्थपणे व्हावी, विकेंद्रीत पध्दतीपेक्षा केंद्रीभुत पध्दतीचा अवलंब केल्यास याचा प्रभाव व पुर्तता वेळेवर होईल.

आम्ही अहवाल सादर करतो की, अंकेक्षण कालावधी दरम्यान महामंडळाकडे उपरोक्त उल्लेखित विविध नियम, कायदे, मार्गदर्शक तत्वे, आणि निश्चित मानके यांच्या अनुषंगाने महामंडळाच्या घडामोडीवर गोष्टीवर मोठा परिणाम असणारा कोणताही विशिष्ट कार्यक्रम/क्रिया नाहीत.

स्वाक्षरी

राम ठक्कर अँड असोसीएटस्
FCS NO-7452
C P No- 4903

ठिकाण – अकोला
दिनांक – २८.११.२०२०
UDIN - F007452B001337352

स्वतंत्र अंकेक्षकांचा अहवाल

सन्माननीय सभासद,
महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्या. अकोला

वित्तीय विवरणाबाबत अहवाल

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्या. यांचा दि. ३१ मार्च, २०२० रोजीचा ताळेबंद व त्यात समीलीत असलेले वर्ष अखेरचे नफा-तोटा पत्रक (इतर सर्व उत्पन्नासह), मागील वर्षाच्या ईक्वीटी आणि कॅश फ्लो स्टेटमेंट मधील बदलासह आणि महत्वपुर्ण लेखा धोरणाचा संक्षिप्त अहवाल आणि इतर स्पष्टीकरणात्मक माहिती या वित्तीय विवरणाचे आम्ही अंकेक्षण केलेले आहे.

आमच्या मते आणि आमच्या माहितीनुसार आणि आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार स्व:तचे वित्तीय विवरणे आणि दिलेली माहिती कंपनी कायदा, २०१३ च्या आवश्यक मानकानुसार सत्य आणि प्रामाणिक दृष्टीकोन प्रदान करणारे व भारतामध्ये मान्य असलेल्या लेखा तत्वाप्रमाणे आहेत याची खात्री केलेली आहे. त्यामध्ये भारतामध्ये स्विकार्य असणाऱ्या लेखांकन तत्वानुसार महामंडळाची वास्तविक आर्थिक स्थिती, वित्तीय उपलब्धता, तरल रोख विवरण तसेच कंपनी कायदा २०१३ च्या कलम १३३ चे नियम ७ चे कंपनी Indian Accounting Standards (Ind AS) आणि इतर लेखांकन तत्वे साधारणपणे भारतामध्ये मान्य आहेत त्यानुसार महामंडळाच्या ईक्वीटी मधील बदल व त्या संबंधीची सत्य व प्रामाणिक दृष्टी व माहिती देण्याची जबाबदारी महामंडळाच्या संचालक मंडळाची आहे. ताळेबंदाच्या संबंधात महामंडळाची दर्शविलेली स्थिती ही दि. ३१ मार्च, २०२० अखेरची आहे. नफा तोटा पत्रकाच्या संदर्भात दर्शविलेला नफा हा त्या वर्षा अखेरीचा आहे. ईक्वीटी विवरणाच्या बदलाच्या संदर्भामध्ये दर्शविलेला ईक्वीटीतील बदल व रोख तरल विवरणाचे बाबतीत दर्शविलेली रोख तरल हे त्या वर्षा अखेरीचे आहे.

मताचा आधार

कलम १४३(१०) अंकेक्षणासंबंधी दिलेल्या मानकांचे आधारे आम्ही लेखापरीक्षण केलेले आहे, सदर मांनकानूसार असलेली आमची जबाबदारी आमच्या अहवालाच्या स्व:तच्या वित्तीय विवरण पत्रकाच्या लेखापरीक्षकाच्या जबाबदा-यामध्ये पुढे वर्णन केलेले आहे. ICAI ने जाहिर केलेल्या नैतिकतेच्या अनुषंगाने आमची कंपनी स्वतंत्र आहे. सोबतच आर्थिक विवरणपत्रक संबंधित असलेल्या स्वतंत्र गरजेनूसार कायदयातील तरतूदी आणि त्या अंतर्गत केलेल्या नियम आणि ICAI ने नेमून दिलेल्या नैतिक जबाबदाऱ्या आम्ही पूर्ण केलेल्या आहेत. आम्ही असा विश्वास ठेवतो की वित्तीय विवरण पत्रकावरील लेखापरिक्षणच्या मतासाठी आम्ही पुरेसे व योग्य लेखा पुरावे प्राप्त केलेले आहे.

विशेष बाबी

आम्ही खालील बाबीकडे लक्ष वेधू इच्छितो:

ज्याची ओळख पटलेली नाही अशी बँक खात्यात जमा झालेली रक्कम:

आम्हाला असे आढळले आहे की, महाबीज आपल्या लेख्यांमध्ये ओळख न पटलेली व बँकेच्या खात्यात जमा झालेली रकमेचे नोंद घेत आहे. या खात्यामध्ये एकूण निव्वळ जमा रक्कम रु. १२४.२५ लाख एवढी आहे. अशा रकमेचा उल्लेख लेख्यामध्ये करण्याऐवजी बँक जुळवणी पत्रकामध्ये दाखविले पाहिजे. व्यवस्थापकडून मिळालेल्या माहितीनूसार राज्यभरात विविध बँकेत शेतक-याकडून जमा केलेल्या रोख रकमेच्या अनेक नोंदी आहेत आणि अशा शेतक-यांची ओळख पटविण्यात असमर्थ आहोत. त्यासाठी त्यासंबंधी नियंत्रण सुधारले पाहिजे आणि सर्व थकीत नोंदीचा समेट लवकरात लवकर करण्यात यावा.

मुदत बाह्य धनादेश खाते/RTGS रद्दीकरण खाते:

कंपनीकडे मुदत बाह्य धनादेश खाते/जुन्या चेकचे **RTGS** रद्दीकरण खाते/परत आलेल्या **RTGS** खाते आहे. सदर खात्यामध्ये रु. ७४.३७ लाख जमा आहेत. कंपनी मुदतबाहय/**RTGS** रद्दीकरण करण्यात आलेले चेक खर्चाला जमा करण्याऐवजी कंपनी सदर खात्याला जमा करते.

बँक खाते जुळवणी:

लेखा परीक्षणा दरम्यान आमच्या असे निदर्शनास आले की, बहुतेक जिल्हा कार्यालयांमध्ये बँक खात्याची वेळोवेळी जुळवणी होत नाही. महामंडळाने बँक खात्याची जुळवणी करण्यासाठी उचित नियंत्रण ठेवले पाहिजे.

कोविड–१९:

कोविड–१९ महामारीच्या देशभर प्रसारामुळे व केंद्र सरकार/राज्य सरकार/स्थानिक प्रशासन यांनी लादलेल्या निर्बधामुळे आम्ही कंपनीच्या विविध कार्यालयांना आणि प्रक्रीया केंद्राना भेट देऊ शकलो नाही. व्यवस्थापनाने आर्थिक पडताळणी करीता आवश्यक ती माहिती ही सॉफ्ट कॉपी स्वरुपात मुख्य कार्यालयात उपलब्ध करुन दिली होती आणि त्या आधारावर आमचे आर्थिक विवरणावरील मत अवलंबुन आहे. देशभर पसरलेल्या कोविड–१९ महामारी आणि लॉकडाऊन याचा वित्तीय वर्ष २०१९–२० मध्ये परीणाम स्वरुप कंपनीने ५० टक्के क्षमतेने कामकाज केले, परंतु वर्ष २०१९–२० मध्ये कोणतेही महत्त्वपुर्ण कामकाज विस्कळीत झाले नाही आणि वित्तीय वर्ष २०२०–२१ च्या कामकाजामध्ये असा कुठलाही व्यत्यय अपेक्षीत नाही.

या प्रकरणात आमचे मत बदलत नाही.

वित्तीय विवरण पत्रका व्यतिरिक्त आणि लेखापरीक्षक अहवालाशिवाय इतर माहिती

इतर माहिती तयार करण्यासाठी कंपनीचे संचालक मंडळ जबाबदार आहे. इतर माहितीमध्ये व्यवस्थापकीय चर्चा व त्यामध्ये काढलेले निष्कर्ष, बोर्डाच्या अहवालासह परिशिष्ट बोर्डाचा अहवाल, व्यावसायिक जबाबदारीचा अहवाल, कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स, परंतू त्यामध्ये वित्तीय विवरणपत्रक व लेखा परीक्षकाचा अहवाल समाविष्ट नसतो.
वित्तीय विवरण पत्रकामध्ये आम्ही इतर माहितीचा समावेश करीत नाही आणि आम्ही त्यावर कोणत्याही प्रकारचे हमी व निष्कर्ष व्यक्त करीत नाही.

लेखापरिक्षकाच्या आर्थिक विवरण पत्रका संदर्भात, आम्हाला मिळालेली इतर माहिती वित्तीय विवरण पत्रकाशी बांधील आहे की नाही किंवा आम्हाला लेखापरिक्षणामध्ये माहिती प्राप्त झाली की नाही अन्यथा विवरण पत्रामध्ये चुकीची माहिती आहे. आम्ही केलेल्या कामकाजावरुन चुकीची माहिती वाटत असल्यास जर आम्ही असा निष्कर्ष काढतो की, आम्हाला मिळालेली इतर माहिती चुकीची आहे तर आम्हाला त्या वास्तविकतेची नोंद करणे आवश्यक आहे. तसेच आमच्याकडे या संदर्भात अहवाल देण्यासारखे काही नाही.

व्यवस्थापनाच्या आणि वित्तीय विधानासाठी कारभारावरील जबाबदारी

कंपनीचे संचालक मंडळाने आर्थिक स्थिती, आर्थिक कामगिरी, एकुण व्यापक उत्पन्न व बदलाचा खरा आणि योग्य दृष्टिकोन देणे, इत्यादी हे स्वतंत्र वित्तीय विवरण कंपनी कायद्याच्या कलम १३४(५) मध्ये नमुद केलेल्या बाबींसाठी प्रतिसाद देणारे आहे. भारतात सामान्यत: "IND AS" आणि इतर लेखा कंपनीच्या ईक्विटी आणि रोख प्रवाहात स्विकारले जाते. या जबाबदाऱ्यांमध्ये कंपनीच्या मालमत्तेचे रक्षण करण्याच्या कायद्यातील तरतूदीनुसार पुरेसे लेखा रेकॉर्डची देखभाल करणे आणि फसवणुक आणि इतर अनियमितता रोखण्यासाठी आणि त्याचा शोध घेण्यासाठी योग्य लेखाधोरणांची निवड आणि वाजवी व विवेकपुर्ण निर्णय आणि अनुमान काढणे आणि लेखापुस्तकांची अचुकता आणि संपुर्णता सुनिश्चित करण्यासाठी प्रभावीपणे कार्य करणाऱ्या वास्तविक आणि योग्य दृष्य देणारे स्वतंत्र आर्थिक विवरणाचे सादरीकरण आणि सामग्रीपासुन मुक्त असणारी पर्याप्त आंतरिक वित्तीय नियंत्रणे, डिझाइन, अंमलबजावणी आणि देखभाल, चुकीची माहिती, चुकीने अयोग्य माहिती याचा समावेश आहे.

स्वतंत्र वित्तीय विवरण पत्रक तयार करतांना पुढील येणा–या वर्षात व्यवसाय सुरळीत रित्या चालवणे शक्य आहे व त्यासंबंधित उद्भवलेले प्रकरण व लेखा धोरण याची खात्री करुन घेण्याची जबाबदारी संचालक मंडळाची आहे शिवाय त्यांचा महामंडळ बंद करण्याच्या किंवा उत्पादन थांबवण्याचा हेतू नाही.

कंपनीच्या वित्तीय अहवालाच्या प्रक्रियेवर देखरेख ठेवण्यासाठी संचालक मंडळदेखील जबाबदार आहे.

वित्तीय विवरणाबाबत लेखापरीक्षकाची जबाबदारी

आमचे उद्दिष्ट संपुर्णपणे स्वतंत्र आर्थिक विवरण पत्रक भौतिक घोटाळयापासुन मुक्त आहे की नाही याविषयी वाजवी आश्वासन मिळविणे, फसवणुक किवा त्रुटीमुळे झाले आहे की नाही याबाबत आमचे मत समाविष्ट असणारे लेखापरीक्षकांचा अहवाल देणे ही आमचे उद्दिष्टे आहेत. वाजवी आश्वासन ही उच्च पातळीची हमी असते. फसवणुक किवा त्रुटीमुळे चुकीचा दावा उद्भवू शकतो. लेखापरिक्षणामध्ये एखादी सामग्री चुकीची नसते परंतु ती नेहमी बरोबर आढळेल याची हमी देता येत नाही.
लेखामानकानुसार लेखापरिक्षणाचा एक भाग म्हणुन आम्ही व्यावसायिक कौशल्याचा उपयोग करुन व्यावसायिक संशयास्पदपणा कायम ठेवतो.

आपण सुध्दा :

- वित्तीय विवरणपत्रकामध्ये दिलेल्या माहितीची जोखीम ओळखून त्याचे मुल्यांकन करा. ते कोणाच्या फसवणुकीमुळे किंवा चुकीने झाले आहे का? त्या जोखीमीस प्रतिसाद देणारा लेखापरीक्षण प्रक्रीयेचा आराखडा तयार करा आणि आपल्या लेखापरिक्षणाविषयी मत देण्यासाठी योग्य पुरावे मिळवा. चुकीची माहिति शोधुन न काढण्याची जोखीम चुकांमुळे उद्भवणाऱ्या त्रुटीपेक्षा जास्त आहे. फसवणुकीमध्ये मिलीभगत, खोटेपणा, हेतुपुरस्कर, चुकीची माहिती आणि अंतर्गत नियंत्रण अधिलिखित करण्याचा समावेश असू शकतो.
- अशा परिस्थितीत योग्य अशा लेखापरीक्षण प्रक्रीयेची रचना करण्यासाठी लेखापरीक्षण संबंधित आर्थिक नियंत्रणाची माहिती आकलन करा. कंपनी कायदा, २०१३ च्या कलम १४३(३)(i) नुसार, कंपनीकडे पर्याप्त योग्य अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रणाली आहे की नाही अशा नियंत्रण प्रणालीची कार्यक्षमता प्रभावी आहे की नाही यावर आपले मत व्यक्त करण्यासाठी आम्ही जबाबदार असतो.
- व्यवस्थापनाने वापरलेल्या लेखा धोरणांचे, लेखा अंदाजाचा वाजवीपणा आणि व्यवस्थापनाने केलेले संबंधित खुलासे यांचे मुल्यमापन करा.
- लेखांकनानुसार आणि लेखा परीक्षकाच्या पुराव्याच्या आधारावर, महामंडळ हे शाश्वत राहिल की नाही हे व्यवस्थापनाच्या वापराच्या योग्यतेवर निष्कर्ष काढा. कशाच्या संबंधित वास्तविक अनिश्चितता उपलब्ध असल्यास किंवा अशी परिस्थिती जी महामंडळ सुरु ठेवण्याच्या क्षमतेवर लक्षणीय शंका घेऊ शकते. जर आपण असा निष्कर्ष काढतो की वास्तविक अनिश्चितता उपलब्ध आहे. तर वित्तीय विवरण पत्रक तयार करतांना लेखा परीक्षकाच्या अहवालात खुलासा सादर करावा लागेल जर खुलासे पुरेशे नसतील तर आपले मत सुधारित करा. लेखा परीक्षकांचा निष्कर्ष हा अहवालांच्या तारखेपर्यंत प्राप्त केलेल्या पुराव्यावर आधारित आहे. तथापि भविष्यातील कार्यक्रम किंवा परिस्थिती महामंडळाच्या व्यवसायावर नकारात्मक प्रभाव टाकू शकतात.
- वित्तीय विवरण पत्राची प्रस्तुती, रचना, त्यामधील खुलाशे वित्तीय विवरण पत्रका अंतर्गत व्यवहार आणि कार्यक्रमाचे प्रतिनिधित्व करतात किंवा नाही याचे मुल्यांकन करा.

वित्तीय विवरण पत्रात वास्तविक चुकीच्या बाबींची नोंद करणे हे मोठेपणाचे आहे किंवा वैयक्तिकपणे किंवा सर्वांनी मिळुन आर्थिक निर्णय त्यात निपुण अशा व्यक्तिने केल्याने वित्तीय विवरण पत्रात त्याचा प्रभाव पडतो.

गुणात्मक घटक, परिमाणात्मक वास्तविकता, लेखापरीक्षण कार्याचे (i) नियोजन करुन आम्ही केलेल्या कामाच्या व्याप्तीचे मूल्यांकन करु (ii) वित्तिय विवरण पत्रामध्ये चुकीची माहिती आढळली तर त्याचे काय परिणाम होतील याचे मुल्यांकन करु.

आम्ही आमच्या लेखापरिक्षणा दरम्यान ओळखल्या जाणाऱ्या अंतर्गत नियंत्रणातील कोणत्याही महत्वपुर्ण कमतरतांसह अन्य गोष्टी बरोबरच अंकेक्षणाची नियोजित व्याप्ती आणि लक्षणीय अंकेक्षणाच्या निष्कर्षा विषयी जबाबदार लोकांशी आम्ही संवाद साधतो.

आम्ही स्टेटमेंट देतो, आम्ही स्वतंत्रपणे नैतिक आवश्यकतांचे पालन केलेले आहे आणि त्यांच्याशी सर्व संबंधाच्या बाबतीत आणि इतर बाबींच्या बाबतीत, जेथे लागु असेल तेथे, आणि सुरक्षततेच्या बाबतीत संवाद साधला आहे.

आम्ही चालु वर्षाच्या वित्तीय विवरण पत्रामध्ये ही सर्वात महत्वाची बाब ठरविली आहे हे प्रकरण महत्वाचे आहे. जर कायदा आणि नियम या प्रकरणाबद्दल सार्वजनिक प्रकटीकरण रोखले तर आम्ही आमच्या लेखा परीक्षकाच्या अहवालात या बाबींचे वर्णन करु किंवा अत्यंत दुर्मिळ परिस्थिती असेल तर आम्ही असे ठरवितो की आमच्या अहवालात कोणतीही बाब कळविणार नाही कारण प्रतिकुल परिणामाद्वारे अशा संवादाचे सार्वजनिक हितसंबंधाचे फायदे जास्त आहेत.

इतर कायदेशीर आणि नियामक आवश्यकतेनुसार अहवाल

१) आम्ही कंपनी अधिनियम २०१३ च्या कलम १४३ च्या पोट कलम (११) च्या अनुषंगाने केंद्र सरकारने जारी केलेल्या आदेश २०१६ च्या आवश्यकतेनुसार आम्ही आदेशाच्या परिच्छेद ३ आणि ४ मध्ये निर्देशित केलेल्या बाबीविषयी **परिशिष्ट ''अ''** हे जोडले आहे.

२) कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १४३(५) अन्वये आवश्यक सुचविलेल्या कार्यपध्दतीचे पालन केल्या नंतर भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांनी दिलेले दिशा निर्देशाबाबतचे विवरणपत्रक आम्ही परिशिष्ट ''ब'' मध्ये दिले आहेत. त्याचा परिणाम कंपनीच्या खात्यावर आणि स्वंतत्र वित्तीय विधानावर झालेला आहे.

३) कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १४३(३) च्या आवश्यकतेनुसार आम्ही अहवाल देतो की

अ) आमच्या माहितीप्रमाणे अंकेक्षणकरिता आवश्यक असलेली माहिती व स्पष्टीकरणे आम्ही मिळविलेली आहेत.

ब) आमच्या मतानुसार व आम्ही केलेल्या अंकेक्षणानुसार, महामंडळाने कायद्याच्या आवश्यकतेनुसार असणारे लेखापुस्तके योग्य रितीने आतापर्यंत ठेवलेली आहेत. त्या पुस्तकाचे आम्ही लेखापरीक्षण केलेले आहे.

क) ताळेबंद, इतर उत्पन्नासह नफा तोटा पत्रक, ईक्वीटीतील बदलांचा अहवाल आणि कॅश फ्लो अहवाल या अहवालाशी सबंधित लेखापुस्तके हे परस्परांशी जुळतात.

ड) आमच्या मते वरील वित्तीय विवरणे कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १३३ आणि कंपनी (लेखा) नियम, २०१४ च्या नियम ७ च्या मानांकनांचे पालन करतात.

इ) दिनांक ३१ मार्च, २०२० रोजी संचालक मंडळाने दिलेल्या लिखित विवरणानुसार दिनांक ३१ मार्च, २०२० रोजी कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १६४(२) नुसार नेमणुक झाल्यापासुन त्यांच्या संचालक पदाच्या कालावधीत कोणीही संचालक अपात्र ठरलेला नाही.

फ) महामंडळाच्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रणालीवर परिणामकारक नियंत्रण ठेवण्यासाठी कंपनीच्या वित्तीय अहवाल नियंत्रणाचे कार्यशिलते करिता आमचे **परिशिष्ट–क** पहा. आमचा अहवाल कंपनीच्या अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणाची पर्याप्तता आणि परिणामकारकता यावर सुधारित मत व्यक्त करतो.

ग) आमच्या मते आमच्या सर्वोत्तम माहिती नुसार आणि आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार कंपन्यांच्या (अंकेक्षण आणि अंकेक्षक) नियम ११ नुसार लेखापरीक्षकांच्या अहवालात समाविष्ट केलेल्या इतर बाबींच्या संदर्भात:

१) कंपनीने दिनांक ३१ मार्च, २०२० पर्यत त्यांच्या वित्तीय विवरण पत्रकामधील आर्थिक स्थितीवर प्रलंबित खटल्यांच्या प्रभावाचा खुलासा केला आहे. वित्तीय जबाबदाऱ्यांशी संबंधित नोट ३१ पहा.

२) महामंडळ अशा कोणत्याही दिर्घमुदती करारामधे गुंतलेले नाही की, ज्यामुळे महामंडळाला नुकसान होईल.

३) कंपनीद्वारे गुंतवणूकदार शिक्षण आणि संरक्षण निधीमध्ये हस्तांतरित करणे आवश्यक असलेली रक्कम हस्तांतरित करण्यास विलंब झालेला नाही.

जे. एस. उबेरॉय आणि कंपनी करिता
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक १११९०७W

सीए. शुभम एस. गुप्ता
भागीदार
सभासद क्रमांक १७४१०१

ठिकाण:– अकोला
अहवालाची तारीख :– २० ऑक्टोबर, २०२०

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादितचा स्वतंत्र लेखा परीक्षण अहवाला नुसार
''परिशिष्ट–अ''

(कंपनी कायदा २०१३ मधील कलम १४३ च्या पोट कलम ११ नुसार केंद्र सरकारने जारी केलेल्या कंपनीच्या २०१६ च्या (लेखापरीक्षक अहवाल) आदेशानुसार लेखापरीक्षण अहवाल कायदेशीर व नियामक आम्ही परिच्छेद १ मध्ये दिलेले आहे.)

आमच्याव्दारे मागविलेली माहिती आणि स्पष्टीकरणे या संदर्भात कंपनीने दिलेली पुस्तके आणि दस्ताऐवज आमच्याव्दारे साधारण तपासणी केलेल्या लेखापरीक्षणाच्या अभ्यासातून आणि आमच्या ज्ञानातून आम्ही असे नमूद करतो की:–

स्थिर संपत्ती :–

१ अ) महामंडळाने सर्व अभिलेखे योग्य रीतीने ठेवलेले आहेत, ज्यामध्ये मात्रात्मक व इतर परीपुर्ण विवरण आहे आणि स्थिर संपत्तीची स्थानात्मक माहिती आहे.

ब) आम्हाला मिळालेल्या माहितीनुसार स्थिर संपत्तीची प्रत्यक्ष भौतीक तपासणी नियमितपणे व्यवस्थापनाकडून होत असते व अशा तपासणीमध्ये कोणत्याही त्रुटी निदर्शनास आलेल्या नाहीत.

क) अचल संपत्तीच्या मालकी हक्काचे दस्तऐवज महामंडळाच्या नावे आहेत. फक्त मुख्य कार्यालय, अकोला येथील जमिन महाबीजच्या नावे होणे बाकी आहे.

साठा :–

२ अहवाल वर्षामध्ये साठ्याची प्रत्यक्ष भौतिक तपासणी व्यवस्थापनाने केलेली आहे. आमच्या मते अशी वेळोवेळी करण्यात येणारी तपासणी योग्य आहे आणि साठा पडताळणीमध्ये कोणत्याही त्रुटी आढळुन आल्या नाही.

कर्ज व आगाऊ रक्कम :–

३ कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १८९ अंतर्गत ठेवण्यात येणाऱ्या नोंदीप्रमाणे महामंडळ कोणत्याही कंपनीला, फर्म अथवा इतर संस्थांना सुरक्षित/असुरक्षित असे कुठलेही कर्ज देत नाही.

४ कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १८५ आणि १८६ चे तरतुदी नुसार महामंडळ कर्ज, गुंतवणूक, हमी आणि सुरक्षा यातील कोणतेही व्यवहार करीत नाही

ठेवीचे स्वीकार :–

५ महामंडळ लोकांमधुन कोणत्याही ठेवी स्विकारत नाही, त्यामुळे रिझर्व बँक ऑफ इंडियाने निर्गमीत केलेली मार्गदर्शक तत्वे आणि कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम ७३ ते ७६ मधील संबंधीत तरतुदी आणि कंपनी (ठेवी स्विकारणे) नियम, २०१५ च्या तरतुदी महामंडळास लागु होत नाहीत.

कॉस्ट रेकॉर्ड :–

६ आम्हाला दिलेल्या माहिती नुसार केंद्र शासनाने कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १४८(१) नुसार कॉस्ट रेकॉर्ड ठेवण्याबाबत विहीत केलेले नाहीत.

वैधानिक देणे :-

७ (अ) आम्हाला दिलेली माहिती आणि स्पष्टीकरणे यानुसार आणि आम्ही केलेल्या रेकॉर्डच्या तपासणी नुसार, भविष्य निर्वाह निधी, आयकर, विक्रीकर, संपत्ती कर, सेवा कर, जकातकर, उत्पादन कर आणि इतर वैधानिक वादरहीत देयतांचे शोधन महामंडळ नियमित स्वरूपात संबंधीत प्राधिकरणाकडे जमा करते.

ब) आम्हाला दिलेली माहिती आणि स्पष्टीकरणे यानुसार आणि आम्ही केलेल्या रेकॉर्डच्या तपासणी नुसार आयकर, विक्रीकर, संपत्ती कर, सेवा कर, जकात कर, उत्पादन कर याबाबतची कोणतेही देय राशी खाली नमुद केलेल्या बाबी व्यतिरिक्त जमा केलेली नाही किंवा रक्कम वादग्रस्त नाही.

अधिनियमाचे नाव	देयतेचा प्रकार	वादग्रस्त रक्कम (रूपयामध्ये)	कालावधी	वाद प्रलंबित असलेले न्यायाधिकरण
मध्यप्रदेश प्रवेश कर	नियम ५२ प्रमाणे दंड	१२,७७ लक्ष	२००८-०९	अपिलीय प्राधिकरण

कर्जाची परतफेड :-

८ राज्य शासनाने निर्देशित केल्यानुसार राज्य शासनाचे रु.५०० लक्ष रकमे व्यतिरिक्त महामंडळाने कोणत्याही वित्तीय संस्था अथवा बँकेकडुन ऋण घेतलेले नाही आणि ऋणपत्रे निर्गमित केलेली नाहीत.

९ वर्षभरात महामंडळाने कोणतेही प्रारंभिक किवा पुढील पब्लिक ऑफर करिता रक्कम दिलेली नाही आणि मुदत कर्ज ज्या उद्‌देशाने उभे केले त्या उद्‌देशाने ते लागू केले.

फसवणुक :-

१० आम्हाला दिलेली माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार आर्थिक वर्ष २०१९-२० मध्ये व्यवस्थापनाला कोणतीही फसवणूक आढळून आलेली नाही.

व्यवस्थापकीय मानधन :-

११ आम्ही केलेल्या अंकेक्षणाच्या आधारे आणि व्यवस्थापनाने आम्हाला दिलेली माहिती आणि स्पष्टीकरणे यानुसार दिलेले व्यवस्थापकीय मानधन आवश्यक मानांकनानुसार व कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १९७ परिशिष्ट-५ नुसार आहे.

निधी कंपनी :-

१२ आमच्या मते व आम्हाला दिलेली माहिती आणि स्पष्टीकरणे या नुसार महामंडळ हे निधी कंपनी नाही. त्यामुळे आदेशातील क्लॉज ३ (XII) महामंडळाला लागु होत नाही.

संबंधित पार्टीसोबत व्यवहार :-

१३ आम्हाला दिलेली माहिती आणि स्पष्टीकरणे आणि आम्ही केलेल्या रेकॉर्डच्या तपासणीनुसार महामंडळाचे संबंधित पार्टीसोबत झालेले सर्व व्यवहार कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १७७ आणि १८८ नुसार आहेत. या संबंधीचा सर्व तपशिल वित्तीय विवरणामध्ये आवश्यक त्या लेखा मानांकनानुसार दिलेला आहे.

समभाग व ऋणपत्रकाचे खाजगी वाटप

१४ व्यवस्थापनाने आम्हाला दिलेली माहिती आणि स्पष्टीकरणे व आम्ही केलेल्या अंकेक्षणाच्या आधारे महामंडळाने अहवाल वर्षात कोणत्याही समभागाचे प्राधान्याने आवंटन किंवा खाजगी वाटप केलेले नाही किंवा अंशत: किंवा पुर्ण परिवर्तनीय ऋणपत्र प्रारंभिक किंवा पुढील पब्लिक ऑफर, ऋणपत्रे घेतलेले नाहीत.

संचालकासह रोख स्वरुपात नसलेले व्यवहार

१५ व्यवस्थापनाने आम्हाला दिलेली माहिती आणि स्पष्टीकरणे व आम्ही केलेल्या अंकेक्षणाच्या आधारे अहवाल वर्षात महामंडळ संचालक किंवा त्यांच्या कोणत्याही संबंधीत व्यक्तीसोबत कोणत्याही आर्थिक व्यवहारामध्ये गुंतलेले नाही. सबब आदेशातील क्लॉज ३(XV) महामंडळाला लागु होत नाही.

रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया सोबत संबंध

१६ आम्हाला दिलेली माहिती आणि स्पष्टीकरणे आणि सादर केलेल्या कागदपत्रानुसार महामंडळ हे, रिझर्व बँक ऑफ इंडिया अधिनियम, १९३४ च्या कलम ४५ (IA) नुसार नोंदणीकृत नाही.

जे. एस. उबेरॉय आणि कंपनी करिता
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक १११९०७W

सीए. शुभम एस. गुप्ता
भागीदार
सभासद क्रमांक १७४१०१

ठिकाण:– अकोला
अहवालाची तारीख :– २० ऑक्टोबर, २०२०

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादितचा स्वतंत्र लेखा परिक्षण अहवाला नुसार परिशिष्ट 'ब'

(भारताचे नियंत्रक आणि महालेखा परीक्षक यांनी जारी केलेल्या कायदेशीर आणि नियामक गरजेनुसार कंपनी कायदा, २०१३ च्या कलम १४३(५) परिच्छेद-२ प्रमाणे)

आम्हाला कंपनीकडुन मिळालेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरण तसेच आम्ही केलेल्या अंकेक्षणा दरम्यान तपासलेल्या माहिती पुस्तके आणि रेकॉर्डच्या आधारे आम्ही असे विधान करतो की,

अ.क्र.	विवरण	लेखा परीक्षकाचे निरिक्षण	वित्तीय प्रभाव
१	जर कर्जे/व्याज माफ केले असेल किंवा वजा केलेले असल्यास सदर बाबीची समाविष्ट रक्कम आणि कारणे	सदर वित्तीय वर्षात कोणत्याही प्रकारचे कर्जे/व्याज माफ किंवा वजा केलेले नाही	निरंक
२	तृतीय पक्षाकडे साठवलेल्या साठ्याबाबतीत संबंधी असलेले रेकॉर्ड आणि सरकार किंवा इतर अधिकृत मान्यतेनुसार मिळालेल्या भेट/अनुदानाच्या स्वरुपात मिळालेली संपत्ती असेल तर	होय, तृतीय पक्षाकडे साठवलेल्या साठ्याबाबतीत असलेले रेकॉर्ड व्यवस्थितरीत्या जतन करुन ठेवले आहे, जसे, कंपनीचे अधिकृत एजंट आणि वितरक तसेच सरकार किंवा इतर अधिकृत मान्यतेनुसार मिळालेल्या भेट/अनुदानाच्या स्वरुपात मिळालेली संपत्ती संबंधी असलेले रेकॉर्ड व्यवस्थितरीत्या जतन करुन ठेवले आहे.	निरंक
३	कायदा/लवाद संबंधीत प्रकरणाचे वयानुसार विश्लेषणात्मक अहवाल तसेच त्या संबंधीत समाविष्ट असलेले प्रलंबित असण्याची प्रकरणांची कारणे तसेच (विदेशी/स्थानिक) असलेल्या कायदेशीर प्रकरणांवर केलेल्या खर्चाचा प्रभाव	कंत्राटदार, शेतकरी आणि ग्राहकांनी कंपनीच्या विरोधात अनेक प्रकरणे न्यायालयात दाखल केलेली आहेत. सदर बाबतीत रु. ५५५.८९ लक्ष रकमेचा समावेश आहे. (मागील वर्षी रु.२४०.५४ लक्ष) सदर बाबत न्यायालयात दाखल केलेल्या प्रकरणांची संख्या ३१७ आहे असे कळविण्यात आले. कंपनीने सुध्दा विविध पक्षांविरुदध अनेक प्रकरणे न्यायालयात दाखल केलेली आहेत. सदर बाबतीत ५८० खटले न्यायालयात प्रलंबित आहेत.	जर न्यायालयामध्ये महामंडळाचा पराभव झाला तर रु. ५५५.८९ लक्ष रकमेचा भरणा करावा लागेल.
४	जर कंपनीने निर्गुंतवणूक करण्याचा विचार केला तर संपत्तीच्या मुल्यमापनाचा अहवाल (अमुर्त आणि स्थावर मालमत्ता) तसेच देयके (वचनबध्द आणि सामान्य राखीव) मध्ये समाविष्ट असलेल्या निर्गुंतवणूकीची रित आणि पद्धत.	नाही, कंपनीने कोणत्याही प्रकारची निर्गुंतवणूक केलेली नाही.	निरंक

विशिष्ट क्षेत्रानुसार असलेले उप–दिशानिर्देश

अ.क्र.	विवरण	लेखा परीक्षकाचे निरिक्षण
१	वैयक्तिक साठापडताळणी दरम्यान मिळालेल्या तुट किंवा अतिरिक्त साठ्याच्या बाबत समायोजन केल्यानंतर पॅकींग/प्रमाणपत्र सामुग्री वापरली जाते का? गुणवत्तेचा ऱ्हास/गुणवत्ता नष्ट होत असलेल्या जुन्या साठ्याचा पुनर्विचार/योग्य विचार होत आहे का ? की ज्यामुळे साठयाची किंमत वाढत आहे ?	होय, वैयक्तिक साठापडताळणी दरम्यान मिळालेल्या तुट किंवा अतिरिक्त साठ्याच्या बाबत समायोजन केल्यानंतर पॅकींग/प्रमाणपत्र सामुग्री वापरली जाते. मागील वर्षाचा आलेला, ज्या साठयाची वैधता संपलेली आहे असा साठा पुनर्चाळणीसाठी किंवा कंपनी धारेणानुसार नॉन–सीड म्हणुन निविदेद्वारे विकला जातो. सर्व जुना साठा हा निव्वळ प्राप्त मुल्य या प्रकारे मोजमापन करण्यात येतो, की ज्यामुळे सदरील साठ्याची वाढीव किंमत येण्याची शक्यता खुप कमी आहे.
२	कंपनीची कर्जे/अनुदान/शेतीविषयक इनपुट लाभार्थींना परत फेडीची कार्यक्षम यंत्रणा आहे का ? तसेच व्याजासहीत वसुलीची कार्यक्षम यंत्रणा आहे का ?	कंपनीची कर्जे/अनुदान/शेतीविषयक इनपुट लाभार्थींना परत फेडीची कार्यक्षम यंत्रणा आहे. तसेच व्याजासहीत वसुलीची कार्यक्षम यंत्रणा आहे. कंपनीने थेट लाभार्थींच्या बँक खात्यांवर RTGS द्वारे परतफेड करण्याचे ठरविले आहे.
३	सदरील वित्तीय वर्षात अनुदान आणि सुट मिळालेली आहे का ? जर मिळालेली असेल तर सदर अनुदान/सुट ही संबंधीत लेखामानांकानुसार घेण्यात आली आहे का ? मिळालेले अनुदान हे निर्देशीत केलेल्या उद्दिष्टांसाठी वापरले गेले काय ?	होय, सदरील वित्तीय वर्षात मिळालेले अनुदान आणि सुट हे संबंधीत लेखामानांकानुसार घेण्यात आले आहे. आमच्या निरीक्षणानुसार, मिळालेले अनुदान हे निर्देशीत केलेल्या उद्दिष्टांसाठीच वापरले गेले आहे.
४	अंकेक्षण अहवालामध्ये कंपनीने दर्शविलेला नफा/तोटा हा नफा/तोटा पत्रकानुसार आहे का ?	होय, अंकेक्षण अहवालामध्ये कंपनीने दर्शविलेला नफा/तोटा हा नफा/तोटा पत्रकानुसारच आहे.

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादितचा स्वतंत्र लेखा परीक्षण अहवाला नुसार
परिशिष्ट – क

(कंपनी कायदा २०१३ मधील कलम १४३(३)(i)नुसार वैधानिक व नियामक आवश्यकतेनुसार माहिती, हमी परिच्छेद ३(f) मध्ये दिलेली आहे.)

कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १४३ च्या उप–कलम ३(i) अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणावर अहवाल

आम्ही सदरील अहवाल वर्ष २०१९–२० महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळाच्या वित्तीय विवरणाशी निगडीत असलेल्या, अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे अंकेक्षण केले आहे.

अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणासाठी व्यवस्थापनाची जबाबदारी:

सनदी लेखापाल संस्थेच्या (ICAI) मार्गदर्शक तत्वानुसार अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण जे की कंपनीने तयार केलेले आहे त्याची स्थापना आणि देखभाल करणे ही व्यवस्थापनाची जबाबदारी आहे. या जबाबदाऱ्यांमध्ये पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाची रचना, अंमलबजावणी आणि देखभाल करणे समाविष्ट आहे. कंपनी कायदा, २०१३ च्या अंतर्गत आवश्यक असलेल्या विश्वसनीय वित्तीय माहिती साठी कुशल आचरण, मालमत्तेचे संरक्षण, कंपनीचे धोरणांचे पालन, फसवणुक, चुका शोधने आणि वित्तीय अचूकता आणि पूर्णता या सर्व गोष्टींचा समावेश होतो.

अंकेक्षकाचे कर्तव्य :–

कंपनीच्या आर्थिक उत्तरदायित्वावर आणि अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणावर मत व्यक्त करणे ही आमची जबाबदारी आहे. सनदी लेखापाल संस्थेच्या (ICAI) अंतर्गत कायद्यातील कलम १४३ (१०) नूसार निर्धारीत केलेल्या मानकांनुसार अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे अंकेक्षण केले आहे. त्या मानकानुसार आणि मार्गदर्शक तत्वानुसार पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे स्थापित केली गेली आहेत आणि ती काळजीपूर्वक राखून ठेवली आहेत. अशा नियंत्रणास सर्व भौतिक गोष्टींमध्ये प्रभावीरित्या कार्यरत असलेल्या आणि वाजवी हमीप्राप्त करण्यासाठी नैतिक आवश्यकतेची पुर्तता करण्यांत आली आहे.

आमच्या लेखापरीक्षणात आर्थिक अहवाल आणि त्यांच्या प्रभावाखाली अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रणालीच्या पर्याप्ततेबद्दल लेखापरीक्षण पुरावे प्राप्त करण्याची प्रक्रीया समाविष्ट आहे. ज्यामध्ये आर्थिक अहवाला अंतर्गत जोखिमींचे मूल्यमापन करणे, आर्थिक आराखडयाची तपासणी आणि मूल्यमापन करणे आणि अंतर्गत नियंत्रण यंत्रणा ही अशा मूल्यमापन केलेल्या जोखीमींवर आधारित आहे. वित्तिय विवरणाशी निगडीत असलेल्या प्रभावी जोखिमींचे मूल्यमापन, वित्तीय धोके किंवा त्रुटी आणि भौतिक चुकांमुळे होणाऱ्या जोखिमींच्या आकलनांचा देखील समावेश होतो.

आमचा असा विश्वास आहे की, आमचे अंकेक्षणीय मत प्रगट करण्यासाठी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण यंत्रणा ही वित्तीय अहवालासाठी पुरेशी आणि योग्य आहे.

आर्थिक अहवालाप्रती अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचा आशय :–

कंपनीची अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण यंत्रणा ही आर्थिक अहवालांची विश्वसनियता आणि सामान्यत: स्विकार्य लेखा नियमांनुसार आर्थिक उद्दिष्टांची पूर्तता करण्यासाठी आणि वाजवी आश्वासन पुरविण्यासाठी योग्य ठरेल अशी तयार करण्यांत आली आहे. कंपनीची अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण हे आर्थिक अहवालामध्ये अंर्तभूत असणारी अशी धोरणे आणि

पध्दतींचा समावेश होतो की, (१) अभिलेख्याच्या योग्यतेनुसार, पुरेसा तपशील, तपशीलाची अचुकता आणि त्याचा प्रामाणिकपणा दर्शविला जातो तसेच कंपनीच्या मालमत्तेबाबत योग्य माहिती दर्शविली जाते. (२) सामान्यत: स्विकृत लेखापध्दती तत्वानुसार आर्थिक विवरणांची तयारी करण्यास आवश्यक असलेल्या व्यावहारिक तपशीलांची तरतूद करणे आणि कंपनीची प्राप्ती व खर्च हे फक्त व्यवस्थापन आणि संचालकांच्या अधिकृततेनुसारच दर्शविले जातात. (३) योग्य माहिती उपलब्ध करणे जेणेकरुन कंपनीच्या मालमत्तेचे अनधिकृत संपादन, वापर किंवा मालमत्तेबाबत अयोग्य माहिती जिचा वित्तीय विवरणावर परिणाम होण्याची शक्यता असते अशी माहिती दर्शविली जाते.

आर्थिक अहवालावर अंतर्गत वित्तिय नियंत्रणाच्या मूळ मर्यादा :–

आर्थिक अहवालावर अंतर्गत वित्तिय नियंत्रणाच्या विहीत मर्यादेमुळे जसे की, अयोग्य व्यवस्थापन, व्यवस्थापनाचे संगनमत आणि फसव्या कारणांमुळे भौतिक दुवर्तन उद्‌भवू शकतात परंतु आढळू शकत नाहीत. तसेच भविष्यामध्ये होणा–या व्यवहारांबाबत आर्थिक अहवालाच्या अटींमध्ये बदल झाल्यास किंवा प्रक्रिया आणि धोरणांच्या पूर्ततेस अधोगती प्राप्त झाल्यास अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे आर्थिक अहवालावर होणारे मूल्यमापन प्रभावित होण्याची शक्यता आहे.

अहवाला बाबतीत मत :–

आमच्या मते, कंपनीकडे सर्व महत्वपुर्ण विषयाबाबत वित्तीय अहवालावर पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण पध्दती आहे आणि अशा पध्दती ३१ मार्च, २०२० पर्यत प्रभावीपणे कार्यरत होत नाहीत आणि कंपनीद्वारा स्थापित वित्तीय अहवालावर अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण मापदंडाच्या आधारावर तसेच भारताच्या सनदी लेखापाल संस्थेद्वारा निर्गमीत वित्तीय अहवालाच्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे लेखा परीक्षण व मार्गदर्शक तत्वानुसार अंतर्गत नियंत्रणाच्या आवश्यक घटकावर विचार करण्यांत आलेला आहे.

विशेष बाबी

अ) महामंडळाने आय. एफ. सी मॅन्युअल तयार केलेले आहे परंतु ते सनदी लेखापाल संस्थेद्वारा निर्गमीत वित्तीय अहवालाच्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे लेखा परीक्षण व मार्गदर्शक तत्वानुसार नियंत्रण निकषावर आधारित मार्गदर्शक सूचनेनूसार नाही.

ब) अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणासाठी आवश्यक असणारे अंतर्गत लेखा परीक्षण करण्याकरीता अंतर्गत नियंत्रणाकडे अपुरे कर्मचारी उपलब्ध आहेत.

क) अहवाल वर्षामध्ये एकुण ३० महाबीज कार्यालयांमध्ये वित्तीय अंतर्गत लेखापरीक्षण होणे आवश्यक होते. त्यापैकी फक्त १२ कार्यालयांचेच वित्तीय अंतर्गत लेखापरीक्षण आयोजित करण्यात आले. आमच्या मते महामंडळाने अंतर्गत लेखापरीक्षण अधिक वेळेवर आणि प्रभावीपणे करावे.

ड) आम्हाला असे निदर्शनास आले की, सर्व वित्तीय युनिट मध्ये लेखे पूर्ण करण्यास बराच विलंब होत आहे. व्यवस्थापनाने हे सुनिश्चित केले पाहिजे की लेखे वेळेत पूर्ण केल्या गेली पाहिजे आणि त्यामध्ये आठवडा किंवा महिनाभराचा विलंब नको.

इ) सुट ही स्वहस्ते (मॅन्यूअल पध्दतीने) मोजल्या जात आहे आणि त्यांची यंत्रणेमध्ये नोंद केली जात आहे. यंत्रणेमधे सुट मोजण्याकरीता कुठलेही पडताळणी नियंत्रण ठेवण्यात आलेले नाही.

फ) महामंडळाच्या सीड फ्लो संगणकीय प्रणालीमध्ये खालील प्रमाणे अभाव दिसुन येतो.

१) सीड फ्लो संगणकीय प्रणालीतील नोंदीमध्ये सुधारणा/हटविण्याची शक्यता आहे.

२) सीड फ्लो संगणकीय प्रणालीमधील चालु तारखे व्यतिरिक्त इतर तारखेमध्ये नोंदी होऊ शकतात. व्हाउचर तारीख आणि नोंदीची तारीख वेगळी नोंदु शकत नाही.

३) बऱ्याच वेळेस लॉगिन फेल झाल्यानंतर पुन्हा प्रयत्न केले तर सीड फ्लो संगणकीय प्रणाली मध्ये कोणताही अडथळा येत नाही/ओळख गोठवून ठेवत नाही.

जे. एस. उबेरॉय आणि कंपनी करिता
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक १११९०७W

सीए. शुभम एस. गुप्ता
भागीदार
सभासद क्रमांक १७४१०१

ठिकाण:– अकोला
अहवालाची तारीख :– २० ऑक्टोबर, २०२०

३१ मार्च, २०२० रोजीचे ताळेबंद

विवरण	टिपणी	३१ मार्च, २०२० रोजी	३१ मार्च, २०१९ रोजी
१	२	३	४
संपत्ती			
१ अचल संपत्ती			
अ) मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे	३	४१०१.७५	३९७५.७३
ब) काम चालू असलेली संपत्ती	४	२३५.४७	३६०.०८
क) इतर अमूर्त संपत्ती	५	४७.९३	०.५२
ड) विकासा अंतर्गत अमूर्त संपत्ती		०.००	३७.७३
इ) इतर अचल संपत्ती	६	८२८.८१	२११.०७
२ चल संपत्ती			
अ) साठा	७	७७११.००	१५१००.००
ब) मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे व्यतिरिक्त असलेली जैविक संपत्ती	८	९.००	७.००
क) आर्थिक संपत्ती			
१. व्यापारी येणे	९	१९०९.२३	४६१२.५४
२. रोख आणि रोख सममुल्य	१०	८६०६.३५	७८७१.२५
३. बँकेत जमा रक्कम (२ व्यतिरिक्त)	११	२७४०८.७२	७०२९.४१
४. इतर (पुर्वीच्या कालावधीतील येणे)		०.००	००.००
ड) चल कर संपत्ती (निव्वळ)	१२	९५९.१९	२०७१.८१
इ) इतर चल संपत्ती	१३	२१५८९.३६	३२४९७.६८
एकूण संपत्ती		**७३४०६.८१**	**७३७८०.८१**
समभाग व देयता			
समभाग			
अ) समभाग भांडवल	१४	४१८.४५	४१८.४५
ब) इतर संचिती व अधिक्य	१५	३६८८४.९८	३४१८६.२३
देयता			
१ अचल देयता			
अ) भांडवल अनुदान	१६	३४५६.५४	३७७८.४२
ब) राज्य सरकारचा फिरता ऋणनिधी	१७	५००.००	५००.००
क) स्थगित कर देयता (निव्वळ)	४१	३२.९४	४९.४३
२ चल देयता			
अ) आर्थिक देयता			
१. कर्ज	१८	०.००	००.००
२. व्यापारी देयता	१९	२८७२.८२	२६५५.९३
३. इतर आर्थिक देयता	००	००	
ब) इतर चल देयता	२०	२८०७८.३३	३०७४१.२३
क) तरतुदी	२१	२९०.६५	८.३७
ड) एकूण समभाग आणि देयता (निव्वळ)	२२	८७२.१०	१४४२.७६
एकूण समभाग आणि देयता (रुपये लक्षात)		**७३४०६.८१**	**७३७८०.८१**

आमच्या सोबतच्या अहवालाला लावलेली टिप्पणी १ ते ४६
मे. जे. एस. उबेरॉय कंपनी करीता
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक १११११०७W

सी.ए. शुभम गुप्ता
भागीदार,
सभासद क्र . १७४१०१
UDIN: 20174101AAAAAR9797

अकोला, २० ऑक्टोबर, २०२०

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

अनिल भंडारी, भा.प्र.से
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन क्र. ०८३०४२८९

एकनाथ डवले, भा.प्र.से
अध्यक्ष
डिन क्र. ०६६५६८६०

विनय वर्मा
कंपनी सचिव

मनिष यादव
महाव्यवस्थापक (वित्त)

अकोला, २० ऑक्टोबर, २०२०

३१ मार्च, २०२० रोजी संपणाऱ्या वर्षाचे नफा तोटा पत्रक

	विवरण	टिपणी	३१ मार्च, २०२० रोजी संपणाऱ्या वर्षाकरीता	३१ मार्च, २०१९ रोजी संपणाऱ्या वर्षाकरीता
I	व्यवसायातुन प्राप्ती	२३	६६४३९.४७	६१११२.९६
II	इतर उत्पन्न	२४	२२३७.४३	२१२०.४२
III	एकूण उत्पन्न (I+II)		**६८६७६.९०**	**६३२३३.३८**
IV	खर्च			
	वापर झालेल्या सामग्रीचा खर्च	२५	१८५३.११	१७६२.९६
	व्यापारातील सामग्रीची खरेदी	२६	४६६३९.२२	४८०२८.३४
	तयार मालाच्या साठयातील बदल	२७	६६८७.००	-२५८०.००
	तयार होत असलेला माल आणि व्यापारातील माल			
	कर्मचारी लाभ खर्च	२८	४५२१.४७	५५७७.१६
	वित्तीय खर्च	२९	८.५०	९५.७४
	घसारा आणि परिशोधन	३	४८६.२२	५०८.७३
	इतर खर्च	३०	५०१६.२४	५७१६.७७
	एकूण खर्च (IV)		**६५२११.७७**	**५९१०९.७०**
V	अपवादात्मक बाबी आणि कर पुर्व नफा/तोटा (I-V)		३४६५.१३	४१२३.६८
VI	अपवादात्मक बाबी		०.००	००.००
VII	करपुर्व नफा/तोटा		३४६५.१३	४१२३.६८
VIII	कर खर्च			
	१. चालु कर		८७२.१०	१४४२.७६
	२. स्थगित कर	४१	-१६.४९	३.९९
	३. पुर्वीच्या वर्षाचा कर		००.००	००.००
	एकूण कर खर्च		**८५५.६१**	**१४४६.७५**
IX	चालु कामातुन कालावधीसाठी नफा/(तोटा) (VII-VIII)		२६०९.५२	२६७६.९३
X	खंडीत कामामधुन नफा/(तोटा)		००.००	००.००
XI	खंडीत कामाचा कर खर्च		००.००	००.००
XII	खंडीत कामामधुन कर नंतरचा नफा/(तोटा) (X-XII)		००.००	००.००
XIII	चालु कालावधीतील नफा/(तोटा)(IX-X)		२६०९.५२	२६७६.९३
X	इतर सविस्तर उत्पन्न			
	अ) ज्या बाबी नफा /(तोटा) पत्रकामध्ये पुनवर्गीकृत केले जाणार नाहीत	२८	३९.९६	-६६.५०
	(परिभाषित फायद्याची योजने अंतर्गत आणि पुर्नमोजनीमुळे येणारा तोटा)			
	एकूण सविस्तर उत्नन्न		२६४९.४८	२६१०.४३
XI	कालावधीसाठीचा एकूण सविस्तर नफा (IX-X)			
XII	कमाई प्रति समभाग(अखंडीत कामामधुन मिळालेले)		६३३.१७	६२३.८४
	१. बेसिक (रुपयामध्ये)			
	२. डाईल्युटेड(रुपयामध्ये)			
XVII	कमाई प्रति समभाग(खंडीत कामामधुन मिळालेले)		००.००	००.००
	१. बेसिक			
	२. डाईल्युटेड			
XIII	कमाई प्रति समभाग(खंडीत व अखंडीत कामामधुन मिळालेले)		६३३.१७	६२३.८४
	१. बेसिक (रुपयमध्ये)			
	२. डाईल्युटेड (रुपयामध्ये) (रुपये लक्षात)			

आमच्या सोबतच्या अहवालाला लावलेली टिप्पणी १ ते ४६
मे. जे. एस. उबेरॉय कंपनी करीता
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक १११९०७W

सी.ए. शुभम गुप्ता
भागीदार,
सभासद क्र . १७४१०१
UDIN: 20174101AAAAAR9797

अकोला, २० ऑक्टोबर, २०२०

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

अनिल भंडारी, भा.प्र.से
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन क्र. ०८३०४२८९

एकनाथ डवले, भा.प्र.से
अध्यक्ष
डिन क्र. ०६६५६८६०

विनय वर्मा
कंपनी सचिव

मनिष यादव
महाव्यवस्थापक (वित्त)

अकोला, २० ऑक्टोबर, २०२०

३१ मार्च, २०२० रोजी समभागातील बदलाचे विवरण

(रुपये लक्षात)

अ) समभाग भांडवल	अहवाल वर्षातील प्रारंभिक शिल्लक	अहवाल वर्षातील समभाग भांडवलातील बदल	अहवाल वर्षातील अंतिम शिल्लक
३१ मार्च, २०१९ ची शिल्लक	४१८.४५	०.००	४१८.४५
३१ मार्च, २०२० ची शिल्लक	४१८.४५	०.००	४१८.४५

ब) इतर समभाग

इतर समभाग	संचिती आणि अधिक्य				एकूण
	भांडवली संचिती	संशोधित संचिती	साधारण संचिती	रोखलेली कमाई	
३१ मार्च, २०१९ ची शिल्लक					
अहवाल कालावधीतील प्रारंभिक शिल्लक	१४.३०	१०६७.३२	८३९.३१	२९६६३.८०	३१५८४.७३
लेखा धोरण किंवा पुर्वीच्या कालावधीतील	०.००	०.००	०.००	४१.५१	४१.५१
त्रुटीमधील बदल					
अहवाल वर्षातील प्रारंभिक पुर्नसंचयित शिल्लक	१४.३०	१०६७.३२	८३९.३१	२९७०५.३२	३१६२६.२४
वर्षातील एकूण सविस्तर उत्पन्न	०.००	०.००	०.००	२६१०.४३	२६१०.४३
लाभांश	०.	०.	०.	(५०.४५)	(५०.४५)
राखुन ठेवलेल्या कमाईकडे हस्तांतरण	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
राखुन ठेवलेल्या कमाईकडून हस्तांतरण	०.००	५२.२१	६५.२६	(११७.४७)	०.००
सि. एस. आर खर्च	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
अहवाल वर्षातील अंतिम शिल्लक	**१४.३०**	**१११९.५३**	**९०४.५७**	**३२१४७.८३**	**३४१८६.२३**
३१ मार्च, २०२० रोजीची शिल्लक					
अहवाल कालावधीतील प्रारंभिक शिल्लक	१४.३०	१११९.५३	९०४.५७	३२१४७.८३	३४१८६.२३
लेखा धोरण किवा पुर्वीच्या कालावधीतील	०.००	०.००	०.००	९९.७२	९९.७२
त्रुटीमधील बदल					
अहवाल वर्षातील प्रारंभिक पुर्नसंचयित शिल्लक	१४.३०	१११९.५३	९०४.५७	३२२४७.५५	३४२८५.९४
चालु वर्षातील एकूण सविस्तर उत्पन्न	०.००	०.००	०.००	२६४९.४८	२६४९.४८
लाभांश	०.००	०.००	०.००	(५०.४५)	(५०.४५)
राखुन ठेवलेल्या कमाईकडे हस्तांतरण	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
राखुन ठेवलेल्या कमाईकडून हस्तांतरण	०.००	५२.९९	६६.२४	(११९.२३)	०.००
सि. एस. आर खर्च	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
अहवाल वर्षातील अंतिम शिल्लक	**१४.३०**	**११७२.५१**	**९७०.८१**	**३४७२७.३५**	**३६८८४.९८**

आमच्या सोबतच्या अहवालाला लावलेली टिपणी १ ते ४६

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

मे. जे. एस. उबेरॉय कंपनी करीता
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक १११११०७W

अनिल भंडारी, भा.प्र.से
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन क्र. ०८३०४२८९

एकनाथ डवले, भा.प्र.से
अध्यक्ष
डिन क्र. ०६६५६८६०

सी.ए. शुभम गुप्ता
भागीदार,
सभासद क्र . १७४१०१
UDIN: 20174101AAAAAR9797

विनय वर्मा
कंपनी सचिव

मनिष यादव
महाव्यवस्थापक (वित्त)

अकोला, २० ऑक्टोबर, २०२०

अकोला, २० ऑक्टोबर, २०२०

३१मार्च २०२० रोजी संपणा–या वर्षाकरीता रोखप्रवाह विवरण

(रुपये लक्षात)

विवरण		३१ मार्च २०२० रोजी		३१ मार्च २०१९ रोजी	
अ) रोख प्रवाह प्रत्यक्ष व्यवहारातुन					
अहवाल वर्षातील नफा			३४६५.१३		४१२३.६८
समायोजनेसाठी					
घसारा		४८६.२२		५०८.७३	
व्याज उत्पन्न		–१६८३.८५		–१५१४.१०	
आयकर खर्च		८५५.६१		१४४६.७५	
भांडवल अनुदान समायोजन		–३२१.५७		–३२२.५७	
आर्थिक खर्च		८.५०		९५.७४	
मागिल वर्षिय समायोजन		९९.७२		४१.५१	
संपत्ती विक्रीतुन नफा		०.००		–६१.१०	
वजा/वळती केलेले भाडे		२.०७		२.०७	
			–५५३.३०		१९७.०३
व्यावहारीक संपत्ती आणि देयता मधिल बदलपुर्व व्यावहारीक नफा समायोजनेसाठी	१		**२९११.८३**		**४३२०.७१**
जैविक संपत्तीतील घट/(वाढ)		–२.००		३.००	
साठ्यातील घट/वाढ		७३८९.००		–२६०९.००	
व्यापारी आणि इतर येणे मधिल घट/(वाढ)		२६९२.७०		–२१५२.४२	
इतर संपत्तीमधील घट/(वाढ)		९५४०.७३		–१३७०५.४४	
व्यापारी देय, इतर देय आणि तरतुदी मधिल घट/(वाढ)		–२१६३.७३		९८०२.७०	
परिभाषिक लाभांची पुर्नमोजनीचा परिणाम		३९.९६		–६६.५०	
	२		१७४९६.६६		–८७२७.६५
व्यवहारातुन रोख निर्मिती	१२		**२०४०८.४९**		**–४४०६.९५**
शोधन केलेला आयकर		–४२९.९०		–१९६७.०२	
सी. एस. आर खर्च		**०.००**		**००.००**	
अनुदानाचा वापर		**–२१५.३०**		**–२४८.८४**	
			–६४५.२०		–२२१५.८६
एकूण व्यवहारातुन मिळालेली रोख			**१९७६३.२९**		**–६६२२.८१**
ब) गुंतवणुकीतुन रोख प्रवाह					
मालमत्ता विक्री किवा विल्हेवाट		०.००		६१.१७	
मालमत्ता, वनस्पती व उपकरणे आणि इतर अमुर्त संपत्तीची खरेदी		–३०२.९९		–३४५.०८	
भांडवली काम प्रगतीपथावर		०.००		००.००	
व्याज येणे		१६८३.८५		१५१४.१०	
गुंतवणुक कृतीमध्ये वापरलेली निव्वळ रोख			**१३८०.८६**		**१२३०.१९**
क) आर्थिक व्यवहारातुन रोख प्रवाह					
लाभांश शोधन (लाभांश करासहित)		–५०.४५		–५०.४५	
आर्थिक खर्च		–८.५०		–९५.७४	
कर्ज/(कर्जाची परतफेड)		०.००		००.००	
भांडवली अनुदान		**१८.५९**		**२००.६९**	
आर्थिक व्यवहारातुन निव्वळ रोख निर्मिती			**–४०.३५**		**५४.५१**
ड) रोख व रोख समतुल्यमधील निव्वळ वाढ/(घट)(अ.ब.क)			**२११०३.८०**		**–५३३८.११**
इ) प्रारंभिक रोख व रोख समतुल्य			**१४९००.६६**		**२०२३८.७७**
अंतिम रोख व रोख समतुल्य			**३६००४.४६**		**१४९००.६६**
रोख व रोख समतुल्यातील समेट			**२११०३.८०**		**–५३३८.११**
रोख व रोख समतुल्यामध्ये समाविष्ट असलेल्या :					
हातातील रोख			**०.५८**		**०.५४**
बँकेत असलेली रोख					
चालू खाते			८६०५.७८		७८७०.७१
धनादेश, मागणी धनाकर्ष आणि स्टॅप					
निश्चित ठेव			२७३९८.१०		७०२९.४१
सुरक्षित रोख पत					
ताळेबंदाप्रमाणे रोख व रोख समतुल्य			**३६००४.४६**		**१४९००.६६**

लेखा मानकांच्या कलम ०७ नुसार रोख समालोचन
मे. जे. एस. उबेरॉय कंपनी करीता
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक १११००७W

सी.ए. शुभम गुप्ता
भागीदार,
सभासद क्र . १७४१०१
UDIN: 20174101AAAAAR9797

अकोला, २० ऑक्टोबर, २०२०

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

अनिल भंडारी, भा.प्र.से
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन क्र. ०८३०४२८९

एकनाथ डवले, भा.प्र.से
अध्यक्ष
डिन क्र. ०६६५६८६०

विनय वर्मा
कंपनी सचिव

मनिष यादव
महाव्यवस्थापक (वित्त)

अकोला, २० ऑक्टोबर, २०२०

३१ मार्च, २०२० रोजी संपणाऱ्या वर्षाकरीता वित्तीय विवरणावर टिपणी

१. महामंडळाची माहिती

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित (महाबीज) ची स्थापना कंपनी अधिनियम, १९५६ च्या तरतुदीनुसार भारतात झालेली कंपनी आहे. या कंपनीचे नोंदणीकृत मुख्य कार्यालय महाबीज भवन, कृषि नगर, मुर्तिजापूर रोड, अकोला – ४४४१०४ येथे आहे. कंपनीचे कामकाज २८ एप्रिल, १९७६ पासून सुरु झालेले आहे. महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादितचे मुख्य कार्यालय अकोला येथे असुन, २७ जिल्हा कार्यालये, ६ विभागीय कार्यालये व महाराष्ट्र राज्यामध्ये २३ बिजप्रक्रिया केंद्र आहेत. तसेच इतर राज्यांमध्ये ४ कार्यालये आहेत. महामंडळाचे भागधारक महाराष्ट्र शासन, राष्ट्रीय बियाणे महामंडळ, बिजोत्पादक शेतकरी आणि कृषी विद्यापीठे हे आहेत.

सचिव कृषि, कृषि व पदुम विभाग, महाराष्ट्र शासन हे महामंडळाचे पदसिध्द अध्यक्ष आहेत. दैनंदिन कारभार स्वंतत्र व्यवस्थापकीय संचालक यांच्याकडून सांभाळण्यात येतो. महामंडळाचे संचालक मंडळामध्ये कृषक भागधारकांचे प्रतिनिधी, महाराष्ट्र शासनाचे प्रतिनिधी व राष्ट्रीय बियाणे महामंडळ यांचे प्रतिनिधी यांचा समावेश आहे. महामंडळाचा व्यवसाय बिजोत्पादन आणि विपणन हा आहे. महामंडळाची शेतकरी बांधवांमध्ये चांगली प्रतिष्ठा असून 'महाबीज–आपल्या विश्वासाचे बियाणे' या नावाने महामंडळाचे बियाणे बाजारामध्ये उत्कृष्ठ गुणवत्तेकरीता ओळखले जाते.

महाराष्ट्र शासन आणि भारत सरकारच्या शेतकऱ्यांकरिता विविध योजना आहेत. यामध्ये राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा योजना (NFSM), ग्राम बिजोत्पादन योजना (SVS) व इतर योजना राबविण्यात महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ महत्वाची भूमिका पार पाडत आहे.

२. महत्वाचे लेखाधोरण

२.१ वित्तीय विवरणे तयार करण्याचा आधार

अ) नियमांचे पालन:

कंपनीने वित्तीय विवरणे (भारतीय लेखा मानक) (सुधारणा) नियम, २०१६ अन्वये आणि कंपनी अधिनियम, २०१३ मधील तरतुदींनुसार भारतीय लेखा मानक, २०१५ च्या अंतर्गत अधिसूचीत भारतीय लेखामानकानुसार सर्व साहित्यासंबंधीची पूर्तता करुन वित्तीय विवरणे तयार केलेली आहेत.

ब) मापन आधार:

कंपनीची आर्थिक विवरणे, सामान्यत: स्विकृत भारतीय लेखांकन तत्वानुसार (GAAP) असून, मागील किंमत व त्यासोबत मालमत्तेचा मेळ लावून वित्तीय विवरण तयार केलेले आहेत. यामध्ये काही असे तत्व ज्याची वास्तविक किंमत संबधित लेखामानकानूसार करणे आवश्यक असते त्याचा समावेश नसून ते खाली दिलेल्या धोरणामध्ये स्पष्ट केले आहे.

क) अंदाजाचा उपयोग:

वित्तीय विवरणे तयार करतांना मालमत्ता व देयता रकमेचे जाहीर प्रगटीकरण करण्यासाठी अहवालाच्या तारखेला कळविलेली रक्कम आणि त्याचा अहवाल वर्षात होणारा परिणाम याचा अंदाज व अनुमानाचे व्यवस्थापन असणे आवश्यक आहे. जरी मालमत्ता व देयताबाबतचे अंदाज व्यवस्थापनाने त्यांच्या चांगल्या अनुभवानुसार चालू घटना व क्रिया विचारात घेऊन केलेले असले तरी त्याचा प्रत्यक्षात परिणाम वेगळा होतो. व्यवस्थापनाचे दृष्टीकोनातुन वित्तीय विवरणे तयार करतांना उपयोगात आणलेले अनुमानानुसार वित्तीय विवरणे हे दूरदर्शी व वाजवी आहेत. लेखा अंदाज अपेक्षित बदल सद्यस्थितीत व भविष्यात काळात मान्य असू शकतात.

ड) चलनाचे कार्यात्मक सादरीकरण

वित्तीय विवरणे हे भारतीय रुपयामध्ये तयार केलेले असून रुपया हे महामंडळाचे वास्तविक चलन आहे.

अ) परकीय चलनाचे व्यवहार हे ज्यावेळेस असे व्यवहार करण्यास आले असतील त्यावेळेस असलेल्या विनिमय दराला गृहीत धरुन नफा व तोटा पत्रकात दर्शविण्यात आले आहे.

ब) आर्थिक बाबी या विनिमय दराला गृहीत धरुन ताळेबंदाच्या तारखेपर्यंत रुपयापासून परकीय चलनामध्ये रुपांतरीत करुन नफा व तोटा पत्रकात दर्शविण्यात आले आहे.

२.२ महत्वपुर्ण लेखाधोरणे सांराश

I. कॅश फ्लो स्टेटमेंट:

कॅश फ्लो स्टेटमेंट भारतीय लेखामानक ७ मधील अप्रत्यक्ष पध्दतीने तयार केलेले आहे. भारतीय लेखामानक ७ प्रमाणे रोख आणि बॅंकेतील रोख समकक्षामध्ये आणि हातातील रोख व डिमांड डिपॉझिट्स ज्यांची वैधता मूळ मुदतीसह तीन महिने किंवा त्यापेक्षा कमी असते आणि अशा गुंतवणूकीची रोख रकमेत सहजतेने रुपांतर करता येते. बँक ओव्हर ड्राफ्टच्या बदलाचे मूल्य जे की, जोखिमीच्या अधिन असतात ते कंपनीच्या रोख व्यवस्थापनाचे अविभाज्य भाग मानले जातात.

II. मालमत्ता, यंत्रसामग्री व उपकरणे:

१. मालमत्ता, यंत्रसामग्री व उपकरणे यांची किंमत घसारा मूल्यासह आणि हानी जर असेल तर त्या किंमतीसह दर्शविली आहे.

२. किंमतीमध्ये मालमत्तांची प्रत्यक्ष अधिग्रहण किंमत आणि स्थावर मालमत्तेचा स्थापना खर्च असे सर्व थेट खर्च समाविष्ट आहेत, ज्यामध्ये कर, मालवाहतूक व आकस्मिक खर्च आणि निश्चित मालमत्तेला कार्यान्वित करण्याच्या स्थितीत आणण्यासाठी येणारा खर्च इत्यादीचा समावेश आहे.

३. भाडेतत्वावर असलेल्या जमीनीकरीता भरलेले अधिग्रहण अधिमूल्य किंमत म्हणून गृहीत धरलेले आहे.

४. प्रगतीपथावर असलेल्या मालमत्तेची किंमत ही त्या मालमत्तेची थेट किंमत, संबंधित प्रासंगिक खर्च आणि त्याकरीता घेतलेल्या कर्जावरील व्याज या तत्वावर घेण्यात आलेली आहे.

५. मुख्य प्रकल्प आणि पुनर्विकास खर्चाच्या खात्याअंतर्गत दर्शविण्यात आलेला खर्च हा प्रकल्पाच्या बांधकाम अंमलबजावणीनंतर झालेल्या सर्व खर्चाचे भांडवलीकरण प्रोराटा पध्दतीचे अनुसरण करुन स्थावर मालमत्तेची किंमत अंतिम करुन लेख्यात घेण्यात येईल.

६. पुर्नस्थापनेची किंमत, प्रमुख बदल, महत्वपुर्ण भागाची दुरुस्ती आणि दिर्घकालीन बांधकाम प्रकल्प याचे भांडवलीकरण मानांकीत मापदंड पूर्ण झाल्यास करण्यात येईल.

७. मालमत्ता विक्रीनंतरचे मूल्य व संचयित घसारा हे वित्तीय विवरण व परिणामी नफा नूकसान यामधून वगळून नफा व तोटा पत्रकामध्ये दर्शविण्यात आलेले आहे.

III. अमूर्त मालमत्ता:

अमुर्त मालमत्तेमध्ये भविष्यात होणारे आर्थिक फायदे ज्याची किंमत विश्वसनियपणे मोजली जाऊ शकते. अशी मालमत्ता मागील गृहीत धरलेली किंमत वजा अपायकारक नूकसान या सूत्रावर निर्धारीत करण्यात आलेली आहे.

IV. मालमत्तेची तरतूद/परतफेड:

व्यवस्थापनाने विविध व्यवसायिक प्राप्ती व अल्पकालीन मालमत्ता ज्याची पुर्नप्राप्तीची संभावना संश्यास्पद आहे. अशा मालमत्तेवर १०० टक्के तरतूद केलेली आहे.

V. महसूल आधार:

कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १२८ (१) नूसार कंपनीने खाते व्दिनोंद पध्दतीचा अवलंब करुन प्रत्यक्ष स्वरुपात झालेल्या व्यवहाराला गृहीत धरुन तयार केलेले आहे. खालील बाबी वगळता सर्व जमा खर्च हा प्रत्यक्ष स्वरुपात झालेल्या व्यवहाराच्या तत्वानूसार लेखांकीत करण्यात आलेला आहे.

अ) रोजंदारी श्रमिकाबाबतचे उपदान व रजेचे रोखीकरण

ब) बिजोत्पादकाकडून वसूल करावयाचे रीग्रेडीग, रीसॅपलींग आणि तपासणी शूल्क

क) विमा कंपनीकडून मिळालेली दाव्याची रक्कम.

ड) शासनाच्या विविध योजनेअंतर्गत झालेल्या खर्चाची परतफेड.

इ) निम्नस्तर नापास बियाणे विक्रीपोटी वसूल केलेला सेवा खर्च.

ई) स्वमालकीच्या व भाडयाच्या मालमत्तेवरील कर.

VI. भाडेतत्वावर असलेली मालमत्ता:

भाडेपट्टा जेथे भाडेकरु भाडेपट्टा केलेल्या मुदतीच्या मालकीचे सर्व धोके आणि फायदे ब–याचदा प्रभावीपणे राखून ठेवते त्याला चालू स्थितीतील भाडेपट्टा म्हणून वर्गीकृत केल्या जाते. चालू स्थितीतील भाडेपट्टयावरील खर्च किंवा कमाई ही नफा तोटा पत्रकामध्ये अपेक्षित चलनवाढीचा खर्च वाढविण्यासाठी अपेक्षित सर्वसाधारण भरपाईसह भाडेपट्टा शोधन किंवा मिळकत हे सरळ लाईन आधारावर ओळखल्या जाते.

VII. घसारा आणि परिशोधन:

मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे:

अ) कंपनी कायदा, २०१३ च्या परिशिष्ट II मध्ये निर्देशित केल्यानूसार, मालमत्तेच्या उपयुक्त कालावधीवर लिखित मूल्य पध्दती Written Down Value Method (WDV) नूसार घसारा आकारण्यात आलेला आहे.

ब) कंपनी कायदा, २०१३ नूसार खरेदी/विक्री केलेल्या मालमत्तेवर घसारा प्रोराटा आधारावर आकारण्यात आलेला आहे.

क) कंपनी कायद्याच्या परिशिष्ट II नूसार सर्व उपयोगी मालमत्तेचे मूल्य ज्याचा उपयोगीता कालावधी ३१ मार्च, २०१४ रोजी संपलेला आहे व त्याची ५ टक्के पेक्षा कमी रक्कम पुढे नेण्यात आली आहे अशी मालमत्ता व इतर सर्व मालमत्ता बाबतीत उर्वरीत मूल्य मालमत्तेच्या मूळ किंमतीच्या ५ टक्के गृहीत धरण्यात आलेले आहे.

मालमत्ता यंत्रसामग्री व उपकरणे यांची अंदाजीत कालावधी गृहीत धरण्याकरिता खालील अंदाज घेण्यात आलेले आहे.

विवरण	अंदाजीत आयुष्य
कार्यालयीन इमारत	६० वर्षे
गोडावून	३० वर्षे
यंत्रसामग्री व उपकरणे	१५ वर्षे
संगणक	३-६ वर्षे
कार्यालयीन उपकरणे	५ वर्षे
फर्निचर ॲन्ड फिक्स्चर	१० वर्षे
वाहन	८ वर्षे

ड) परिशिष्ट II नूसार मोजण्यात येणा-या भाडेपट्टयावरील संपत्तीची अनुमानित उपयुक्त कालावधी ही किमान गृहीत धरुन मालमत्तेचे भांडवलीकरण करण्यात येते.

इ) अहवाल तारखेत घसारा पध्दती उपयुक्त जीवनमान व अवशिष्ट मूल्याचे पुनरावलोकन केले जाते.

ई) भाडेपट्टयाचे कालावधी शिवाय भाडेपट्टयाचे जमिनीचे प्रीमियम भाडेपट्टयाचे कालावधीच्या वेळेस परिशोधीत केलेले आहे.

VIII. अमूर्त मालमत्ता:

अमूर्त मालमत्तेच्या संबधित अंदाज उपयुक्त कालावधीवर सरळ रेषेत बसण्यासाठी उपलब्ध असलेल्या तारखेपासून अंमलबजावणी केली जाते. अमूर्त मालमत्तेचा अंदाजीत उपयोगीता कालावधी खालील प्रमाणे आहे.

विवरण	अंदाजीत आयुष्य	स्वत: तयार केलेले/खरेदी केलेले
सॉफ्टवेअर	१-५ वर्षे	खरेदी केलेले

IX. गैरआर्थिक मालमत्तेचा अपव्यय :

अ) IND AS-36 च्या प्रावधानानूसार नुकसानीचे काही संकेत आहेत का हे निर्धारित करण्यासाठी महामंडळाच्या मालमत्तेची चालू किंमत प्रत्येक ताळेबंदाच्या तारखेवर तपासली जाते.
ब) जेव्हा मालमत्तेवरील खर्च हा त्याच्या वसूली योग्य मूल्यापेक्षा जास्त होतो, तेव्हा त्याला मालमत्तेचे मूल्य कमी होणे असे म्हणतात. असा खर्च हा सदरील अहवाल वर्षातील नफा आणि तोटा तक्त्यामध्ये दर्शविण्यात आला आहे.
क) प्रत्येक अहवालाच्या तारखेस महामंडळ नुकसानाची अनुमानित रक्कम मोजतो. पूर्वसूचनेच्या कालावधीमध्ये ओळखल्या गेलेल्या नुकसानीस तोटा परत मिळविता येण्याजोग्या अंदाजानूसार बदल झाला आहे आणि अशा प्रकारचे नुकसान यापूढे अस्तित्वात नाही किंवा कमी झाले आहे. नयात झालेल्या नुकसानाची परतफेड नफा आणि तोटा विवरणामध्ये ओळखली जाते.

X. स्कंध (साठा) मुल्यांकन :

अ) विविध प्रकारचे बियाणे व प्रक्रिया सामुग्री व इतर उपलब्ध सामुग्रीचे मूल्यांकन प्रत्यक्षपणे साठयाची पडताळणी करून व्यवस्थापनाद्वारे प्रमाणित करण्यात आले आहे.
पायाभुत बियाणे, प्रमाणित बियाणे यांच्या साठयाचे मूल्यांकन हंगामातील सरासरी भारांकीत मूल्य वा नक्त वसुलीयोग्य मूल्य यापैकी जे कमी असेल त्या आधारावर करण्यात आलेले आहे.

सदर मूल्यात खरेदी मूल्य, प्रक्रिया खर्च याचा समावेश आहे.
महामंडळाच्या व्यवसायाचे स्वरूप हे हंगामी असल्याने प्रती क्विंटल खर्चाचे मापन हे त्यापुर्वीच्या हंगामातील प्रति क्विंटल सरासरी मूल्याच्या आधारावर करण्यात आले आहे.
प्रक्रिया सामुग्रीचे मूल्यांकन हे भारांकीत सरासरी व्यय ज्यात प्रत्यक्ष खर्च व अन्य खर्चाचा समावेश नाही. या आधारावर करण्यात आलेले आहे.

ब) ज्या बियाण्याची वैधता संपलेली आहे, असे बियाणे पुनर्प्रमाणित करण्यात येते अथवा नॉनसीड म्हणुन विकण्यात येते. ज्या बियाण्याचे पुनर्प्रमाणिकरण झालेले आहे परंतु; ज्याचे निकाल ३१ मार्च नंतर प्राप्त झाले, अशा संभाव्य प्रमाणित बियाण्याचे मूल्यांकन उपरोक्त (अ) प्रमाणे करण्यात आलेले आहे. नापास/निम्नस्तर/नॉन सीड इत्यादीचे मूल्यांकन नक्त वसुलीयोग्य किमतीच्या आधारावर करण्यात आलेले आहे.

क) प्रक्रियेत असलेल्या नवीन साठ्याचे त्याचप्रमाणे ज्या नवीन साठ्याचे निकाल अद्याप अप्राप्त आहेत अशा बियाण्याच्या साठ्याचे मूल्यांकन खालीलप्रमाणे करण्यात आलेले आहे.

i. महामंडळाच्या स्वत:च्या साठ्याबाबत:
चांगले बियाणे व निकाल अप्राप्त असलेल्या बियाण्याचे बाबतीत खरेदी खर्च, अधिक वापरात आणलेला बारदाना व कापडी पिशव्या यावरील खर्च अशा एकूण किंमतीने मूल्यांकन केलेले आहे. तथापि, ३१ मार्च नंतर जो साठा नापास झाला त्याची किंमत एकूण किंमतीतुन कमी करण्यात आलेली नाही.

ii. बिजोत्पादकांच्या साठ्याबाबत :
ज्या बियाण्याबाबत निकाल हा अप्राप्त आहे अशा बियाण्याबाबत वापरात आणलेला बारदाना व कापडी पिशव्याच्या किंमतीचे मूल्यांकन केलेले आहे.

ड) नूतनीकरण साठ्याबाबत पुन:प्रक्रिया करण्याचा खर्च रिप्लेसमेंट कॉस्ट म्हणुन त्याची गणना करण्यात आलेली आहे.

XI. जैविक मालमत्ता:

१. जैविक मालमत्तेत वाढ होत असलेल्या रोपांचा समावेश आहे. जे की प्रत्येक अहवाल वर्षाच्या शेवटी विक्रीसाठी कमी किंमतीवर मोजली जातात. महामंडळ मालाच्या किंमतीमध्ये जैविक मालमत्तेसाठी पुनर्उत्पादित जैविक मालमत्ते पासून मिळणारे फायदे आणि नुकसान यांचे वर्गीकरण करते.
२. उभी रब्बी पीके व नर्सरीचा साठा याची किंमत खरे मूल्य वजा विक्री मूल्य म्हणजे सदर साठा विपणन योग्य करण्यासाठी खर्च तसेच अद्यापपर्यंत खर्च करावयाचा भत्ता मिळविल्यानंतर आणि शेतविषयक जोखिमीची कामे याचा खर्च गृहीत धरुन ठरविण्यात येतो. पुर्व खरीपाचे किंमती हे त्याच्या उचित किंमतीचे अंदाज लावून ठरविल्या जातात आणि जैविक मालमत्ता खात्याच्या अंतर्गत याचा समावेश होतो.
३. पडीत जमीन/बांधावर उगवलेली व्यावसायीक झाडे किंवा वृक्षारोपणाकरीता उपयोगात येणाऱ्या झाडाच्या कटाईसाठी आवश्यक प्राधिकरणाची परवानगी घेण्यात येते. उभ्या वृक्षाचे मूल्य हे वनविभागाव्दारे निश्चित केलेल्या वृक्षाच्या घेरानूसार प्रति क्यूबिक मिटर प्रमाणे ठरविण्यात येते.

अ.क्र.	विवरण	रक्कम (रु. लाखात)
१.	सुरुवातीचे शिल्लक	७.००
२.	खरेदी	४३.००
३.	विक्री	४१.००
४.	अखेरचा साठा	९.००

XII. घेतलेल्या कर्जाची लागत:

१. घेतलेल्या कर्जाची लागत ही संपादित करण्यासाठी संपत्तीचे एकत्रिकरण व भांडवलीकरण करुन पात्र संपत्तीची एकूण किंमत गृहीत धरण्यात येते. पात्र संपत्ती म्हणजे अशी संपत्ती जिचा नियोजित वापरासाठी किंवा विक्रीसाठी तयार होण्यास बराच कालावधी लागतो.

२. इतर सर्व घेतलेल्या कर्जाची लागत ही नफा व तोटा पत्रकात दर्शविली आहे.

XII. शासकीय अनुदान:

भारतीय लेखामानक २० अनूसार शासकीय अनुदानाकरीता खालील लेखाधोरण अनूसरीत करण्यात आलेले आहे.

अ) खेळते भांडवल म्हणून मिळालेले शासकीय अनुदान उत्पन्न म्हणून संबोधले आहे जे की हेतुपरस्पर संबधित असलेल्या खर्चाशी पध्दतशीर सुंसगत केलेले आहे.

ब) विशिष्ट प्रकल्पाकरीता मिळालेले अनुदान हे स्थगित उत्पन्नाशी संयोजित करुन ताळेबंदामध्ये दर्शविले आहे. संयोजित केलेले स्थगित उत्पन्न हे संपत्तीच्या उपयुक्त जीवनाशी पध्दतशीर सुसंगत केले आहे.

क) महसुली स्वरूपाचे जे अनुदान मिळालेले आहे त्या पेक्षा ज्या अनुदानाचा वापर झालेला आहे ते नफा-तोटा खात्याला जमा केलेले आहे.

XIV. कर्मचाऱ्यांचे लाभ:

अ) कर्मचाऱ्यांचे अल्पमुदती लाभ:

महामंडळाच्या कर्मचाऱ्यांचे सेवा संबंधी अल्प मुदती लाभाचे मान्यताप्राप्त खर्च नफा-तोटा पत्रकामध्ये दर्शविण्यात येतात.

ब) कर्मचाऱ्यांना निवृत्ती नंतरचे लाभ:

i. भविष्य निर्वाह निधी

कर्मचाऱ्यांचे भविष्य निर्वाह निधीचे महामंडळाचे अंशदानाचा मासीक दर निश्चित आहे. हे निश्चित मासीक अंशदान नियमीतपणे दरमहा कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी संगठन, भारत सरकार यांचेकडे विहीत काल मर्यादेत जमा केल्या जाते व ही रक्कम नफा-तोटा पत्रकामध्ये नावे टाकण्यात येते.

ii. उपदान

महामंडळाच्या आस्थापनेवरील पात्र कर्मचाऱ्यांकरीता उपदान (सेवा निवृत्ती लाभ) योजना आहे. निवृत्त होणारे कर्मचारी, नोकरी दरम्यान मृत्यु अथवा बडतर्फ कर्मचारी यांना सेवा झालेल्या प्रत्येक पुर्ण वर्षाकरीता १५ दिवसाच्या वेतनाऐवढा लाभ दिला जातो. कंपनीने भारतीय आयुर्विमा महामंडळाकडे उपदान निधी पॉलीसी काढलेली आहे. या निधी करीता भारतीय आयुर्विमा महामंडळ प्रोजेक्टेड युनिट क्रेडीट मेथड पध्दतीने महामंडळाची देयता दरवर्षी निश्चित करते व ही देयता रक्कम नफा-तोटा पत्रकामध्ये नावे टाकण्यात येते.

iii. अर्जित रजा रोखीकरण–

नियमीत कर्मचाऱ्यांच्या अर्जित रजा रोखीकरणा करीता भारतीय आयुर्विमा महामंडळाकडे पॉलीसी काढलेली आहे. या पॉलीसी च्या देय रकमेचे निर्धारण भारतीय आयुर्विमा महामंडळ प्रोजेक्टेड युनिट क्रेडीट मेथड पध्दतीने महामंडळाची देयता दरवर्षी निश्चीत करते व ही देयता रक्कम नफा–तोटा पत्रकामध्ये नावे टाकण्यात येते.

XV. विविध कर:

उत्पन्नावरील कर, विक्रीकर, वस्तू व सेवा कर:

i. अहवाल वर्षातील करामध्ये वर्तमान आयकर आणि स्थगित कर यांचा समावेश आहे.

ii. चालू वर्षाचा कर हा आयकर कार्यालयाकडे प्रचलीत कर दरानूसार परिगणना करुन अपेक्षीत रक्कमेचा भरणा करण्यांत येतो.

iii. कराचा दर व कर आकारण्याकरीता ज्या देशामध्ये महामंडळाचे व्यवसायिक क्षेत्र आहे व ज्या क्षेत्रामध्ये करयोग्य रक्कम कमविण्यात आलेली आहे त्याचा विचार करुन कर भरण्यात येतो.

iv. चालू करामध्ये इतर सर्वसाधारण उत्पन्न म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या उत्पन्नाचा समावेश असून त्याला (OCI) म्हणून संबोधित करण्यात येते.

v. विक्रीकर, उत्पन्नकर आणि वस्तू व सेवा कर याबाबतीत देय किंवा प्राप्त असलेल्या शासकीय आदेशाचे लेखाकंन ज्यावर्षी असे आदेश प्राप्त झाले आहेत त्याचवर्षी करण्यात येते.

vi. खरेदी केलेल्या वस्तूवर आकारलेल्या विक्रीकर आणि वस्तू व सेवाकर पोटी मिळालेल्या टॅक्स क्रेडीट/सेंटऑफ यामधील फरक प्रत्यक्ष मिळालेल्या टॅक्स क्रेडीट/सेंटऑफ च्या पोटी खातेजमा करण्यात येतो व त्याचे लेखाकंन ज्यावर्षी शासकीय आदेश प्राप्त झाले आहेत त्याचवर्षी करण्यात येते.

स्थगित कर:

भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेने निर्धारीत केलेल्या भारतीय लेखा मानांक १२ (IND AS) नूसार 'मिळकतीवरील कर' प्रमाणे

i. स्थगित मिळकत कर संपत्ती आणि देयता हे तात्पुरत्या फरकासाठी ओळखले जाते. जे की अहवाल तारखेस असलेल्या कर दर आणि कर कायदा यामधील आकडेमोडी नंतर गुणन केले जाते.

ii. स्थगित मिळकत कर संपत्ती, कर दायित्व असलेला नफा हा वजायोग्य तात्पुरते फरक असलेला, वर्षानुवर्षे पुढे चालत आलेला परंतु न वापरात आलेला आणि तसेच जमा असलेला कर आणि न वापरलेला तोटा असलेला कर यासोबत वापरण्यात येवु शकतो.

iii. स्थगित मिळकत कर संपत्तीची प्रवाहीत किंमत ही प्रत्येक अहवाल तारखेला पुनरावलोकीत केली जाते आणि तिच किंमत स्थगित मिळकत कर दायित्व असलेला नफा हा स्थगित मिळकत कर संपत्ती यासोबत वापरण्यात येण्यापर्यत वजा होवू शकतो.

iv. OCI (इतर सविस्तर उत्पन्न) शी संबधित असलेले स्थगित कर हे इतर सविस्तर उत्पन्न म्हणून संबोधले जातात.

XVI. प्रति भाग उत्पन्न :

१. मुळ प्रतिभाग लाभ हा अहवाल वर्षातील नफा किंवा तोटा याला अहवाल वर्षातील थकबाकीत असलेले सरासरी सर्व समभाग यांनी विभागून निर्धारीत केला जातो. समभागांची विभागणी आणि अधिलाभांश भाग निर्धारीत करण्यासाठी अहवाल वर्षातील थकबाकीत असलेले सरासरी सर्व समभाग हे समायोजित केले जातात.

२. सौम्य प्रतिभाग लाभ हा अहवाल वर्षातील नफा किंवा तोटा याला अहवाल वर्षातील थकबाकीत असलेले सरासरी सर्व समभाग यांनी विभागून निर्धारीत केला जातो. सर्व संभाव्य समभाग निर्धारीत करण्यासाठी अहवाल वर्षातील थकबाकीत असलेले सरासरी सर्व समभाग आणि समभाग धारक हे समायोजित केले जातात.

XVII. संभाव्य देयता आणि संभाव्य मालमत्ता:

अ) संभाव्य देयता खालील दिलेल्या बाबींनूसार दर्शविल्या जातात.

i) मोजमापनामध्ये अंर्तभूत केलेल्या अशा तरतुदी की, ज्या मध्ये अंदाज पत्रकाचा उल्लेखनीय सहभाग असतो मागील घटना मध्ये अशा तरतुदी विश्वसनीय पध्दतीनूसार अंदाजपत्रक करुन निर्धारीत करण्यात आले आहे. किंवा

ii) आजच्या दायित्वाची संपूर्णपणे विश्वसनीय अंदाजपत्रक दिल्या जाऊ शकत नाही किंवा

iii) शक्य असलेले दायित्व ज्यांची अंदाजपत्रकामध्ये परतावा होण्याची शक्यता असते.

ब) शक्य असलेले अंर्तभूत होणारे आर्थिक लाभ हे संभाव्य संपत्ती म्हणून दर्शविल्या जाते.

क) प्रत्येक अहवालाच्या तारखेला संभाव्य देयता आणि संभाव्य संपत्तीचे पूनरावलोकन केले जाते.

ड) संभाव्य देयता ही निव्वळ अंदाजपत्रीत तरतुदीचा तोडगा काढण्याची संबधीत शक्य असलेला बर्हीप्रवाह आहे.
समभागधारकांना देण्यात येणारा लाभांश:
वर्षाकरीता देय असलेला लाभांश हा समभागधारक किंवा संचालक मंडळ यांनी मान्य केल्या नंतर त्याच वर्षी देय राहील.

XVIII. संशोधन व विकास खर्च:

AS-३८ च्या पुर्ततेकरीता (अमूर्त संपत्ती) महामंडळामार्फत नवीन संशोधित बियाणे वाण विकसीत करण्यासाठी महसुली/भांडवली खर्च करण्यात येतो तो नफा-तोटा पत्रकामध्ये त्याच वर्षी नावे टाकण्यात येते.

स्थावर मालमत्ता, यंत्रसामुग्री आणि उपकरणे २०१९–२०

संपत्ती	०१.०४.२०१९ रोजी	स्थूल संच: वाढ		स्थूल संच: कपातीचे समायोजन		स्थूल संच: एकूण ३१.०३.२०२०	घसारा: ०१.०४.२०१९ रोजी	घसारा: वर्षाकरीता	घसारा: विक्री	घसारा: IND AS Transition	घसारा: एकूण ३१.०३.२०२०	निव्वळ संचय: ३१.०३.२०२० रोजी	निव्वळ संचय: ३१.०३.२०१९ रोजी
		खरेदी	अनुदान	विक्री समायोजन	अनुदान विक्री								
१.स्थावर मालमत्ता, यंत्रसामुग्री आणि उपकरणे													
जमीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
भाडेपट्टा जमीन	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
इमारती	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
यंत्रसामुग्री	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
कार्यालयीन सामुग्री	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
एकूण मूर्त संपत्ती	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
२. अमूर्त संपत्ती													
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
एकूण अमूर्त संपत्ती	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
४.[illegible]													
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
एकूण स्थावर मालमत्ता	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
एकूण मागील वर्ष	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

वित्तीय विवरणाच्या टिपणी चा भाग

	३१ मार्च, २०२० रोजी (रूपये लाखात)	३१ मार्च, २०१९ रोजी (रूपये लाखात)
६. इतर अचल संपत्ती		
(स्वतंत्र उल्लेख नसल्यास असुरक्षित समजलेले)		
सुरक्षा आणि इतर ठेवी	३४.७७	३३.६२
शासकीय प्राधिकरणाकडे ठेवी	२२४.७०	१७७.४५
कर प्राधिकरणाचा परतावा	५६९.३४	१०५.७६
	८२८.८१	**३१६.८३**
७. साठा		
किंमत व्यवस्थापनातर्फे लागत खर्च किवा बाजारभाव यापैकी जी कमी असेल ती		
चांगले बियाणे	६८०५.००	१३०५०.००
अनुपयुक्त बियाणे	६०६.००	१०५०.००
संवेष्टन सामग्री	३००.००	१०००.००
	७७११.००	**१५१००.००**
७.१. चांगले बियाणे		
पायाभुत, मुलभुत बियाणे	२८.००	२५०.००
प्रमाणित, सत्यप्रत आणि कच्चे बियाणे	६७७७.००	१२८००.००
	६८०५.००	१३०५०.००
७.२. अनुपयुक्त बियाणे		
लोग्रेड, नापास आाणि नॉनसिड	६०६.००	१०५०.००
७.३. प्रक्रीया सामग्री	३००.००	१०००.००
८. मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे व्यतिरिक्त	**९.००**	**७.००**
असलेली जैविक संपत्ती		
९. व्यापारी येणे		
तारणरहित सहा महिण्यापेक्षा जास्त कालावधीचे येणे		
वसुलीयोग्य असलेले	१६५८.८४	३१५३.०१
संशयास्पद वसुली	२५८.१६	२५८.१६
	१९१७.००	**३४११.१७**
इतर		
वसुलीयोग्य असलेले	२५०.३९	१४५९.५३
संशयास्पद वसुली	२.३२	२.३२
	२५२.७१	१४६१.८५
	२१६९.७१	४८७३.०२
वजा- संशयास्पद वसुलीची तरतुद	२६०.४८	२६०.४८
	१९०९.२३	**४६१२.५४**
१०. रोख व रोख सममूल्य		
हातातील रोख	०.५८	०.५४
चालु खात्यातील शिल्लक	३०९५.७८	४८७०.७१
३ महिन्यापेक्षा कमी मुदत ठेवी खात्याची शिल्लक	५५१०.००	३०००.००
	८६०६.३५	**७८७१.२५**
११. वरील व्यतिरिक्त बँकेतील शिल्लक रक्कम		
मुदत ठेव	२७३७५.००	७०००.००
लाभांश	२३.१०	२४.४१
मुदत ठेव	१०.६१	५.००
	२७४०८.७२	७०२९.४१
१२. चालू कर संपत्ती	**९५९.१९**	**१९७२.०४**
१३. इतर चल संपत्ती		
(स्वतंत्र उल्लेख नसल्यास असुरक्षित समजलेले)		
१३.१. ग्राहक अग्रिम		
वसुलीयोग्य असलेले	२०८३६.२०	३१९०६.७२
संशयास्पद वसुली	५०५.०३	५०५.०३

१३.२. कर्मचारी अग्रिम		
वसुलीयोग्य असलेले	६०.८६	४२.०५
१३.३ इतर अग्रिम		
वसुलीयोग्य असलेले८.८५	१७५.२६	
संशयास्पद वसुली	३.००	३.००
	२१४१३.९४	३२६३२.०५
वजा संशयास्पद वसुलीची तरतुद	५०८.०३	५०८.०३
	२०९०५.९१	३२१२४.०२
१३.४. इतर चल संपत्ती		
मुदत ठेवीवरील अप्राप्त व्याज	६५७.५७	३५१.२२
आगाउ केलेला खर्च	२५.८८	२२.४४
	६८३.४५	३७३.६६
	२१५८९.३६	३२४९७.६८
१४. समभाग भांडवल		
अधिकृत		
१०,००,००० समभाग प्रत्येकी रू. १००/– प्रमाणे	१०००.००	१०००.००
	१०००.००	१०००.००
विक्री केलेले समभाग		
५,००,००० सामान्य भाग प्रत्येकी रू. १००/– प्रमाणे	५००.००	५००.००
मागिल वर्षी ५,००,००० सामान्य समभाग		
	५००.००	५००.००
विक्री केलेले आणि भरणा झालेले		
४,१८,४४५ सामान्य भाग प्रत्येकी रू. १००/– प्रमाणे पुर्ण ४१८.४५	४१८.४५	४१८.४५
भरणा झालेले (मागिल वर्षी ४,१८,४४५ सामान्य समभाग)		
	४१८.४५	४१८.४५
टिपणी – १ अ भाग व्यवस्था आणि भाग भांडवल		
समभाग १ एप्रिल रोजी ४,१८,४४५	४१८.४५	४१८.४५
अहवाल वर्षी विक्री भाग		
अहवाल वर्षी परत घेतलेले भाग		
३१ मार्च रोजीचे भाग– ४,१८,४४५	४१८.४५	४१८.४५
टिपणी १ ब ५ टक्यापेक्षा जास्त भाग धारण करणाऱ्या भागधारकांची नावे		
भागधारक टक्केवारी		
महाराष्ट्र शासन ४८.९९ टक्के	२०५०००	२०५०००
नॅशनल सिड्स कॉर्पोरेशन ३५.४४ टक्के	१४८३३०	१४८३३०
१५ इतर समभाग		
नफा आणि तोटा पत्रकातील अधिक्य		
वर्षाचे सुरवातीची शिल्लक	३२१४७.८३	२९६६३.८०
अधिक या वर्षातील नफा	२६४९.४८	२६१०.४३
मागील वर्षातील समायोजन	९९.७२	४१.५१
चालु वर्षासाठीचा निव्वळ मागील वर्षाचे समायोजन		
वजा: सामान्य संचतीतील स्थानांतरीत	–६६.२४	–६५.२६
संशोधन संचतीतील स्थानांतरीत	–५२.९९	–५२.२१
प्रस्तावीत लाभांश व वितरण कर IND AS 2017	००.००	००.००
लाभांश व वितरण कर	–५०.४५	–५०.४५
सी.एस.आर खर्च	००.००	००.००
अ	३४७२७.३५	३२१४७.८३
ब) सामान्य संचिती		
वर्षाचे सुरूवातीची शिल्लक	९०४.५७	८३९.३१
अधिक : या वर्षातील जमा	६६.२४	६५.२६
ब	९७०.३१	९०४.५७
क) संशोधन संचिती		
वर्षाचे सुरूवातीची शिल्लक	१११९.५३	१०६७.३२
अधिक : या वर्षातील जमा	५२.९९	५२.२१
क	११७२.५१	१११९.५३
ड) भांडवल संचिती		
वर्षाचे सुरूवातीची शिल्लक	१४.३०	१४.३०

अधिक : या वर्षातील जमा	००.००	००.००
ड	१४.३०	१४.३०
अहवाल वर्षाचे शेवटची शिल्लक (अ+ब+क+ड)	**३६८८४.९८**	**३४१८६.२३**

१६. भांडवली अनुदान	**१ एप्रिल, २०१९ रोजी**	**वाढ**	**काढुन घेतलेले**	**३१ मार्च, २०२० रोजी**	**३१ मार्च, २०१९ रोजी**
NSP III अंतर्गत भांडवली अनुदान	८०६.०३	००.००	००.००	८०६.०३	८०६.०३
बीज बॅक : फिरते निधी	६४.३३	००.००	००.००	६४.३३	६४.३३
बीज बॅक : फिरते निधी NSR	९०.८२	००.००	००.००	९०.८२	९०.८२
कापुस डिलीटींग केंद्र	१०१.१५	००.००	००.००	१०१.१५	१०१.१५
प्रक्रिया बळकटीकरण आाणि साठवण सुविधा	२५.००	००.००	००.००	२५.००	२५.००
बिज बॅक : गोडावून बांधकामासाठी	८.४१	००.००	००.००	८.४१	८.४१
RKVY अनुदान(सौर उर्जा)	५९.१०	००.००	५९.१०	००.००	५९.१०
अनुदान : बिज गुणवत्ता सक्षमीकरणासाठी	१३७.६०	१८.५९	१५६.२०	००.००	१३७.६०
स्थावर संपत्तीसाठी भांडवली अनुदान	२४८५.९७	१९६.४०	३२१.५७	२३६०.८०	२४८५.९७
एकूण	**३७७८.४२**	**२१४.९९**	**५३६.८६**	**३४५६.५४**	**३७७८.४२**
१७. राज्य शासनाकडुन खेळता ऋणनिधी					
राज्य शासनाचा खेळता ऋणनिधी	५००.००	००.००	००.००	५००.००	५००.००
एकूण	**५००.००**	**००.००**	**००.००**	**५००.००**	**५००.००**

१८. ऋण		
बॅकेकडुन ऋण	००.००	००.००
१९.व्यापारी देयता		
MSME		
MSME साठीचा पुरवठादार आणि खर्च	१४५.२८	१९.२७
इतर		
बियाणासाठी देणी	१५२५.२०	१२३६.४०
पुरवठा व खर्च	१२०२.३४	१४००.२६
	२८७२.८२	**२६५५.९३**
२०. इतर चल देयता		
ग्राहकाकडुन स्विकारलेली अग्रीम रक्कम	२०९८४.२८	२४६५८.४९
दावा न केलेले लाभांश	२३.१०	२४.४१
व्यापारी / सुरक्षा ठेवी	२३८६.००	२७११.००
कर्मचारी खाते	९१.८७	८७.९७
सरकारी खाते	१०.४९	६४.५५
वैधानिक भरणा	२५.५०	१५.१८
इतर	४५५७.०९	३१७९.६२
	२८०७८.३३	**३०७४१.२३**
२१. तरतुदी		
कर्मचारी लाभ तरतुद		
समुह उपदान	२६३.७०	७.०६
रजा रोखीकरण	२६.९६	१.३१
	२९०.६५	**८.३७**
२२. चालु कर देयता(निव्वळ)	**८७२.१०**	**१४४२.७६**
२३. व्यवसायातुन प्राप्ती		
सामग्री विक्री		
बियाणे विक्री	६५७७१.६०	५९५५६.९७
प्रक्रिया सामग्री विक्री	६१.०६	५८.७६
इतर व्यवहारातुन प्राप्ती	६०६.८२	१४९७.२४
	६६४३९.४७	**६१११२.९६**
२३.१ बियाणे विक्री		
पायाभुत, मुलभुत बियाणे	४२१५.६३	३९४९.२०
प्रमाणित, सत्यप्रत बियाणे	५२३७४.७७	५२१२२.६३
लोग्रेड, नापास, नॉनसिड बियाणे	९०४२.४१	३३६३.७६
उतीसंवर्धन फुलझाडे, लॅडस्केपींग	१३८.७९	१२१.३७
	६५७७१.६०	**५९५५६.९७**
२३.२ प्रक्रिया सामग्री विक्री		

प्रक्रिया सामग्री	११.००	१९.६७
जुनी प्रक्रिया सामग्री	५०.०६	३९.०९
	६१.०६	**५८.७६**
२३.३ इतर व्यवहारातुन प्राप्ती		
खर्चाची प्रतिकृती	२८७.८२	१३७३.६७
विक्री परत व प्रक्रिया शुल्क	९५.४६	२७.४२
गतवर्षाची देयता वर्ग	२२३.५४	९६.१४
	६०६.८२	**१४९७.२४**
२४ इतर प्राप्ती		
व्याज (शोधनातुन आयकर कपात रू.९३.०४लक्ष)	१६८३.८५	१५१४.१०
गतवर्षी रू.१०९.२३ लक्ष		
इतर अव्यवहारातुन प्राप्ती		
किरकोळ प्राप्ती	२३२.०१	२२२.६५
संपत्ती विक्रीवरील नफा	००.००	६१.१०
भाडवली अनुदान उत्पन्न ओळख खाते	३२१.५७	३२२.५७
	२२३७.४३	**२१२०.४२**
२५ प्रक्रिया सामग्री उपयोग		
सुरवातीचा साठा	१०००.००	९७४.००
अधिक खरेदी	११५३.११	१७८८.९६
	२१५३.११	**२७६२.९६**
वजा: अखेरचा साठा	३००.००	१०००.००
	१८५३.११	**१७६२.९६**
२६ बियाणे खरेदी		
पायाभुत, मुलभुत बियाणे	५८४०.७३	२९८२.६९
प्रमाणित, सत्यप्रत बियाणे	४०७५५.४९	४४९९०.५५
उतीसंवर्धन फुलझाडे, लॅडस्केपींग	४३.००	५५.१०
	४६६३९.२२	**४८०२८.३४**
२७ चांगले आणि व्यापारी साठा यातील बदल		
सुरवातीचा साठा		
चांगले आणि व्यापारी साठा	१४१०७.००	११५२७.००
अखेरचा साठा		
चांगले आणि व्यापारी साठा	७४२०.००	१४१०७.००
साठ्यामधील वाढ/घट	**६६८७.००**	**-२५८०.००**
२७.१ सुरवातीचा साठा		
पायाभुत, मुलभुत बियाणे	२५०.००	३३.००
प्रमाणित, सत्यप्रत बियाणे	१२८००.००	८११०.००
लोग्रेड, नापास, नॉनसिड बियाणे	१०५०.००	३३७४.००
जैविक संपत्ती	७.००	१०.००
	१४१०७.००	**११५२७.००**
२७.२ अखेरचा साठा		
पायाभुत, मुलभुत बियाणे	२८.००	२५०.००
प्रमाणित, सत्यप्रत बियाणे	६७७७.००	१२८००.००
लोग्रेड, नापास, नॉनसिड बियाणे	६०६.००	१०५०.००
जैविक संपत्ती	९.००	७.००
	७४२०.००	**१४१०७.००**
२८ कर्मचारी लाभ खर्च		
वेतन, भत्ते व इतर लाभ	३७८१.४८	४८६४.६१
रजा रोखीकरण	५६.५०	१.३१
IND AS नुसार कर्मचारी लाभ गणना	३९.९६	-६६.५०
भविष्य निर्वाह निधी अंशदान	३७५.३९	३४६.५९
कर्मचारी कल्याण खर्च	४.४६	३.२३
उपदान	२६३.७०	४२७.९३
	४५२१.४७	**५५७७.१६**
२९ वित्तीय खर्च		
व्याज	४.५८	८६.४८
बँक चार्जेस	३.९१	९.२५
	८.५०	**९५.७४**
३० इतर खर्च		
अ) प्रक्रिया व इतर खर्च		
हाताळणी	२२१.३१	२४८.७०

सुरक्षा-देखरेख खर्च	३९१.५३	३६९.८३
श्रमिक बोनस	२५.५८	२८.२४
कंत्राटदारांना दिलेला प्रक्रिया खर्च	४४३.८२	६०३.९०
विद्युत व उर्जा	१२४.२२	१२९.४७
इंधन खर्च	२३.३३	३१.६९
बियाणे विमा	५७.२१	५२.६२
मजुरी	४२२.७९	३९०.६३
श्रमीक भविष्य निर्वाह निधी अंशदान	३६.०४	४९.५९
प्रमाणीकरण खर्च	७२८.५९	१०८७.४२
वाहतुक व जकात	१३६.६०	२११.०४
प्रक्रिया केंद्र व गोदाम भाडे	१३४.६२	१२०.११
किरकाळ खर्च	१२५.०३	११०.७६
यंत्रसामुग्री दुरूस्ती व देखभाल	२०.६७	११.१८
अ	**२८९१.३४**	**३४४५.१९**
(ब) प्रशासकीय खर्च		
भरती व प्रशिक्षण	३.८९	०.६८
वाहन खर्च	१०.४५	१२.३२
छपाई व लेखन सामुग्री	३९.२३	४६.४६
सामान्य जाहिरात खर्च	२३.२९	२४.१०
भाडेपट्टी	२.०७	२.७८
भाडे	२५.६६	२५.१९
दर व कर	३३.४२	३५.५०
सी.एस.आर खर्च	१५२.७३	३२.०९
अंकेक्षकांना शोधन		
अंकेक्षण शुल्क	४.६१	२.३९
कर अंकेक्षण शुल्क	०.२५	०.२३
किरकोळ खर्च	०.८९	१.०८
संचालक बैठक व्यवस्था	०.१४	०.१७
कर्मचारी प्रवास खर्च	१४४.१८	१६१.६५
संचालक प्रवास खर्च	४.०६	७.३१
विमा	११.६५	११.७१
टपाल व दुरध्वणी	३६.२३	४१.४५
दुरूस्ती व देखभाल		
इमारती	५०.७०	१५४.१६
वाहणे	६.६२	८.७६
इतर संपत्ती	९०.०३	७४.१५
इतर कार्यालयीन खर्च	१९०.७४	१९७.४३
ब	**८२७.९०**	**८३९.६१**
क)विक्री व वितरण खर्च		
वाहतुक, जकात व हाताळणी	१०३६.३५	१०६६.०७
गोडावुन भाडे व जकात खर्च	४३.६७	६१.९६
जाहिरात व प्रसिध्दी	९५.५४	१४७.७२
पीक नुकसान भरपाई	-३२.७१	४२.८७
इतर व्याज	११.६५	११.४५
सी आणि एफ कमिशन	११.२५	२०.९४
क	**११६५.७५**	**१३५१.००**
ड)संशोधन व विकास खर्च		
गुणवत्ता नियंत्रण प्रयोगशाळा खर्च	२७.५५	२७.७४
संशोधन आणि विकास खर्च	१०३.७१	५३.२३
ड	**१३१.२५**	**८०.९८**
एकूण इतर खर्च(अ+ब+क+ड)	**५०१६.२४**	**५७१६.७७**
	९९.७२	४१.५१
पुर्वकालावधीतील समायोजन (नक्त)	**९९.७२**	**४१.५१**

३१. संभाव्य देयता :

अ) महामंडळाविरूध्द असलेले दावे जे देय म्हणून स्वीकृत केलेले नाही.

१. सन २००८–२००९ या कालावधीत मध्यप्रदेश राज्याकरीता असलेला रू.१२.७८ लक्ष (सकल) विक्री कर विषयक राशी (मागील वर्षी रूपये १२.७८ लक्ष (सकल) मध्यप्रदेश आणि महाराष्ट्र राज्याकरिता) याबाबत अपीलीय प्राधिकरणाकडे अपील प्रलंबीत आहेत.

२. कंत्राटदार/बिजोत्पादक/ग्राहक यांनी महामंडळाविरूध्द ५५५.८९ लक्ष रूपयाचे दावे दाखल केलेले आहेत. (मागील वर्षी रू. २४०.५४ लक्ष)

३. कामगार व कर्मचारी यांनी महामंडळाविरूध्द दाखल केलेल्या दाव्याबाबत देयता रक्कम अनिश्चीत आहे.

४. निम्नस्तर/नापास बियाणे व नॉनसीड विक्री बाबत कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे शुल्क निर्धारीत नाही यामुळे उल्लेखित केले नाही.

५. फिरता ऋण निधी वरील व्याजाबाबत राज्य शासनाकडून माहीतीची प्रतीक्षा आहे, ही रक्कम निर्धारीत केलेली नसल्यामुळे पुरविण्यात आलेली नाही.

६. मध्यप्रदेशातील एका आयोजकाने एकल लवादासमोर दाखल केलेला असुन दावा प्रक्रिया चालु आहे.

७. दर आणि कर रू. ६६.३५ लक्ष (मागील वर्षी रू. ६६.३५ लक्ष)

३२. करारातील भांडवली खर्चाची अनुमाणीत रक्कम रू. ३८.८९ लक्ष भांडवली लेख्याला टाकावयाची बाकी आहे. (मागील वर्षी रू. २५४.५० लक्ष)

३३. महामंडळाकडे उपलब्ध माहीती नुसार कुठल्याही पुरवठादाराकडून १ लाखपेक्षा जास्त व ३० दिवसाकरीता देय रक्कम व व्याजासंदर्भात कुठलेही दावे नाहीत आणि लघु/किरकोळ पुरवठादारांची बाकी मुळ रक्कम आणि/किंवा व्याजाची स्थिती वर्षाचे शेवटी दर्शवीलेली आहे.

(रुपये लक्षात)

अ.क्र.	विवरण	३१ मार्च, २०२० पर्यंत	३१ मार्च, २०१९ पर्यंत
१	लघू व किरकोळ पूरवठादारांना देय असलेली मूळ रक्कम	१४५.२८	१९.२७
२	वरील रक्कमेवर देय असलेले व्याज	निरंक	निरंक
३	सुक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योग विकास कायदयाच्या कलम १६ अंतर्गत चालू वर्षात केलेले शोधन व त्यावरील व्याज	निरंक	निरंक
४	विलंब झाल्यामुळे देय असलेले व्याज ज्यामध्ये सुक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योग विकास कायदयाअंतर्गत देय असलेल्या व्याजाचा समावेश नाही.	निरंक	निरंक
५	वर्षा अखेरीस जमा असलेले व शोधन न केलेले व्याज	निरंक	निरंक
६	सुक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योग विकास कायदयाच्या कलम २३ अंतर्गत असे खर्च जे वजा करण्याकरीता मान्य केलेले नाही. त्यावरील जमा व देय असलेले व्याज. (ज्या तारेखेपर्यत लघुपूरवठाव्दारे रक्कमेचे शोधन व त्यावरील देय असलेले व्याज देण्यात येत नाही.)	निरंक	निरंक

३४. कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १३५(१) नुसार कंपनीने अहवाल वर्षात संयुक्त सामाजीक जबाबदारी (CSR) समिती स्थापन केलेली आहे. या समितीचे कार्यक्षेत्र कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या अनुसूची ७ प्रमाणे आहे. कंपनी अधिनियम, २०१३ च्या कलम १३५(५) नुसार कंपनीने मागील ३ वर्षाच्या निव्वळ नयाच्या सरासरीच्या किमान २ टक्के खर्च करणे आवश्यक आहे. कंपनीने अहवाल वर्षात १५२.७३ लक्ष रूपये संयुक्त सामाजिक जबाबदारीच्या कार्यावर खर्च केलेले आहेत.

३५. कर्मचारी लाभ खर्च व्यवस्थापकीय संचालक यांचे मानधनासह खालील प्रमाणे: **(रूपये लक्षात)**

	२०१९-२०	**२०१८-१९**
१. वेतन व भत्ते	१३.१५	१९.३३
२. रजा वेतन अंशदान -	-	-
एकूण	**१३.१५**	**१९.३३**

३६. विविध ऋणको व धनको आणि अग्रीम व आधिक्ये यांची लेखा पुस्तकानुसार संबंधीतांकडून खात्री व्हावयाची आहे व याबाबत काही लेखा पुस्तकात समायोजन असल्यास याची खात्री झाल्यानंतर करण्यात येईल.

३७. चालू वर्षाचे वर्गीकरण आणि जवळच्या रुपयाशी जुळवणी करण्याकरीता मागील वर्षाचे आकडे पुर्नसंचयीत करण्यात आलेले आहे.

३८. कंपनीने उद्योगीय विकास महामंडळाकडून/शासनाकडून १५ ठिकाणी जमीन ९९ वर्षाच्या भाडेतत्वावर घेतलेली आहे. यावरील भाडयाची रक्कम रुपये २.०७ लक्ष नफा व तोटा खात्याला वर्ग करण्यात आलेली आहे.

३९. भारतीय लेखामानंकाचे अनुपालन केलेले आहे.

I. **कर्मचारी लाभ**

कर्मचाऱ्याच्या लाभाचे सविस्तर विवरण खालीलप्रमाणे :

भविष्य निर्वाह निधी :

भविष्य निर्वाह निधी हे निवृत्ती नंतरच्या लाभाची व्याख्या असुन याचा महामंडळाचे अंशदान निधी दरवर्षी नफा-तोटा खात्यामध्ये संबंधीत खात्याचे नावे दाखविण्यात येतो.

उपदान : (ग्रॅच्यूइटी)

उपदान योजने अंतर्गत प्रत्येक पात्र कर्मचाऱ्यांना त्याच्या शेवटच्या वेतनाचा विचार करून महामंडळामध्ये त्याच्या रूजु तारखेपासुन त्याने पुर्ण केलेल्या प्रत्येक सेवा वर्षाला १५ दिवसाचे वेतन याप्रमाणे लाभ देण्यात येतो. हा लाभ मृत्यु, राजीनामा, सेवेतुन बडतर्फी इ. जे अगोदर असेल त्याकरीता देण्यात येतो. हा लाभ ५ वर्ष सेवा पुर्ण झाल्यानंतर किंवा मृत्युनंतर देय राहतो.

३१ मार्च, २०२० साठी उपदानाविषयी योजना खालील तक्त्याप्रमाणे आहे. **(रूपये लक्षात)**

विवरण	**उपदान योजना**	
	३१ मार्च, २०२०	**३१ मार्च, २०१९**
१. गृहितके		
सूट दिलेला दर	७.२५%	७.५०%
पगारवाढ	९.००%	९.००%
२. वास्तविक किंमतीच्या दायित्वामध्ये झालेले बदल खालील तक्त्याप्रमाणे		
वर्षाचे सूरवातीस दायित्वाची वास्तविक किंमत	२,२५१.११	२०५०.५४
व्याजाचा खर्च	१६८.८३	१६४.०४

चालू सेवा खर्च	१३०.२१	३७.८८
शोधन केलेला लाभ	५५३.१२	४०८.७२
नियोजित दायित्वावर वास्तविक (नफा)/तोटा	२६१.७८	३२३.८६
वर्षाचे अखेरीस दायित्वाची वास्तविक किंमत	२,२५८.८१	२१६७.६१
३. नियोजित संपत्तीचे वास्तविक मूल्य बदल दर्शविणारा तक्ता		
वर्षाचेसूरवातीस नियोजित संपत्तीचे वास्तविक मूल्य	२,६५९.२१	२३६१.९०
संपत्तीतून अपेक्षीत परतावा	१६९.८१	१७४.३१
योगदान	५.२०	३९५.७०
शोधन केलेला लाभ	५५३.१२	४०८.७२
नियोजित संपत्तीवर वास्तविक नफा/(तोटा)	निरंक	निरंक
नियोजित संपत्तीचे वर्षाअखेरीस वास्तविक मूल्य	२,२८१.१०	२५२३.२०
४. नियोजित संपत्तीचे वर्षा अखेरीस वास्तविक मूल्य दर्शविणारा तक्ता		
वर्षाचेसूरवातीस नियोजित संपत्तीचे वास्तविक मूल्य	२,६५९.२१	२३६१.९०
संपत्तीतून अपेक्षीत परतावा	१६९.८१	१७४.३१
योगदान	५.२०	३९५.७०
शोधन केलेला लाभ	५५३.१२	४०८.७२
नियोजित संपत्तीचे वर्षाअखेरीस वास्तविक मूल्य	२,२८१.१०	२५२३.२०
अनुदानाची स्थिती	२२.२९	३५५.५८
नियोजित संपत्तीतून अपेक्षीत परताव्यापेक्षा जास्त असलेला वास्तविक परतावा	निरंक	निरंक
(वास्तविक परताव्याचे दर = अंदाजीत परताव्याचे दर जे की ३१ मार्च ला ARD होते.)		
५. वास्तविक नफा/तोटा		
दायित्वावर वास्तविक (नफा)/तोटा	२६१.७८	३२३.८६
नियोजित संपत्तीवर पूर्ण वर्षाचा वास्तविक (नफा)/तोटा	निरंक	निरंक
दायित्वावर वास्तविक (नफा)/तोटा	२६१.७८	३२३.८६
नियोजित संपत्तीवर जाणवलेला वास्तविक (नफा)/तोटा	२६१.७८	३२३.८६
६. ताळेबंद आणि नफातोटा पत्रकामध्ये जानवलेल्या किंमती		
वर्षाअखेरीस दायित्वाची चालू मूल्य	२,२५८.८१	२१६७.६१
नियोजित संपत्तीचे वर्षाअखेरीस वास्तविक मूल्य	२,२८१.१०	२५२३.२०
अनुदानाची स्थिती	२२.२९	३५५.५८
ताळेबंदातील निव्वळ संपत्ती/देयता	२२.२९	३५५.५८
७. नफा तोटा पत्रकामध्ये आढळणारे खर्च		
चालू सेवा खर्च	१३०.२१	३७.८८
व्याज खर्च	१६८.८३	१६४.०४
संपत्तीतून अपेक्षीत परतावा	१६९.८१	१७४.३१
वर्षाकरीता आढळलेला निव्वळ (नफा)/तोटा	२६१.७८	३२३.८६
नफा तोटा पत्रकामध्ये आढळणारे खर्च	३९१.०१	३५१.४७

अर्जित रजा रोखीकरण योजना

३१ मार्च, २०२० साठी रजा रोखीकरणाविषयी योजना खालील तक्त्याप्रमाणे आहे.

(रुपये लक्षात)

विवरण	अर्जित रजा रोखीकरण योजना	
	३१ मार्च २०२०	३१ मार्च २०१९
१. गृहितके		
सूट दिलेला दर	७.२५:	७.५०:
पगारवाढ	९.००:	९.००:
२. वास्तविक किंमतीच्या दायित्वामध्ये झालेले बदल खालील तक्त्याप्रमाणे		
वर्षाचे सूरवातीस दायित्वाची वास्तविक किंमत	१७३५.३२	१७२८.८५
व्याजाचा खर्च	१३८.३७	१३८.३१
चालू सेवा खर्च	१७.०९	४.९६
शोधन केलेला लाभ	५९०.९५	२२७.९२
नियोजित दायित्वावर वास्तविक (नफा)/तोटा	२३६.४६	०.१०
वर्षा अखेरीस दायित्वाची वास्तविक किंमत	१५३६.२९	१६४४.१०
३. नियोजित संपत्तीचे वास्तविक मूल्य बदल दर्शविणारा तक्ता		
वर्षाचेसूरवातीस नियोजित संपत्तीचे वास्तविक मूल्य	१८३५.१७	१७८४.९८
संपत्तीतून अपेक्षीत परतावा	४२२.७७	१३२.१०
योगदान	३०.०४	४१.४५
शोधन केलेला लाभ	५९०.९५	२२७.९२
नियोजित संपत्तीवर वास्तविक नफा/(तोटा)	निरंक	निरंक
नियोजित संपत्तीचे वर्षाचे अखेरीस वास्तविक मूल्य	१६९७.०३	१७३०.६२
४. नियोजित संपत्तीचे वर्षाचे अखेरीस वास्तविक मूल्य दर्शविणारा तक्ता		
वर्षाचेसूरवातीस नियोजित संपत्तीचे वास्तविक मूल्य	१८३५.१७	१७८४.९८
संपत्तीतून अपेक्षीत परतावा	४२२.७७	१३२.१०
योगदान	३०.०४	४१.४५
शोधन केलेला लाभ	५९०.९५	२२७.९२
नियोजित संपत्तीचे वर्षाचे अखेरीस वास्तविक मूल्य	१६९७.०३	१७३०.६२
अनुदानाची स्थिती	१६०.७४	८६.५२
नियोजित संपत्तीतून अपेक्षीत परताव्यापेक्षा जास्त असलेला वास्तविक परतावा	निरंक	निरंक
(वास्तविक परताव्याचे दर = अंदाजीत परताव्याचे दर जे की ३१ मार्च ला ARD होते.)		
५. वास्तविक नफा/तोटा		
दायित्वावर वास्तविक (नफा)/तोटा	२३६.४६	०.१०
नियोजित संपत्तीवर पूर्ण वर्षाचा वास्तविक (नफा)/तोटा	निरंक	निरंक
दायित्वावर वास्तविक (नफा)/तोटा	२३६.४६	०.१०
नियोजित संपत्तीवर जानवलेला वास्तविक (नफा)/तोटा	२३६.४६	०.१०
६. ताळेबंद आणि नफातोटा पत्रकामध्ये जानवलेल्या किंमती		
वर्षाअखेरीस दायित्वाची चालू मूल्य	१५३६.२९	१६४४.१०
नियोजित संपत्तीचे वर्षाअखेरीस वास्तविक मूल्य	१६९७.०३	१७३०.६२
अनुदानाची स्थिती	१६०.७४	८६.५२
ताळेबंदातील निव्वळ संपत्ती/देयता	१६०.७४	८६.५२

७. नफा तोटा पत्रकामध्ये आढळणारे खर्च		
चालू सेवा खर्च	१७.०९	४.९६
व्याज खर्च	१३८.३७	१३८.३१
संपत्तीतून अपेक्षीत परतावा	४२२.७७	१३२.१०
वर्षाकरीता आढळलेला निव्वळ (नफा)/तोटा	२३६.४६	०.१०
नफा तोटा पत्रकामध्ये आढळणारे खर्च	७७.२६	११.०७

४०. प्रती समभाग उत्पन्न:

विवरण	३१ मार्च, २०२०	३१ मार्च, २०१९
मुळ उत्पन्न प्रती समभाग खालीलप्रमाणे परिगणीत केलेले आहे		
सामान्य समभागधारकांना देण्यायोग्य निव्वळ नफा (रुपये लक्षात)	२६४९.४८	२६१०.४३
आकडेवारीने थकीत सामान्य समभाग	४१८४४५	४१८४४५
प्रत्येक समभागावरील मुळ उत्पन्न (दर्शनी मुल्य ँ १०० प्रती समभाग)	६३३.१७	६२३.८४

४१. प्रलंबीत करदेयता/संपत्ती

प्रलंबीत कर देयता व संपत्ती यांची स्थिती, सनदी लेखापाल संस्थेच्या विस्थगीत कर संपत्ती व देयते बाबत एएस-१२ नूसार विभागणी केली ती खालीलप्रमाणे :

(रूपये लक्षात)

विस्थगीत करदेयता	३१ मार्च, २०२० पर्यत		३१ मार्च, २०१९ पर्यत	
	संपत्ती	देयता	संपत्ती	देयता
ताळेबंदानूसार सूरूवातीची शिल्लक	-	४९.४३	-	४५.४४
IND ए.एस. प्रमाणे परीभाषीत नियोजीत लाभ असलेल्या तोटयाची पुर्नमोजणी (३१ मार्च २०२० ₹ **३९.९६** लक्ष)	१०.०५	-	-	२३.२४
कंपनी अधिनियम २०१३ नूसार काढलेला घसारा रु. १६५.१६ लक्ष व आयकर अधिनियमानूसार काढलेला घसारा ₹ **१६५.१७** लक्ष व यातील फरक **₹ ०.०१ लक्ष**	-	-	९.७१	-
बोनस देय व इतर बाबी **₹ २५.५८ लक्ष**	६.४४	-	९.५४	-
एकूण	१६.४९	४९.४३	१९.२५	६८.६८
अखेरची निव्वळ देयता		**३२.९४**		**४९.४३**

४२. विभाजित (सेगमेंट) अहवाल :

महामंडळाचा प्रमुख व्यवसाय फक्त बियाण्यापुरता व भौगोलीक प्रदेशापुरता मर्यादीत असल्यामुळे IND ए.एस. १०८ नुसार वेगळे अहवाल दर्शविण्याची आवश्यकता नाही.

४३. **संबंधीत व्यक्ती प्रगटन**

अ) संबंध:

महत्वपुर्ण व्यवस्थापन व्यक्ती आणि नातेवाईक:

अ.क्र.	नांवे	पदनाम
१.	श्री अनिल भंडारी, भाप्रसे	व्यवस्थापकीय संचालक
२.	श्री विनय वर्मा	कंपनी सचिव
३.	श्री संजय एस धोत्रे	संचालक
४.	श्रीमती. अनिता बी. चोरे	महिला स्वंतत्र संचालक
५.	श्री व्ही. टी. देशमुख	संचालक
६.	श्री बी. व्ही. देशमुख	मुलगा
७.	श्री डी. व्ही. देशमुख	मुलगा
८.	श्रीमती एस. बी. देशमुख	सुन
९.	श्रीमती पि. डी. देशमुख	सुन

ब) अहवाल वर्षात संबंधितांशी केलेले सर्वसाधारण व्यवहार

अ.क्र.	नाव	रक्कम (रूपये लक्षात)	विवरण
१.	श्री अनिल भंडारी, भाप्रसे	१३.१५	मानधन
२.	श्री विनय वर्मा, कंपनी सचिव	१०.९८	मानधन
३.	प्रवास भत्याची प्रतिपूर्ती	४.५१	प्रवास खर्च
४.	श्री संजय एस धोत्रे	०.००	बैठक फी
५.	श्रीमती. अनिता बी. चोरे	०.०७	बैठक फी
६.	श्री व्ही. टी. देशमुख	०.०८	बैठक फी
		२.७८	बियाणे खरेदी
७.	श्री बी. व्ही. देशमुख	२.१६	बियाणे खरेदी
८.	श्री डी. व्ही. देशमुख	१.९७	बियाणे खरेदी
९.	श्री एच. व्ही. देशमुख	२.७६	बियाणे खरेदी
१०.	श्रीमती एस.बी. देशमुख	०.२३	बियाणे खरेदी
११.	श्रीमती पि.डी. देशमुख	१.०८	बियाणे खरेदी

४४. खरेदी विक्री साठा याबाबत विवरण:

	विवरण	२०१९–२०२०		२०१८–२०१९	
		मात्रा (क्विंटल)	रक्कम (रुपये लक्षात)	मात्रा (क्विंटल)	रक्कम (रुपये लक्षात)
अ)	पायाभुत बियाणे:				
	प्रारंभण स्कंध	५१३१	२५०.००	८९१३	३३.००
	खरेदी	११९३९०	५८४०.७३	७२५५६	२९८२.६९
	विक्री	११७५८४	४२१५.६३	६९११०	३९४९.२०
	संवरण स्कंध	४९५	२८.००	५१३१	२५०.००
ब)	प्रमाणीत, कच्चे आणि सत्यप्रत बियाणे:				
	प्रारंभण स्कंध	३२८४९०	१२८००.००	१९२५४७	८१२०.००
	खरेदी	८८५५३२	४०७५५.४९	१०९४३३५	४४९९०.५५
	विक्री	९०७९९२	५२३७४.७७	९२७०४२	५२१२२.६३
	संवरण स्कंध	१२९९७१	६७७७.००	३२८४९०	१२८००.००

टिपणी :– संवरण स्कंधामध्ये १८२५०१ क्विंटल बियाणे हे लोग्रेड, नापास, नॉन सिड प्रक्रिया तुट व इतर तुट असलेले दर्शविण्यात आलेले नाही. (मागील वर्षी असे बियाणे ३८५७८ क्विंटल होते)

४५. पूर्व कालावधीवर खुलासा

१. पूर्व कालावधीच्या विवरणामध्ये चालू वर्षासाठी सेवाकर जमा रक्कम रु. २५.५६ लक्ष वस्तू म्हणून समावेश करण्यात आली होती तिचा वापर सेवाकर कायद्याप्रमाणे केला आहे.

२. मागील वर्षी खरेदी परतावा आणि विक्री परतावा रक्कम रु. ९८.६७ लक्ष व रु. २१.५१ लक्ष आहे.

४६. कोविड–१९ चा परिणाम (जागतिक महामारी)

संपूर्ण इतिहासात असे पाहण्यात आले की, जसे लोक जगभर पसरले तसे संसर्गजन्य रोग त्यांचे सतत साथीदार बनले आहेत. कालांतराने घडलेल्या काही विनाशकारी महामारी जसे १८८५ मध्ये प्लेग, १९१८–१९ स्पॅनिश फ्लू, १९८१ पासून आजपर्यंत एचआयव्ही–एड्स, २००२–०३ मध्ये सार्स, २००९–१० मध्ये स्वाइन फ्लू, २०१४–१६ मध्ये इबोला इत्यादी.
या आधुनिक युगातही उद्रेक असामान्य नाहीत. डिसेंबर, २०१९ मध्ये कोरोना व्हायरस (कोविड–१९) ची जागतिक आरोग्य संघटनेकडे (डब्ल्यूएचओ) नोंद झाली, आणि ती इतर अनेक देशामध्ये वेगाने पसरली आहे. मार्च २०२० मध्ये जागतिक आरोग्य संघटनेने त्याला जागतिक महामारी म्हणून घोषित केले आणि आज ते जवळजवळ १८५ राष्ट्रामध्ये पसरले आहे. कोविड–१९ चा परिणाम केवळ जगभरातील लोकांच्या आरोग्यावर झाला नाही तर यामुळे जागतिक आर्थिक परिस्थितीही गंभीर झाली आहे.

गृह मंत्रालयाने दि. २४.०३.२०२० च्या आदेश नं. ४०–३/२०२० नूसार कोविड–१९ चा प्रकोप रोखण्यासाठी देशव्यापी लॉकडाउन अधिसूचित केले. कोविड–१९ परिस्थितीमुळे सार्वजनिक आरोग्य व सुरक्षेचा उपायांचा विचार करुन प्रवासी वाहतुक व माल वाहतुकीवर भारतभर सरकारकडून निर्बंध घातले गेले आहेत. कंपनीच्या बियाणे व्यवसायाचा समावेश हा वैद्यकीय सेवा/औषधे, अन्न पुरवठा इत्यादी प्रमाणे अत्यावश्यक सेवेमध्ये समाविष्ट करण्यात आला आहे.

आजपर्यंत अंतर्गत सुरक्षा मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करुन कंपनीने भारतातील विविध भागातील उत्पादन सुविधा कार्यरत आहेत. या कालावधीत कंपनीने त्यांच्या उत्पादनांची विक्री चालू ठेवली आणि या क्षणी कोणत्याही विपरीत परिस्थितीचा परिणाम होण्याची शक्यता नाही. कंपनीचा असा विश्वास आहे की ३१ मार्च २०२० पर्यंत आर्थिक देयतेची स्थिती आणि इतर आर्थिक तरतुदीमधून रोख उत्पन्नाची अपेक्षा लक्षात घेता चालू आर्थिक वर्षात कर्ज आणि इतर वित्तपुरवठा करण्याची क्षमता आहे.

आमच्या सोबतच्या अहवालाला लावलेली टिप्पणी १ ते ४६
मे. जे. एस. उबेरॉय कंपनी करीता
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक १११९०७W

सी.ए. शुभम गुप्ता
भागीदार,
सभासद क्र . १७४१०१
UDIN: 20174101AAAAAR9797

अकोला, २० ऑक्टोबर, २०२०

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

अनिल भंडारी, भा.प्र.से
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन क्र. ०८३०४२८९

एकनाथ डवले, भा.प्र.से
अध्यक्ष
डिन क्र. ०६६५६८६०

विनय वर्मा
कंपनी सचिव

मनिष यादव
महाव्यवस्थापक (वित्त)

अकोला, २० ऑक्टोबर, २०२०

नामांकन अर्ज
(Nomination Form)
(एकल किंवा संयुक्त अर्ज करणाऱ्यांनी वैयक्तिक भरावे.)

प्रति, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, मर्यादित महाबीज भवन, .षिनगर, अकोला. ४४४ १०४	प्रेषक-भागधारकांचे नाव व पत्ता ------------------------------------- ------------------------------------- ------------------------------------- नोंदणी क्रमांक- एकूण समभाग-

मी/आम्ही वरील नमुद केल्या प्रमाणे महामंडळाचे भागधारक आहे/आहेत. या अर्जाव्दारे खालील व्यक्तींचे नांव नामांकन करतो की, माझ्या/आमच्या मृत्यूनंतर वर नमुद केलेले समभाग तसेच देय असणारा लाभांश हया व्यक्तीला हस्तांतरीत करण्यात यावा.

✻ नामांकीत अज्ञान असल्यास नामांकीताचे नांव				वय				
	जन्मतारीख							
पालकाचे नांव व पत्ता								

✻ नामांकीताचे नांव				वय				
	जन्मतारीख							
पत्ता								

टेलिफोन/भ्रमणध्वनी क्रमांक	
नामांकीत स्वाक्षरी/ ✻ पालक (नामांकीत अज्ञान असल्यास)	

✻ (नामांकीत अज्ञान असल्यास भरावयाचा)
.पया वर नमूद केलेल्याचे सविस्तर नोंद घ्यावी. धन्यवाद!
आपला विश्वासु दि.   /   /

समभागधारकांचे नाव व पत्ता (समभागावर असल्याप्रमाणे)		(स्वाक्षरी नमुना स्वाक्षरीप्रमाणे)
एकमेव भागधारक		
पता		
२ रा धारक		
३ रा धारक		
४ था धारक		

दोन साक्षीदारांचे नाव

अ.क्र.	नाव व पत्ता	स्वाक्षरी/दिनांकासह
१		
२		

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित

बिजोत्पादक/भागधारक यांचेकडून बँक खाते क्रमांकाची माहिती भरुन घ्यावयाचा

अर्ज

१. नाव : --

२. भागधारक आहे का ? – होय/नाही.

३. फोलिओ क्रमांक :

४. पत्ता--

गांव---------------तालुका---------------जिल्हा--------------------

५. पॅननंबर :

६. आधारकार्ड नंबर :

७. मोबाईल क्रमांक : १

२

८. बँकेचे नांव–राष्ट्रीयकृत बँक–उदा. (SBI, BOM, BOI, CBI etc.) व इतर बॅक

---------------------शाखा---------------

९. बँकेचा खाते क्रमांक

१०. बँकेच्या शाखेचा IFSC Code No.

मी संस्थेला माझा खाते क्रमांक माझ्या नावाने अदा होणारी रक्कम, ही नमुद केलेल्या खात्यात RTGS/ECS/NEFT व्दारे जमा करण्यास माझी संमती आहे.

दिनांक : / /२० सही...............................

बिजोत्पादक/भागधारकाची

वरील प्रमाणे महाबीज बिजोत्पादक/भागधारकाचे भरुन दिलेली माहिती त्यांनी सादर केलेल्या बँकेच्या पासबुकाची पहिल्या पानाची सत्यप्रत/बँकस्टेटमेंटची सत्यप्रत/रदद् केलेला चेकची प्रत आणि पॅनकार्ड नंबर व आधारकार्डची सत्यप्रत सादर केली आहे.

सहाय्यक क्षेत्र अधिकारी यांची सही -------------

नाव------------------------------

जिल्हा कार्यालयाचे नांव: –महाबीज-------------

फोलिओ क्रमांक पत्याचे स्टिकरवर दर्शविलेला आहे.

नोंदणीकृत कार्यालय : ''महाबीज भवन'', कृषिनगर, अकोला

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित

नोंदणीकृत कार्यालय : महाबीज भवन, कृषीनगर, अकोला ४४४ १०४

प्रतिनिधी नेमावयाचा फॉर्म
४३ वी वार्षिक सर्वसाधारण सभा

मी/आम्ही (जर भागधारक संयुक्त भागधारक असतील तर)-------------------------------------
राहणार------------तालुका-----------जिल्हा-----------महाराष्ट्र राज्य---------------
बियाणे महामंडळ मर्यादित चा/चे भागधारक याव्दारे श्री/श्रीमती/कु.---------------------------------
-----------------रा.----------------ता.----------------जि.---------------
यांची...
मंगळवार दि. २२ डिसेंबर, २०२० रोजी दुपारी १.०० वाजता व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंग द्वारे भरणाऱ्या ४३ व्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेसाठी माझे/आमचे प्रतिनिधी म्हणुन उपस्थित राहण्यास व माझा/आमच्या तर्फे आमसभेची संबंधीत कार्यवाही बाबत असणाऱ्या ठरावा बाबत जर मतदान झाल्यास मतदान करण्यासाठी नियुक्त करतो.

प्रतिनिधीची स्वाक्षरी-----------------------------

भागधारक प्रमाणांकित
स्वाक्षरी
पत्ता--------------------------------------

एक
रुपयाचा
रेव्हेन्यु
स्टॅम्प

धारण केलेल्या भागांची संख्या (   ) व फोलिओ नं.(   )

टिप : प्रतिनिधीत्वाचा फॉर्म एक रुपयाचा रेव्हेन्यु स्टॅम्प लावून महामंडळाच्या नोंदणीकृत कार्यालय महाबीज भवन, कृषीनगर, अकोला- ४४४ १०४ येथे नियोजित वेळेपुर्वी ४८ तास अगोदर दाखल करणे आवश्यक.

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ

उपस्थिती पत्रक

मी-------------------------रा.-----------ता.------------जि.-----------
महांडळाचा भागधारक/भागधारकाने नेमलेला प्रतिनिधी असुन म.रा.बि.मं.मर्यादितच्या-----------दुपारी १.०० वाजता .... येथील .... होणाऱ्या ४३ व्या सर्वसाधारण सभेसाठी माझी उपस्थिती नोंदवितो.

टिप – सभेसाठी उपस्थित राहणारे भागधारक अथवा भागधारकांनी नियुक्त केलेले प्रतिनिधी यांना विनंती करण्यात येते की, त्यांनी उपस्थिती पत्रिका भरुन सभेच्या प्रवेशव्दारा वर सादर करावी.

३१ मार्च २०२० रोजी संपलेल्या महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्या., अकोला यांच्या लेख्यांबाबत कंपनी कायदा, २०१३ अनुच्छेद १४३(६)(ब)च्या अनुसार भारताचे नियंत्रण व महालेखाकार यांची लेख्या बाबत टिपणी

कंपनी कायदा, २०१३ मधील लेखांकनाच्या मान्य मानकानुसार ३१ मार्च, २०२० रोजी संपणा—या आर्थिक वर्षाचे लेखे तयार करण्याची जबाबदारी महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळाच्या व्यवस्थापनाची आहे. कंपनी कायदा, २०१३ च्या अनुच्छेद १३९(५) नुसार भारताचे नियंत्रक महालेखाकार यांनी वैधानिक लेखापरिक्षकांची नियुक्ती केली असून कंपनी कायदा, कलम १४३(१०) अंतर्गत हया आर्थिक लेख्याबाबत इन्स्टिट्युट ऑफ चार्टड अकाऊंट्टस ऑफ इंडिया या संस्थेद्वारा नमुद केल्यानुसार हया आर्थिक लेख्याबाबत स्वतंत्ररित्या मत प्रदर्शीत करण्यास पुर्णत: जबाबदार आहे. हे त्यांनी केल्याचे त्यांच्या दि. २० ऑक्टोबर २०२० रोजीच्या लेखा अहवालामध्ये दर्शविले आहे.

आम्ही भारताचे नियंत्रक व महालेखाकार यांच्या वतीने महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्या. अकोला यांचे ३१ मार्च २०२० रोजी संपणा—या आर्थिक वर्षाचे कंपनी कायदा, २०१३ च्या अनुच्छेद १४३(६)(अ) नुसार पुरवणी अंकेक्षण केलेले आहे. सदर पुरवणी अंकेक्षण वैधानिक लेखापरिक्षकांच्या कोणत्याही नोंदीच्या तपासणी शिवाय स्वतंत्रपणे तसेच काही बाबतीत वैधानिक लेखापरिक्षकांच्या अहवालावर प्राथमिक चौकशी करुन आणि निवडक बाबतीत लेख्यांच्या रेकॉर्डची तपासणी करुन करण्यांत आलेली आहे.

आमच्या पूरक लेखापरीक्षणाच्या आधारावर, कायद्याच्या कलम १४३(६)(ब) आणि माझ्या दृष्टिने वैधानिक लेखापरीक्षकांच्या व्दारे केले गेलेले लेखापरीक्षण अहवालबाबत कोणतेही आक्षेपार्ह बाबी निदर्शनास आल्या नाही.

भारताचे नियंत्रक व महालेखाकार करिता
स्वाक्षरांकीत

(एस.के.जयपुरीयार)
प्रधान महालेखाकार (लेखापरिक्षा)—।

ठिकाण : मुंबई
दिनांक : १०.१२.२०२०

महाबीज ट्रायकोडर्मा

(जैविक बुरशीनाशक)

पिकांचे बुरशीजन्य रोगांपासून संरक्षण
व अधिक उत्पादनाकरिता अवश्य वापरा

जैविक बुरशीनाशक
ट्रायकोडर्मा
(Trichoderma Viride)

पिकांच्या संपुर्ण वाढीच्या अवस्थेपर्यंत संरक्षण करते.

जमिनीतील सेंद्रीय पदार्थ कुजवून जमिनीचा पोत सुधारतो.

महाबीज ®

MAHARASHTRA STATE SEEDS CORPORATION LTD., AKOLA

बियाणं अनेक अस्सल मात्र एक

महामंडळाचं महाबीज

तुमच्या विश्वासाचं बियाणं

BOOK-POST

To,

Maharashtra State Seeds Corporation Ltd.

"Mahabeej Bhavan" Krishi Nagar, Akola-444 104. INDIA

Phone : (0724) 2455093, 2258480 Toll Free No. : 1800 233 8877

Email : mahabeej@mahabeej.com

(If undelivered please return to above address)